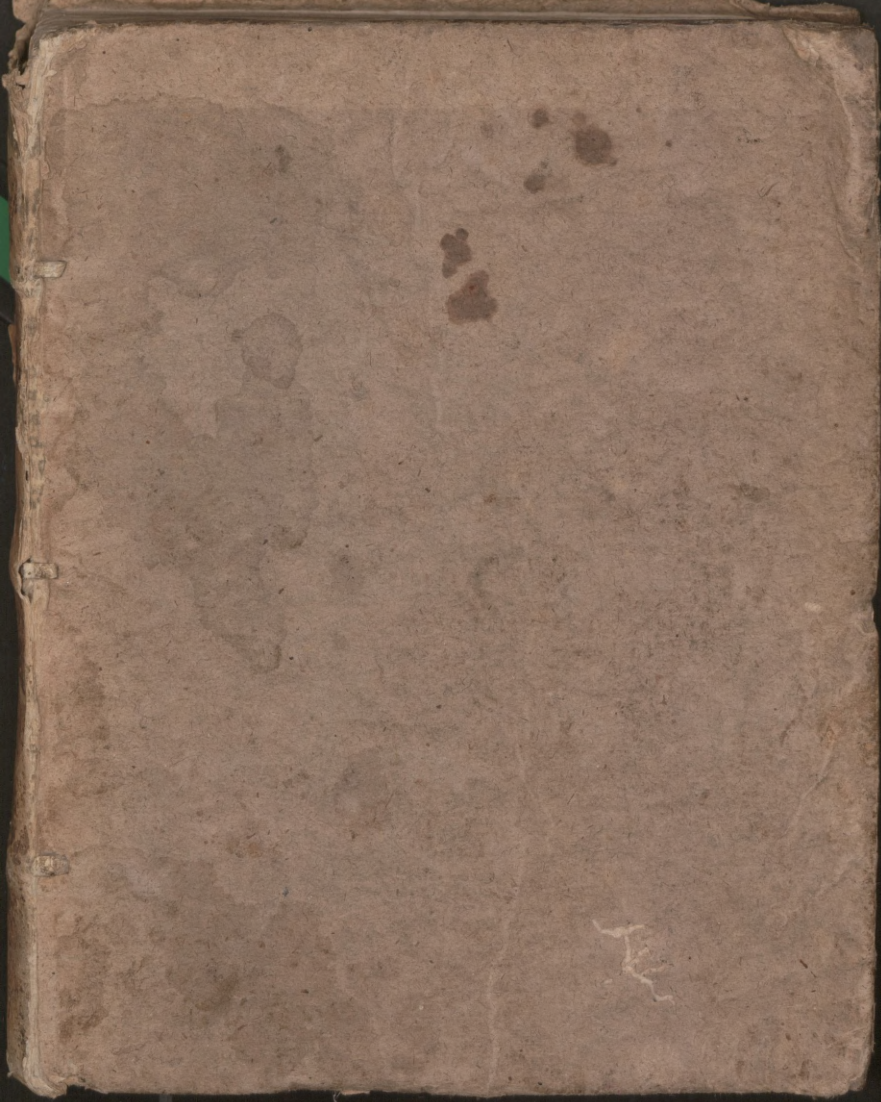

Ob. f. 11. 6931-6932

1
IATROCHYMICVS,

Sive

DE PRÆPARATIONE
ET COMPOSITIONE ME-
DICAMENTORVM CHYMICORVM
ARTIFICIOSA

Tractatus

DVNCANI BORNETTI SCOTI:

IN QVO METHODICE, PERSPICVE AC BREVITER,
*quidquid ad Iatrochymicam pertinet, Candidatis Medicina ac Philoso-
phia interioris aperitur.*

STVDIO AC OPERA

IOANNIS DANIELIS MYLII, WETTE-
rano Hassi Medicinæ Hippocraticæ & Chymicæ Candidati
nunc primum in lucem editus.

FRANCOFVRTI

Typis Nicolai Hoffmanni sumptibus Lucae Iennis.

M. DC. XVI.

DZZIS

2239

02.7.11.6931

NOBILISSIMO, AMPLISSIMO PRV-
dentiſſimoq; Viro

DN. IOHANNI MARTINO Baurer,

Inclutæ ac Liberæ Imperialis Reipublicæ Mœno-Francfurt.
Prætori rite electo, confirmato ac digniſſimo,

NEC NON

PRVDENTISSIMIS SPECTATISSIMIS
authoritate grauiſſimis Viris

DN. IOHANNI ET DN. NICOLAO BE-
bingeris, Fratribus Germanis.

OMNIBVS

Pietatis Defensoribus
Virtutis Protectoribus
Studiorum Fautoribus
Patribus Patriæ

Fideliſſimis.

Dominis ſuis maxima animi obſeruantia colendis.

Tractatum hunc Medicum
in Submiſſæ obſeruantie
Debitæ gratitudinis
Officioſiſſimi cultus

ARRHAM

Ad æuiternæ Mæmoſynes

ARAM

humiliter ſtatuit

IOANNES DANIEL MYLIUS

Wetterano-Haſſus Medicinæ Hippocraticæ
& Chymicæ candidatus.

EPISTOLA

 On defuturos arbitror, Vir Nobiliss Prætor
 Prudentiss, vosq; Consultissimi Prudentissi-
 miq; Domini Fautores, Patroni, Affinesq;
 obseruandi, qui ob publicam huius aurei tra-
 ctatus editionem, scripti ab EXCELLENTISSIMO
 DVNCANO BORNETTO SCOTO, me pro corni-
 cula Æsopica sint habituri, se alienis ornante pennis. Ve-
 rum aquilinum hunc insultum non tam reformido, quā
 iure sperno, quia nihil hic mihi adscriptum volo: Sed po-
 tius auctori suo sua vendico, Et in libertatem palam af-
 fero, quem iniuria afficerem, si inter priuatos parietes
 eum delitescere paterer, aut aucupio nummario seruire
 cogerem. Cuiusmodi sunt, qui aliena ad se tanquam a-
 nes illices artificio pertrahere norunt, ut alieno labore
 partam scientiam in se transmueant, proq; suis non sua
 venditent: sed Et publicata iam ac edita eleuare, pro cor-
 ruptis traducere, Et omnibus modis tanquam suspecta
 ex manibus Studiosorum excutere consueuerūt, ut quod
 dicitur prouerbio, ipsi tanquam luscii inter cæcos soli re-
 gnent. Indignum, Et vere alienis palliatum plumis ne-
 gotium denudandum potius, quam tolerandum. Itaq;
 ne Auctori nostro longe illi quidem DOCTISSIMO
 EXPERIENTISSIMO QVE idem accideret, sed sua

con-

DEDICATORIA.

constaret laus ac authoritas, publici eum iuris volui facere, communique omnium utilitati accommodare, ut multorum studia & conatus honestissimi in CHYMIA-
TRIA prouehantur ac inuentur. De his igitur pauca mihi apud amplitudines vestras præsanti, patientes qua-
so prabeatis aures. Etenim si in CLARISSIMI SCIEN-
TISSIMIQUE DVNCANI doctissimum Tractatum conuerto oculos, merito animum subit SCHENCKIANA illa querela multo iustissima, qua in præfatione ad Lecto-
rem præfixa opusculis quatuor latrochymicis Magni Georgii Phadronis Rodechei ita scribitur: SOLENT quidem nonnulli, si quod arcanum nacti sunt, id intime sibi solis referuare, atque si in artem raram aliquam, aut recens inuentam inciderint, eam perpetuo silentio damnant. Qui quam sinistre bono publico faueant, abunde patet: Hæc illic. Idem plane BORNETTO immerenti accidere posset, qui cum ad usus studiosorum, ac præsertim Philosophiæ ac Medicinæ Hermeticæ affeclarum, communi omnium bono, Methodo accuratissima, luculentissimo significatissimoque stylo, experientia & usu compertissima (quorum non pauca sub manum meam venerunt) opus hoc insigne consignerit, dolendum esset si inuideretur illud studiosis, nec

EPISTOLA

communicaretur, nedum si pecuniario quæstui infer-
 uiret. Itaque his rebus ire obuiam studui, studiosisq; iu-
 uenibus, & Homotechnis, quibus hac debentur, tanquā
 experimenta & præcepta ipso usu comprobata, palā pro-
 ponere & in aprium producere volui. Etenim qui ha-
 rum rerū expertes quidem sunt, sitit amen non mediocri
 eas perdiscendi flagrant, sitim abunde hinc explebunt, fa-
 cileque fidi alicuius præmonstratoris opera adhibita
 (qualem omnibus per me oblatam volo) ista consequen-
 tur. Nec opus est longis ambagibus, aut verborum in-
 uolucris: manuali demonstratione, oculariq; experien-
 tia est opus, ut singula fideliter sensibus recondātur. Præ-
 stitit hac in re quantum potuit nuper BEGVINVS Gallus
 non paucis hinc inde comportatis, in methodum redactis
 & luci commissis experimentis, pro quibus illi gratiā ha-
 bemus: præstitit insignem quoq; & fidam operam MUL-
 LERVVS Doctor & professor Celeberrimus Friburgi: nec
 paulo maiorem reportauit laudem D. OSVVALDVVS
 CROLLIVS Wetteranus, sympatriota & propinquus
 meus pia memoria, qui quidem ante se omnes vicisse vi-
 deri iure potest: at non minimam gloriam opinor sibi vè-
 dicat transmarinus DVCANVS, qui multis para sangis
 multos post se relinquit & methodo docendi & parando-
 rum

DEDICATORIA.

rum Chymicorum secretorū praxi. Atq; utinam partem quoque transmutationis metallica alteram quam author promittit, ad manum haberemus, qua à Doctissimis accepta, multoque labore & studio conquistare laturum se ostendit. Nimirum duabus veluti tibiis tota hac ars pulcherrima niteretur, & è tenebris plusquam Cimmeriis Pseudochymicorumque Sophisticationibus absque dubitatione emergeret. Sed contentos nunc esse nos decet, presentibus Iatrochymicis, quodque eam partem, qua mineralia attinet, totam atque integram methodo exquisita sit complexus, authori dignissimam habere & referre gratiam debemus, pro hac illa a luce nō more promissorum hiatus magno multa pollicentium, parum re ipsa prestantium, sed vere, candide, solideque omnia sua nobis communicanti: ô rarum hoc auo decus, ô laude & admiratione dignum, sed ne vino vendibili (ut fertur proverbio) suspēdamus hederam, prolixius de authoris præclare sumpta opera non est quod dicamus, cum satis se opere ipso commendet omnibus. Publica quidem utilitati tantum consultum erit, quantum quisque studii & diligentia huc contulerit. Ad vos igitur Viros NOBILISSIMOS & AMPLISSIMOS, animo licet paulisper haeserim suspēso, me conuerto, dum nefas fore cogi-

EPISTOLA

cogito illos apud quos hactenus studiorum fama non in-
 claruissem audacter compellando offendere. Sed tanta
 est interdum tempestatum & fluctuum, imo procellarum
 vis & ἐνέργεια, ut & optimos & peritissimos nauitas à re-
 cto navigationis cursu per vada, per saxa in rapidum
 gurgitem protrudant, è quo non facile nisi forte ancho-
 ra proiecta sese expedient. Ego namque licet ab incuna-
 bulis, me totum studiis quidem addixissem informandū,
 tamen non secus ac segetes latiores in altum sese attollen-
 tes, ab imbris & procellis sepiissime minas cœpi, quo
 minus studiorum semen producere valuerim, interim
 nescio quibus moribus hoc temporis successu indies erga
 studia animosior & vegetior euado, imo perfero & ob-
 duro, usque tandem abeunt nubila ut sequatur Phœbus.
 Cunctantem igitur non vestratantum Excellentia ac
 humanitas, quæ singularis beneuolentia, quæ eximia ad
 hoc propositum instigauit. Hesitantem vero patriæ
 amor, proximi utilitas, quibus nihil me non debere, haud
 inuitus fateor incitauit.

Suscipite ergo vestris quibus vos Viri abundatis &
 polletis virtutibus, hunc à me alienum tractatum ani-
 mique mei obseruantiam & gratitudinem, interea con-
 iicite: dum loci & temporis conditio (quæ utinam pro
 huius

DEDICATORIA.

huius studij & aliorum consimilium euentilatione, appa-
reret optata) aliud quoddam, meo genio & ingenio dire-
ctum offerre permittat.

Suscipite rogo me una, in vestrum & fauorem recipi-
te. Viuite ac Valetenunc viri NOBILISSIMI & vos
viri PRVDENTISSIMI, valete diu incolumes, pro glo-
ria Dei, pro salute Patriæ publicæ, iterum viuite omnes in
Nestoreos an. Amen. octauo die Septembris ex mu-
seo meo, Anno 1616.

Amplitudin. vestr.

obseruantissimus

Iohannes Daniel Mylius VVet-
teranus, Med. Hippocrat.
& Chymica Candidatus.

AD LECTOREM.

ERNEAM illam, Lector beneuole, quam monstrum Poeta finxere Hydram, tortuisse capitum haud crediderina, quor technarum atq; fallaciarum Medicinæ circumueniendi studiosos Myriades, tam ab illis Galeno, quam ab his Theophrasto qui adhærescunt, iamdudum sunt inuenta atque excogitata: dum illorum nonnulli *αἰρετικὴς διαφύρεται* Galeni eiusdemque alleclarum opera fucatis & adulterinis titulis conspuerunt & consperserunt, imo quod maximum, totos codices (puerorum more) ex latino in Germanicum transtulerunt idioma, optimescientes, & artis terminos & compositionum nomina ferre omnia Germanissimum plane respuere. Vnde homines Theoricæ medicinæ imperitos non solum in summum corporis discrimen deducunt, verum etiam æternas infamiæ maculas S. Facultati Medicæ inurunt: ô tempora! ô mores veterum! vos viros rei Medicæ peritos pro diis habuistis, coluistis; artem verò hanc ex iis prognatam dixistis, quod Magnus ipse Apollo sequentibus testatur verbis:

*Inuentum Medicina meum est, opifexque per orbem
Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis.*

Vnde & veteres illi prudentia præstantes, Medicis a c. tua nos extr. de homicid. c. sententiam. c. non magnò c. fin. extr. ne clerici vel monachi, Damh. in prax. crim. c. 77. n. 27. vt dignitas seruaretur salua & integra, clericis, b. Cuiac. in d. obs. lib. 17. c. 27. Seruis. c. cum sit infam. Bald. in l. 4. in pr. ff. de liber. & posthum. idem in l. bonæ fidei C. de reb. cred. Myns. cen. 4. Spuriis, Iudæis, d. l. 1. §. 1. ff. de extraord. cognit. l. 1. ff. de decret. ab ord. faciend. l. 9. C. de profes. & Med. Circumforaneis, praxi exercenda interdixerunt, imo & magna e. Gothofred. in l. 1. §. 5. C. de commun. seru. manu. in l. vlt. ff. de munerib. Gothofred. in l. 6. Medicos. C. de profes. & med. lib. 10. Wes. in parat. ff. de vacat. mun. n. 4. l. 6. §. 2. ff. de exculat. §. item Romæ Inst. de exculat. tutor. & curat. stipendia & l. 1. §. 3. ff. de extraord. cognit. vid. Cuiac. obs. lib. 17. c. 27. priuilegia in illos contulerunt, quod notulis hisce videre est. Iam vero:

*Pingit se Medicum quisquis Idiotæ, prophanus,
Iudæus, Monachus, Histrio, Rasor, Annus.*

Quanta

A D L E C T O R E M.

Quanta etiam, beneuole Lector, quanta nonnullorum Caco-
micorum & philosophastrorum, in excudendis libris hodie sit fallacia & nequitia vix imo ne vix dici potest, dum videlicet non solum aliorum libros, canum more ignota allatrantium magno atræ bilis impetu, insectantur; verum etiam si quæ forsitan ex magno illo mendendi Galeni Oceano arripuerunt, contractis superciliis & crispatis naribus, visibus suis falso tamen prætextu clanculum subducunt, proprium vero si quem habent fortum, nesciunt quibus laudibus, nominibus, velint sublinere, quæque naturæ secreta prædicarier, cum tamen ne à janua, quod dicitur, veram chymiam salutarint, sed *λογαγία* tantum alacrem lectoris cursum retardant, tandem ollas & putamina præbent. Hæc omnia, beneuole Lector, ab Authore hoc doctissimo atque experientissimo prorsus aliena scito, ut qui tibi verum naturæ ergastulum aperit, ipsiusque secreta luce meridiana clariora reddit; instrumenta illis inferuentia, quæ in legitimo operandi modo consistunt, bona fide & dexteritate præfigit, & ut breuibus dicam:

*Torquet ab obscænis iam nunc sermonibus aurem,
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Asperitatis & inuidia corrector & ira
Recte facta, refert orientia tempora notis.
Instruit exemplis inopem solatur & egrum.*

Boni igitur erit & sapientis, Authoris & illius qui in diuulgando lapidem mouit, studium & beneuolentiam dum grauiora sequantur boni & æqui consulere, & ad alia quæ præ manu sunt conficienda allicere. Quod si grata hæc mente acceperis, facile ipsis calcar addideris.

Hilce bene viuere & vale.

*In Metacheireses Iatrochymicas
Excellentissimi*

DVNCANI BORNETTI

S C O T I,

RAPHAELIS EPLINI ICONII, D.

Epigramma.

Quis Scotum exortat? Tenebras quis luce carere
Afferat? abscurâ claret in arte SCOTVS,
DVNCANVS! Quis enim variarum nomina rerum
Attendens, Chymiae deliciasque sacra,
Vel methodi leges, vel lactea verba docentis,
Te punctum, BORNETTE, omne tulisse negat:
Salus ô lux Scotie; Codex tuus exeat alter,
Promat & aurifera dummodo vellus ouis.
Alicui lauson eris, qualis SIDONIVS, estque
RAMS AEVS, quales sunt aliiqve Duces.
Aut etenim fallor, mecumque hic fallitur Orbis,
Debitor aut Scotie muneris huius erit.
Ferrea nunc aetas est: ferrea desinet aetas,
Aurea cum surget, Mars & Apollo coit.
Tunc Lapis abscissus caelo dominabitur Orbi,
CHRISTVS, & in CHRISTO cuncta secundâ sinent.

DE PRÆPARA-
TIONE ET COMPO-
sitione Medicamentorum ar-
tificiosa,

TRACTATUS SINGULARIS
DVNCANI BORNETTI
SCOTI.

ALCHYMIA (ut alteram eius partem de me-
tallorum transmutatione taceam) quatenus in
Medicina usum habet, rationem & modum
optime præparandi Medicamenta docet, id est,
pura ab impuris separare, alienas qualitates al-
terare, aut prorsus tollere, fixa volatilia, & vo-
latilia fixa (viroque enim modo peccant medi-
camenta) reddere, & omnia denique natura
magis familiaria, & amica efficere, ut melius & minore cum periculo
corpus, quod medicina proprium est, permutare possint. Quare cum
tanta sit huius artis præstantia, non immerito artifices eam celarunt,
& aditus omnes imperitis ademerunt, ut nulli, nisi in principis in-
structo, pateat accessus.

Explanaturus igitur huius artis terminos, in quibus totum latere
mysterium videtur, imprimis necessarium duxi totum tractatum in
tres partes secare. Sic enim studiosi melius percipient, quid velint in
omnibus chymici, minimeque laborem perdent.

*In prima itaque parte præmijs loco de quibusdam generalibus, quorum necessarius est usus, & frequens erit in reliquis mentio, agetur. In secunda declarabitur plena terminorum explicatio. Inter-
tea ostendetur eorum usus in praxi & medicamentorum compositione.*

PRIMA PARS.

N præmio explicabitur materia circa quam Alchymia versatur: instrumenta, quibus tanquam medijs vtitur; & quorundam vocabulorum significationes.

1 Materia circa quam versatur Alchymia, vt inde medicamenta eliciat, triplex est: animalia, vegetabilia & mineralia.

Animalia sunt triplicia, terrestria, aerea seu volatilia, & aquatilia.

2 Vegetabilia sunt, quæ per infixam radicem alimentum ex terra trahunt, & sunt arbores, frutices, omnesque herbæ, quæ à Paracelso crescentia dicuntur, quia quotannis marcescunt & renascuntur.

3 Mineralia sunt, quæ in visceribus terræ, ex mixtione eius & aquæ secundum diuersam rerum proportionem in diuersas formas ac species concreta reperiuntur.

Eorum tria sunt genera: Metalla, media mineralia, & lapides.

Metallum est corpus fossile, natura liquidum, vt Mercurius: vel durum, quod tamen vel lique fieri potest, vt aurum, argentum, stannum plumbum, vel molliori vt ferrum.

Media Mineralia sunt Marchasitæ omnes, vt aurea, argentea plûbea, stannea, stibium vel antimonium, Magnesia, rucia, auripigmentum, arsenicum, alumina, sulphur & id gens alia. Media dicta, quia mediam teneant naturam inter metalla & lapides, vt metalla liquefcunt, sed malleo non ducuntur: & vt lapides dissiliunt in fragmenta.

Lapides prorsus differunt à metallis, quod neq; liquefcunt, neque malleo ducuntur.

II. Succedit eorum consideratio, quibus tanquam medijs vtitur, vt ex prædictis medicamenta prouocet.

Ea duo sunt, instrumentum, & locus.

Instrumentum Chymicum proprium (vt etiam naturæ) est ignis non stricta illa significatione acceptus, quo nos vtī solemus pro visibili tan-

bili tantum, sed pro omni calore, qui ignis vim ostendit, talesq; effectus producit.

Ignis est duplex: materialis & essentialis.

Materialis ignis est, qui operatur per flammam & ardorem.

Estque duplex: siccus, & humidus.

Siccus ignis est, qui agit in obiectum, sine intermedio humore.

Estque duplex: Nudus vel cum medio.

Nudus ignis siccus est, quando materia vel in suo vase, vel absque eodem nudo igni apponitur.

Estque trium graduum. Primus estis, qui sufficit redigere in actum operationem.

Secundus estis qui eum actum cum paruo augmento cōtinuare & finire potest.

Tertius est ignis reuerberatorius summus nimirum omnium, qui non tantum omnem humiditatem è corpore pellit, verum etiam corpus in cinerem redigere potest.

Reuerberatorius dicitur à forma operationis, quia perficitur opus hoc in fornace ita fabricata, vt non tantum transeat & ascendat ignis, sed potius flamma materiam preparandam verberet: Vnde & reuerberatoria fornax dicitur.

Hic obseruandum est tantum de igne sublimatorio, & quocunque fortiori loqui, sub quo omnes tam siccos quam humidos, quibus idem gradus competere possunt intelligi volo: quasi hic de sicco tantum sit sermo, cum alij fortes aut mediocres ignes eandem graduum habitudinem & numerum obseruent.

Est enim alius ignis (qui vel siccus vel humidus etiam esse potest) qui quos suos gradus non minus habet, quam prædictus, nulla tamen operatione actionis (cum sensum fere fugiat) obseruando, scilicet caloris quadam temperie, ad externum aliquod obiectum collatione facta, qualis maxime est digestorius ignis, cuius quæuis operatio in Elementis adeo lenta sit vt sensus lateat, gradus tamen alicuius obiecti externi comparatione reguntur, augentur, & remittuntur: Quorum primus gradus calori innato & naturali comparatur, qui manifestius describitur in cubitu gallinæ excludentis pullos: Vel calore Solis mense Maio vel Iunio, & sic gradatim insensibili fere mutatione ad quartum vsque gradum descenditur.

Hic præterea notandum, hanc gradus ignis distinctionem per ex-

terna obiecta, non tantum in digestorio igne obseruari: Sed etiam aliquando in fortiori: Vnde illæ directiones toties audiuntur, sit ignis tam fortis, vt manum intra arenam continere possis, vel vt plumbum in fluore retineri queat.

Siccus ignis cum medio est, cum materia præparanda in primo vase non apponitur nudo igni, sed imponitur alij vasi interposito inter eam & ignem, tum illud vas postea repletum est alia materia, vel est vacuum.

Si vacuum tum materia in suo vase imponitur vasi vacuo & omnia spiramenta luto clauduntur, & hinc dicitur stupa sicca vel balneum siccum: vsum habet in iis quæ requirunt fortiorem ignem, quam est balnei calor, & tamen minorem quam est calor arenæ cineris & scobis ferri.

Si vas repletum fuerit, tum diuersas accipit appellationes secundum materiam qua impletur, nec non tertius gradus, quorum infimus dicitur ignis cinerum propter interpositionem cinerum, secundus arenæ, tertius scobis ferri.

Humidus ignis est cum interpositio vasis aqua pleni, vnde balneum marinum quasi maris dicitur, & notatur apud autores hac nota B. vel B. M.

Estque duplex: balneum immersionis quando vas immergitur aquæ, & balneum roris vel vaporis, quando vas tantum recipit vaporem balnei calidi.

Hæc dicta sunt de igne corpus vel materiam aliquam manifeste immutante & separante, vt est ignis distillationis & reuerberationis dictus, qui non minus suos habet gradus: apud nullos tamen auctores definitur, nisi per similitudinem aut comparisonem, quorum infimus describitur incubitu gallinæ pullos excludentis, & sic gradatim ascendendo.

Postea in vsu ignis materialis hoc observandum, vt curent artifices vasa calida (si vitrea fuerint) ab omni frigore defendere. Siue enim vel aque frigida minima gutta, sine alia res sicca frigida vt ferrum, lapis, pannus, &c. Siue aer frigidus subito vasa vitrea attigerit, rumpentur.

Vasa etiam periclitantur extracta è balneo calente etiam locata in cineribus calidis, nisi prius diligenter siccentur panno calido.

Cæterum omnino periculosum est ex cineribus ad balneum transferre

ferre, quia patiuntur maiorem mutationem: & omni subita & contraria mutatio periculosa est.

Essentialis ignis est, qui operatur prout ignis, cum tamen ignis non sit, nec ignis esse percipitur.

Fit autem externe per medium, aut immediate ipsi materiæ elaborandæ apponitur.

Si externe rei ad motum fuerit, tum acquisitio calore operatur, estque finis equinus & similia.

Si immediate apponitur, tunc naturali essentia & virtute propria brout violentissimus ignis operatur, ut cauteria omnia potentiores aduæ fortes, aquæ stygiæ.

Caterum in tali igne obseruandi gradus sunt, quos præscribere impossibile est, sed tantum artificis discretioni committuntur.

Non enim idem gradus ignis requiritur ad sublimandas aquas & species. Quare hoc in materiali igne obseruandum est, ut gradatim intendatur calor: in Essentiali ut eligatur ignis idoneus ad talem vel talem materiam elaborandam. Non enim idem inferuit auro & argento. Nam ignis essentialis secundi gradus solum inferuit Mineralibus, vel saltem vegetabilibus lapidosis.

Locus Chymicus est, id quod mediate vel immediate recipit materiam elaborandam, vel instrumentum per quod elaboratur.

Vnde loca duplicia: Vasa & fornaces.

Vasa sunt loca quæ ipsam capiunt materiam, idque mediate vel immediate.

Si mediate, tunc sunt illa vasa, de quibus supra in Instrumentis, quæ recipiunt aquam vel cineres.

Si immediate materiam capiunt, duo prorsus circa ea consideranda sunt: Forma, & materia ex qua.

Quod ad materiam attinet, componuntur præcipue ex vitro, argilla, auro, argento, stanno, cupro, plumbo, ferro & ligno; de quibus non plura, quia habentur passim apud omnes autores in quotidiano usu.

Quod ad formam nec longus ero, tantum communiores attingens, quæ maxime & necessario in usu sunt, quæ mihi videntur nulla ratione melius cognosci posse, quam enumeratione operationum, quibus inferuiunt singulis sua vasa applicando.

Sunt igitur hæ maxime operationes: Destillatio, Sublimatio, Cal-

A 3 cinatio,

cinatio, euaporatio, fusio, quæ omnes vt rite perficiantur, requirunt sua propria instrumenta seu vasa.

Destillatio per ascensum requirit cucurbitam rectam, siue vt quibusdam placet, matulam vel ampullam ex materia rei operandæ melius inserviente cum suo pileo rostrato appposito: Alembicum vocant.

Destillatio per latus requirit ampullam curuatam (vnde etiam reortum nomen habet vel cornu Musarum) adiecto tamen receptaculo. Hæc est tantum Mineralium.

Destillatio per descensum requirit ollam vel vitrum lati fundi, & angusti colli, cum cribro & crate terrea orificio appposito, ne caput mortuum descendat in receptaculum.

His omnibus apponenda sunt sua receptacula secundum discretionem artificis maxime recipientis materiam elaborandam.

Nam quidam requirunt necessario magna receptacula, siquidem parua rumperentur vt oleum vitrioli Antimonij, &c. quædam parua vt aqua communes & species.

Sublimatio omnis requirit recta vasa, omniumque appposito pileo rostrato cum humorem extractum excipere volumus, nonnunquam alio operculo huiusmodi vasa omnino ex vitro vel argilla præparantur.

Calcinatio, quæ & reuerberatio dicitur requirit lata vasa instar patinæ: in qua materia calcinanda crasse inspergi non debet.

Nam non tantum tardabit opus, sed etiam inæqualem calcinationem efficiet. Atque huiusmodi omnino sunt ex argilla vel vitro argilla obducto, & nonnunquam panno late obducto.

Euaporatio, si salium fuerit, requirit vas bene humile & lati orificij prorsus, ex metallo vel vitro Si alterius materiæ non adeo penetrabilis, vas vitreatum fictile fortassis inserviet.

Circulatio habet vas Pellicanum dictum: si desit solemus artificialem inuenire & formare imponendo alembicum cæcum (sic dictum quia rostro caret) cucurbitam & omnia spiramenta luto obstruendo.

Fusio præcipue fit in tigillo aurifabri vel cochleari ferreo, aut saltem in tali vase, quod supra dictum est in calcinatione.

Hæc omnia maxime communia sunt vasa, quibus artifex carere non potest, sunt tamen & alia multa, quæ his primo cognitis facile inveniuntur.

Fornaces sunt loca materiam elaborandam, nec enim instrumentum Chymicum recipientia, fouentia, regentia & præsuerantia ne cito dissipetur.

Cum enim ignis non tantum celerissime depascit, sed & proprium pabulum cito absumat, vi coerceri & in primis in artificialibus separationibus regi opus habuit. Nisi enim imperio artificis quasi subiacetur, nihil recte facit. Vnde inuentio fornacum initium accipit, per quas ignis secundum animum artificis regitur.

Earum igitur maximus est vsus, & sine quibus nil perfecti dare potest effectum artifex.

De quibus non multa, quia artifex aliquas nouas inuenire, aut antiquas secundum animi sententiam alterare potest. Vnde nulla recta forma tradi potest; & præterea descriptiones habentur apud scriptores passim, quas tamen vt intelligatis, hoc vnum adiungo de structura fornacum, quia omnis fornax vel actu vel potentia tres habet partes: Ergastulum, focus, & conisterium.

Ergastulum est locus fornacum, qui recipit materiam elaborandam cum suis vasis inferuentibus.

Focus est pars fornacis quæ recipit ignem.

Conisterium à foco vel crate ferrea, vel alio idoneo fundo foraminibus persuso, partim vt cineres descendant, qui alioquin ignis viui obtunderent, partim vt aer intrans per conisterij ostiolum ventilaret ignem.

Postea cum vt dixi fornaces ignem regant, & foueant, necessarioregistra habeant, quibus intenditur aut remittitur calor per omnes gradus, vt res exigit.

Registra autem sunt foramina in suprema parte fornacis, per quæ ignis ventilatur, vel reprimitur, & quasi suffocatur imposito operculo vel extracto.

III. Quorundam vocabulorum significationes.

Mentruum est liquor aliquis effusus super materiam ad extrahendam tincturam.

Tinctura est mentruum videlicet colore & essentia illius materie tinctum & coloratum.

Capitellum, id est lixiuium specialiter dicitur mentruum tinctum vel inductum sale ex cineribus extracto.

Caput mortuū, fax, vel magma est corpus relictum post extractum tincturæ vel essentia per mentruum vel per distillationem.

Denique illud dicitur generaliter caput mortuum, quod relinquitur post alicuius extractionem, quod solum pro tempore quarebamus.

Vehiculum, vt notatio nominis indicat, est quod secum aufert, abducit & auerit à corpore (à capite mortuo relicto) quod destillandum vel sublimandum erat.

Eius vsus in tincturis essentialibus, quæ ad maiorem subtilitatem & præstantiam destillandæ sunt, quod fieri non potest sine vehiculo. Deinde eius vsus in primis summe necessarius est in destillandis oleis aromaticum, fructuum, herbarum & omnium vegetabilium.

Cum enim oleum omnium vegetabilium admodum igni sit obnoxium & proprium eius pabulum, nisi adderetur vehiculum leue & natura sua ignem effugiens & oleum vna secum abducens priusquam ab igne corrumperetur, totum absumeretur, & laborem luderet artifex.

Est igitur vehiculum specialiter aqua vel species: menstruum etiam separatum à tinctura alioquin vehiculum dicitur.

Est etiam vehiculum siccum, quod solum Mineralibus inseruit Aquila volans, de quo postea.

Mensis Chymicus vt & Philosophicus & Medicus est 40. dies. Diploma est vas duplex; vnde pro diplomate solet aliquando scribi in vase duplici, id est in vase immediate materiam capiente & balneo, semper enim B. M. intelligitur diploma.

Processus Chymicus significat formam operationis, eiusdemque continuationem vel repetitionem.

SECUNDA PARS.

DE TERMINIS CHYMICIS.

QUE AD MODVM materia ex qua medicamenta extrahuntur & præparantur, duobus modis peccat, Impuritate, eaq; vel substantiæ vel qualitatis: Vel duritiæ & corporis contumacia: totidem vicissim modis huic malo occurrunt Chymici, separatione nimirum qua omnes impuritates auferunt, & alteratione, qua non tantum substantiam tractabilem, vt calori nativo cedat, reddunt, sed etiam qualitates immutant. Cum autem malignitates & impuritates plerumq; per totum corpus sint dispersæ, omnino necessarium est sub-

stantiam

stantiam ipsam separare eiusdemque continuitatem corrumpere, siquidem haud aliter substantiæ impuritates purgare & qualitates per totum corpus dispersas alterare, aut denique insanabiles tollere licet. Quod cum sit magnum artificium, hoc effectum dare & naturæ potius quam artis opus esse videatur: non immerito magnis studiis & longa experientia Philosophi multum & ferme infinitas operationes naturam omnes imitantes inuenere.

Quia tamen hic campus est longe vberimus, artifices quotidie novas suo proposito inseruiantes operationes inuenire videmus, novas dico numero non specie: siquidem Philosophi tam diligentes naturæ scrutatores fuere, vt nullum ferme opus speciale posteritati inueniendum reliquerint, cuius inuentione laudem sibi ac gloriam compararent. Nihilominus tamen vt dixi ab industriis artificibus ista quotidie inueniuntur quæ facile tyronibus imponere possunt, tanquam ars perfecta adhuc non esset, nec præceptis suis satis ornata: Vnde facile animum despondere possunt, impossibile esse opinantes eos ad imperfectæ artis perfectam cognitionem peruenire posse, scilicet vt omnis scrupulus & dubitatio exuatur, omnes huius artis operationes quæ sunt, aut quæ esse possunt, ad duo capita reuocantur corruptionem scilicet & generationem; ita vt vtraque latissima significatione accipiantur. Sub corruptione, quæcunque ad continuitatis corruptionem tendant, comprehendunt. Sub generatione quæcunque vel ad subiecti vnionem & regenerationem nouæ formæ vel qualitatis inductionem pertinent.

C A P V T I.

De Corruptione.

Corruptio est operatio Chymica, compagem corporis & continuitatem quibuscunque modis dissoluens & corrumpens, impuritatesque omnes separans, donec ad eum perfectionis gradum & puritatis deuentum fuerit, quam sibi tanquam materiaturum & noui operis fundamentum proposuerit artifex.

At cur dico gradum? quia diuersi sunt gradus Medicinæ, vt extractum, oleum, sublimatum, flores, de quibus in tertia parte, qui omnes certe non requirunt eundem gradum perfectionis. Quandoquidem etiam corruptio lege naturæ præcedit generationem, vt

illi puram & idoneam manum præferret necesse omnino habuit quibus instrumentis ornari, quibus hoc efficeret. Non enim satis erat corpus corrumpere, si non etiam impuritates ac alienitates auferret ac separaret. Tum enim priori medicina præstantior ac purior generatur.

Præterea cum necessario & naturaliter inclinatione corruptio sequatur separationem, non sine causa in definitione corruptionis separationem posui, de quibus tamen clarius doctrinæ gratia separatim dicam. Quia quamuis animo indissolubili cohereant nexu, ut nulla ratione una sine altera unquam consistere queat, tamen multæ sunt operationes quibus corruptio solam ab artificibus spectatur, unde corruptiones dicuntur. Idem de separatione intelligendum. Primum igitur corruptionis explicabo operationes, separationem prorsus negligens.

DE CORRUPTIONIS PRIMO instrumento.

Corruptio ut hic strictius accipitur, continet sub se solum operationes, quibus corporis compagis dissolutio tantum quaeritur.

Harum operationum duo sunt genera, quorum primum continet operationes, quæ specialiter tantum corpus corrumunt, vel potius præparant & magis aptum ad veram & ultimam corruptionem reddunt.

Huiusmodi vicissim ad duo capita reduci possunt, aut enim corpus in minimas partes diuidunt, ita ut singula suam continuitatem non retineant, aut corpus fluidum reddunt.

Si in minimas partes fuerit diuisio (minimas dico, quæ operi proposito inseruiunt) tales sunt, limatio, rasio, puluerisatio, læuigatio, incisio, confusio, granulatio & laminatio.

Limatio est continuitatis corporis solutio per limam ferream, corpus in minimas partes corrumpentem. Corpus ita præparatum limatum vocatur.

Vsum habet in metallis vegetabilibus quibusdam, ut lignis, in animalibus etiam ut carnibus & dentibus.

Rasio huius affinis corpus in minores partes diuidit, per tale etiam instrumentum ferreum, & præparatum corpus rasum dicitur.

Puluerisatio adhuc in minores partes deducens, quæ præcipue est tritura.

tritura corporis in puluerem in mortario, cui frequenter inferuiunt duæ priores.

Lauigatio (vltimus gradus in subtilissimum puluerem ducendi) est collisio corporis super marmore cum lapide molari dicto. Hic obseruandum limationem & rasionem plerunque inferuire puluerisationi in animalibus & vegetabilibus, nunquam vero in mineralibus. Nulla enim mineralia cruda vel in minimas partes reducta puluerisationi cedunt, quamuis aliquando lauigationi, non tamen sine additamento, vt in calcinatione audietis.

Inctio est corporis in minimas partes certo instrumento vel cultello facta diuisio.

Vsum proprie habet in herbis, radicibus, fructibus & huiusmodi.

Contusio est partium contundendo conquassatio.

Vsum habet præcipue in herbis recentibus, pinguibus & similibus.

Granulatio est corporis in granula comminutio.

Estque proprie metallorum & variis modis perficitur,

1 Metalla fusa guttatim in aquam mittuntur, cuius vi repercussa in granula desiliunt.

2 Nonnunquam scopæ è viminibus exilibus aquæ imponuntur, vel tabella aut colatorium angustissimè pertusum, perque metallum fusum aut liquefactum perfunditur.

3 Vel in pila lapidea ignito pistillo indefinenter agitantur granula.

4 Raro cribro separantur & opus repetitur.

5 Vel saltem inter manus in olla angusti orificij & bene aperta fusum metallum in granula conuertitur vt in plumbo.

Laminatio est corporis in paruas & tenues laminas perductio, cuius vsum audiemus in calcinatione.

Si corpus fluidum reddatur, dissolutio dicitur generalis.

Dissolutio est operatio, qua corpus prius solidum & coherens fluidum redditur, idque vel cum calore vel sine.

Si cum calore, tum vel nudo igne vel cum medio.

Si nudo igne est metallorum, & fusio dicitur proprie granulatio si sepe inferuit, vel metallorum purgationi.

Vel est mediorum Mineralium, vt sulphuris, Antimonij, & cæc.

tunc vel incorporationi inferuit, vel purgationi, vt nimirum combustibile & volatile sulphur in halitum discedat.

Tunc solent artifices salern petræ, Ammoniacy vel sulphur & similia leuia volatu, quæq; nihil operi obsint, addere, vt purgationem accelerent.

Vel est salium Mineralium vt salis petræ, & tunc purgatio & fixio quædam quaritur:

Vel est animalium vt pinguedinũ & adipum, tunc depuratio quaritur per colorationem vel ablutionem, vel saltem vt cum aliis incorporentur.

Vel est vegetabilium vt gummi, lachrymæ, arborum: tunc solent addere aliquid liquoris ne comburantur, & purgatio per colum vel incorporatio cum aliis quaritur.

In his omnibus liquatio proprie vocatur.

Si fuerit cum calore mediato, tunc hoc medium plerumque est B. M. & est oleorum mineralium, aut salium mineralium, vt salis, aluminis, & cat. quæ nudo igni sine periculo adustionis non admouentur.

Hæc dissolutio in B. M. istis propria est, quamuis quædam ex prædictis ita dissoluantur, non tamen necessario.

Est etiam hic peculiaris distinctio amalgamatio Mercurij & Solis. In balneo enim fluit Mercurius instar aquæ, quod philosophi dissolutionem vocant in cineribus coagulatam, ita vt redeat ad propriam consistentiam.

Atque istæ dissolutiones tendunt ad fixationem, vt aquositas vel nimia corporis humiditas dissipetur & euaporetur, ipsaq; materia crassior & magis fixa euadat.

Si sine calore dissolutio fuerit, tunc vel erit cum menstruo vel sine.

Si cum menstruo, vsum habet in succis inspissatis & salibus impuris vel præparatis, vt separentur impuritates, vel vt cum aliis melior mixtio & incorporatio fiat, & dicitur dissolutio in tali vel tali menstruo.

Si sine menstruo fiat dissolutio, deliquium vocatur, quod est concreti dissolutio per humidum aerem sese in corpus insinuantẽ vsumque habet in salibus, calcibus & iis corporibus, quæ aliquid salis admixtum habent.

Si in salibus tunc totalis erit dissolutio.

Si in calcibus, erit totalis salis à terra mortua in aquâ dissolutio. In-
feruit tunc purgationi salium. Frequens enim euaporatio vel destil-
latio & per vices dissolutio sequatur, donec liberatur sal ab omni ter-
restreitate & ChrySTALLINUS fiat. Vel oleum quæritur, vt in dissolutio-
ne salis, sulphuris & mineralium salium.

Si in iis fuerit, quæ aliquid salis in se habent:

Vel est vnus tantum naturæ, quæ interna sua substantia aliquid sa-
lis habet, quod in præparatione vel compositione aliquando acqui-
sit, vt in Mercurio sublimato.

Eius vsus est, vt dissoluens secum vna dissoluat & trahat aliquid de
natura & essentia corporis, vt in butyro vel oleo Mercurij sublimari
apparet.

Vel est plurium, aut vnus corporis quod extrinsecus adiectum aut
admixtum habet vel salem, vel aliud corpus quod salem in se conti-
net, & tunc non tantum sal dissoluitur, sed secum vna corpus dissol-
uit & corrumpit, cui admiscetur.

Magnus & creberrimus est vsus huius operationis in præparati-
onibus mineralium, cum eorum corpora corrumpit, & viam parat ad ex-
tractionem oleorum & tincturarum, vel essentiarum, quamuis sæpe
vtamur pro essentis aquis fortibus.

Forma processus in operationibus prædictis, quarum processus
suis operationibus respondent, per proprias figuras ordine talis
est.

i In salibus & calcibus læuigantur super marmore 2. vitro lato in-
duntur (nam fictile penetrat) & in cella locantur ad dissolutionem:
vel vitrum cum materia locatur in aqua frigida, vel guttulæ aliquot a-
quæ ad opus accelerandum insperguntur. Solent etiam in vesica in-
clusæ suspendi in vase aqua pleno, vel puteo vel adhuc cum præpa-
rant finire opus, vesica hæc ad calorem bullientis balnei suspenditur.
Si vnus rei aliquid salis in interna sua substantia habentis, tunc prius
læuigata inspergitur marmori vel vitreis patinis & locatur in colo, ita
vt guttatim destillatio ascendat in receptaculum infra locatum, vnde
destillatio per tabulam vocatur. Si plurium vel vnus rei tantum ha-
bentis extrinsecus adiectum huiusmodi corpus, vel aliquid salis, tunc
prius læuigatur & idoneis vasis inspergitur, sicque in cella locatur,
vsque ad dissolutionem in crassam & pinguem formam instar pul-
B 3 tis, &

tis, & tunc destillatur vel sublimatur, de quo suo loco.

In ista operatione hoc primum obseruandum est, quod nullum deliquium esse possit sine sale: Deinde, quod vasa quæ salium dissolutioni inferuiunt, talia sint quæ penetrari non possint. Huc usque de primis corruptionis operationib. sequuntur secundæ & vltimæ quæ corruptionem perficiunt & absoluunt.

Secundum genus Corruptionis.

Secundum genus Corruptionis continet sub se varias operationes, quæ sine magna confusione ad certa genera reuocari non possunt: satius itaque duxi singulas per se perspicue tractare.

Tales sunt putrefactio, maceratio, cohobatio & calcinatio, quæ omnes recte corruptionis operationes appellantur, non tantum, quia corporis compagem ab interno quasi soluunt, sed etiam quia in illis sola corporis corruptio ab artificibus quæritur, de quibus ordine.

DE PUTREFACTIONE.

Putrefactio est misti dissolutio per putredinem naturalem in calore humido substantiam ipsam corrumpente, eiusque interna claustra reuerante.

Putredinem dico naturalem, quia hic natura præcipue operatur. Calor enim naturalis & substantiæ innatus, excitatus & adiutus à calore externo sibi vires acquirens, omnium partium separationem molitur, eamque tandem absoluit, adiuvante humore & corpus superante siccum. Res enim omnis putrefacienda humore abunde necesse est, quo pacto calor innatus cum suo humido substantiali ruptis claustris corporis segregatur vel dissolvitur potius à commistis, vnde facilius sequitur operatio ab artifice.

In qua operatione hæc sunt obseruanda.

1. Quod cum hæc operatio sit naturæ opus adiutæ arte (calor enim naturalis excitatus ab externo calore opus absoluit) non debemus in tali operatione nimium properare, sed naturæ opus obseruare.

2. Cauendum est, ne resolutio fiat totalis quod non requiritur, plus enim

enim labores faceretur, & periculum subest, ne aliquid eius quod relinquitur, pereat.

3 Diligenter providendum est, ne forteat putrefactio, quod hac ratione præcauebitur, si bene muniatur vas putrefactorium, ne aer intret aut exeat.

4 Quod omnis putrefactio in humido calore perficiatur, eoque vel B.M. vel ventris equini.

5 Quatenus omnis putrefactio fit in humore materiæ intrinsecus adiuncto, quo mediante discessus siue partium separatio efficitur: sciendum est, quod hic humor sit aut rei congenitus, vt in herbis recentibus; aut extrinsecus additus, vt in siccis; & tunc danda est opera, vt talis fiat, quæ substantiæ non noceat, sed tantum, vt conclusa corporis claustra referet, vt sic in apertum perducantur, quæ antea in abstruso naturæ sinu latitabant.

6 Putrefactionis tempus generaliter est mensis, sed non semper obseruandus, cum res omnes putrefaciendæ non sint eiusdem naturæ, quare plerunque relinquitur tempus iudicio artificis, qui obseruare debet iustam putrefactionem.

7 Apparatus putrefactionis talis est: Res putrefacienda si humore abundet, vt recentes herbæ & flores incisa vel contusa in ollam vel ampullam putrefactorum in eum usum concinnatam, imponitur, & in fimo vel balneo tepido ad putrefaciendum locetur, sed vas diligenter obturandum, non tantum, vt caueatur, ne aer intret, sed ne spiritus fugiant. Si vero res humoris parum aut nihil in se habuerit, humoris inquam actualis, tunc terenda & sufficienter humore confpergenda. Solent in putrefactione herbarum vel florum pro oleo addere salem vitrioli aut alumen S. S. S. vt hac ratione putrefactionem accelerent, refectionemque adiuuent, ac materiam à putrefactione fœtida liberent; vel alioquin in eum finem parum fermenti acris addunt, & tunc fermentatio dicitur.

DE MACERATIONE.

Maceratio est corporis in aliquo menstruo infusio ad iustum tempus. i. e. donec menstruum corpus reddiderit satis molle ac tractabile vt penetrationem menstrui admittat, tincturamq; per menstruum educi

educi concedat. Quare huius operationis non est determinandum tempus, sed expectandum, donec saturate tinctura in menstruo appareat, tunc enim succedit separatio. Huius apparatus est talis: Res maceranda prius trita in paruas partes vasi suo indenda, vndiq; stipatis spiramentis, atque seponendum in iustum tempus, sæpius interim agitanda, vel si requiratur, tepido calori imponenda, si fuerit res vegetabilis balneum præstat: Si Mineralis eget calore sicco cum medio penetratione nimirum, nisi alius ab autore præscribatur peculiariter, sæpius interim indies agitanda & commouenda.

Eius vsus est in essentiis & in extractis: Quia in re hæc tota cura est, vt idoneum menstruum eligatur. Non enim omnis tinctura per quodlibet menstruum extrahitur.

Ergo hic consideranda venit. 1. Corporis compages, si solida fuerit firma vel rara & mollis. Non enim idem menstruum seruit extractioni corallorum & aliorum vegetabilium, vt florum, baccarum, & cæt.

2. Consideranda qualis sit essentia extrahenda, oleosa an aquosa, si vero oleosa fuerit, certe opus habet menstruo oleoso, siquidem per aliud menstruum nunquam extrahetur, vt videlicet in tinctura sulphuris, quæ nullo alio menstruo excedit, nisi oleo therebinthinæ.

DE COHABATIONE.

Cohobatio est frequenti vehiculi affusione corporis partium solutio & corruptio ac separatio.

Cognitionem quandam habet cum maceratione: Vt enim maceratio continua menstrui præsentia materiam mollicat, & ad separationem cogit, ita cohobatio ex multiplici affusione idem præstat.

Eius vsus semper est in destillatione.

Finis duplex. 1. vt ex frequenti affusione & destillatione lento calore tandem deponat essentiam & virtutem in materiam (quæ plerunque est putris, vel extractum, vel simile quid) cui affundatur, & toties repetitur, donec tandem menstruum insipidum exeat.

2. Vt oleum producat, idque vel totam materiam mutando in oleum, vt fit in calcibus mineralium, vel vt frequenti affusione menstruum

struum penetrans corpus ac referans, tandem tecum vasa educat, oleum ex interno sinu naturæ, vt in destillatione olei, aromatum, seminum, &c.

Ac iusta operatione menstruum cum discretione artificis ad corpus elaborandum recipientis eligendum est.

DE CALCINATIONE.

Dicitur de calcinatione, prius quid sit calx, explicare expedit, quandoquidem per eam calcinationem definire oportet.

Calx igitur proprie significat corpus aliquod reductum vi ignis in puluerem subtilem, vel in materiam talem, quæ pro negotio vel sola laeuigatione in puluerem inpalpabilem redigi potest.

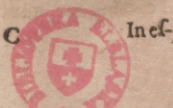
Est igitur calcinatio violenta per ignem corporis in calcem reductio. Estque duplex respectu calcis duplicis, calcinatio vera & proprie dicta & cinesactio.

Calcinatio vera est, qua corpus sine vlla essentia iactura ex duro & contumaci tractabile & friabile redditur, ita vt propositis operationibus abis facile cedat. In omni enim vera chymica calcinatione calor innatus intenditur & humor congenitus conseruatur.

Magnus est eius vsus in præparatione medicamentorum alterabiliū, quæ per alterationem tantum siue separationem perficiuntur, vt dissolutio perlarum, quæ à nonnullis magisteria vocantur, & extractiones essentiarum. Vnde varij & diuersi modi operandi inuenti sunt; omnes tamen in hunc finem, vt idoneum corpus mutationem accipiat, ita tamen ne quid de essentia pereat.

Primo igitur in medicamentis præparandis, quæ corporis alteratione tantum requirunt, vt sunt solutiones margaritarū corallorū & hoc obseruandum est, si corpus calcinandum subtile & leues habuerit spiritus, vt secundum nonnullos calcinetur in vase clauso, vt volatilia eum fixis seruentur: Vel secundum alios, quia vident ex omni calcinatione clausa vel aperta nisi nimium intendatur ignis (quod fieri non potest absorptione humidi) calcem emergere nigram, quæ ad omnem operationem inepta est, aperto igne reuerberetur, sed temperato & gradato, ne tinctura & essentia ignis vehementia exhalet.

Veruntamen in aliis, quæ spiritus satis fixos habent, hoc adeo curare nihil expedit, vt ferro croco Martis.

In essentiis & tincturis extrahendis, in quibus separatio spirituum quæritur, alia est consideratio, siquidem necessarium est corpus perfecte & penitus mutare, ita tamen ne quid de essentia amittat.

Omne enim phlegma & leuiiores spiritus separandi sunt, qui essentia extractionem impedire possunt.

Et denique ne longior sim, cum semper essentiale, quod ex hac calcinatione requiratur, vsus multos operandi modos inuenit: semper tamen respiciendum ad id, quod quæritur, & ad id quod separare necessum.

Si enim id quod separare expedit, tantum rescare cupimus, tunc est aut destillabile aut sublimabile.

Si destillatione, tunc pro calcinatione aperta (talem enim apertam esse omnino necessarium est) destillatione per latus utimur igni satisforti, sed tamen gradato, ut in oleo vitrioli separando, spiritum omnem & phlegma separare oportet prius, deinde oleum sequitur.

Si sublimabile, tunc sublimatione separatio perficitur, ut in antimonio priusquam eius albos flores per sublimationem inuenimus, cogimur prius sulphur combustibile & flores citrinos preparare.

Si vero non hæc curamus reseruare, tunc aperto reuerberatorio calcinamus. Verum tunc diligenter animaduertere oportet, & ignem regere, ne vna absumatur, quod quæritur. Si enim bene regatur ignis, nihil de essentia perit, quamdiu enim aliquid phlegmatis vel aquosi spiritus inest, essentia non mouetur.

Quare huius absumptionem obseruare decet, quod dignoscitur ex fumo vel vapore ascendente, vel ex ipso corpore: æqualiter enim apparebit.

Vel si talis materia inutilis facile separari poterit ut in Antimonio, tunc sufficit exhalatio super carbones, sæpe tamen mouendum spatula ferrea, donec satis purgatum fuerit.

Solent in tali operatione addere sulphur, vitriolum, vel huiusmodi leue quod, ut accelerent opus. Quare videtis nihil referre, quibus modis efficiatur, modo medicamenta nihil detrimenti inde accipiunt, & vera calx emergat.

Cinefactio est operatio, qua corpus in cinerem cum humidi iactura redigitur, in qua falsugo requiritur.

Eius duplex est apparatus. .i. apertus, in qua materia viua flamma comburitur, ita ut fiat flammæ quasi pabulum, vsque quo in albi-
mum

num & perfectissimum cinerem redigatur, ex quo sal elementaris tantum extrahitur.

3 Occlusus apparatus est, cum in olla appposito operculo vndiquaq; luto agglutinatis commissuris in cinerem comburitur, atque hac ratione volatilia cum fixis figuntur.

Ex quo extrahitur sal essentialis, qui Alkali dicitur, in hoc differens ab altera, quod quamvis in hac calcinatione omnis humor absumatur, tamen spiritus quidam figuntur & retinentur, vnde & essentialis dicitur, quod aliquid de essentia retineatur.

Ex his patet, quid sit calx, & quotuplex fiat calcinatio respectu calcis: nunc reliquum est, vt sciamus, quotuplex sit operatio secundum operandi modum. Est igitur duplex: Actualis, & potentialis.

DE ACTVALI CALCINATIONE.

Calcinatio actualis est, quando vi ignis materialis res in calcem redigitur. Eius apparatus talis est: res calcinanda comminuitur, vel secundum naturam & existentiam in minimas partes redigitur, & vasi suo apponitur, vel occluso vel aperto, vt res exigit, cum additamentis, si opus fuerit, quæ calcinationem promoueant: Vel sine additamentis, si facilis sit calcinationis. Additamenta ista sunt sulphur, vitriolum, acetum, & alia multa.

Si cum additamentis, idque in vase clauso, relinquenda spiracula pro vapore & fumo exeunte, qui plerunque copiose expirat, alioquin vas rumpitur.

Si sine additamentis, & materia pretiosa fuerit, fortesque habuerit spiritus, tunc non requiritur tantum, vt firmum vas accipiat, sed etiam vt firmissimo luto muniatur, & ferramentis constringat, ignisque dandus est per gradus.

Quædam panno tamen inuoluuntur, & postea luto obducuntur. In quibus hoc specialiter obseruandum est, vt prius quam igni admoucantur, lutum optime siccetur.

Sed non opus est amplius hisce immorari: siquidem autores, cum requirunt aliquam peculiarem calcinationem (sicut & alias operationes) eas describere solent. Sat est generalia discere, vt inde facilius autores intelligantur.

Interim hoc obseruandū est in calcinatione, ei sepe inferuire refectione in aceto, aut tali aliquo forti liquore, vel eorundē aspersionem. Atq; hæc apparatus generaliter omni calcinationi actuali inferuit.

I A T R O C H Y M I A DE POTENTIALI CALCI- natione.

Potentialis ignis est, quo materia igni essentiali (qui etiam potentialis seu philosophicus dicitur) in calcem veram, nunquam vero in cinerem redigitur. Quare cum sit præstantissima calcinandi forma, & in primis ad quintas essentias metallorum utilis, sine qua fere extrahi non possunt, nec non ad tincturas essentiales vegetabilium & animalium (vti & lapidescentium) artifices varios modos inuenere, quibus hanc calcinationem absoluerent, qui tamen omnes ad hos referri posse videntur, præcipationem, fumigationem, stratificationem, emplastrationem, & Amalgamationem. De quibus ordine.

DE PRÆCIPITATIONE.

Præcipitatio est calcinatio per aquas seu spiritus fortes.

Præcipitatio est dicta, quia aqua fortis per quam perficitur, 1. dissoluit metallum, quod præcipitandum est in aquam, & sursum in se rapit in tam perfectam liquoris vel aquæ speciem, vt vbique appareat aqua homogenea ac perspicua, ac si purissima esset aqua absque vlla commistione.

2. Vel pondere grauata metalli, vel in opere dissipatis spiritibus ad fundum vasis cadere metallum permittit, vnde præcipitatum dicitur, & opus præcipitatio.

Eius apparatus talis est: Materia sic calcinanda (quod plerunque est metallum, vel alia res lapidea) limatur, & in tenues laminas ducitur, vt facilius operi cedat, vitro deinde imponitur forti, & aqua fortis affunditur vt materiam tres vel quatuor digitos emineat, quæ protinus incipit bullire, corpusque corrodere indefinenter, donec opus absoluerit. Si vero tardauerit aut metus aliquis subit de imbecillitate aquæ, tunc solent vitrum ad mouere cineribus modice calidis, vt extremo calore potentialis in actum redigatur, vt aliquando, cum aqua adeo debilis est, vt non vereantur vas claudere, quod alias nõ faciunt, tunc bene obturatum in stercore equino aliquot dies vel nonnunquam ad aliquot septimanas locant. Sed plus tunc sapius queritur, quam calx.

Nam in naturali digestionem huiusmodi, non tantum aqua corpus in calcem reducit, sed etiam prorsus metallicam naturam corrumpit,

umpit, & in oleosam substantiam conuertit, quod plerunque in tali processu queritur.

Si vero post dissolutionem corporis aqua calcem non dimittat, solent artifices addere, quæ separationem faciunt, videlicet aut in aquam communem infundunt, vt hac ratione obtusa vis aquæ fortis calcem amplius non retineat, quo facto tota aqua protinus congelatur instar glaciei purissimæ & albissimæ, vnde quidam calcem istam glaciem dicunt, postea sequitur perfecta separatio, glacies enim fundum petit, & aqua supernat.

Alij salem addunt, vel aquam salis calidam, sed diuersa materia diuersas sæpe habent separationes: vt pro argento solent iniicere laminas cupri, ad quas naturali inclinatione Lunæ calx se deuoluit. Pro Mercurio cuius proprie præcipitatio dicitur, quando cupiunt albam calcem, aqua dulcis infusio sufficit: Si vero calx rubra queratur, qui vere apud Chymistas Mercurius præcipitatus dicitur, tunc effundunt dissolutionem totam in ollam vitream latæ officij, & super calidos cineres euaporare aquam fortem sinunt, sub finem augendo ignem, vt intendatur calor, vel vt elegantiores adhuc inducant colorem, tum vt Mercurius magis fixatus quod maxime in hoc opere spectatur, per latus destillent aquam cum multis cohobiis. Aqua quoquo modo separata potest rectificari, vt iterum vsui inferuiat, ne quid perdat.

Hoc in iusta calcinatione in primis obseruandum est, vt vnique corpori suam paret aquam artifex, ne frustra operetur, non enim eadem aqua soluit aurum & argentum.

Deinde habenda est ratio finis, cuius gratia calx queritur. Alia enim aqua opus est, cum calx paratur in vsu humani corporis: alia cum pro medicina transmutatoria.

DE FUMIGATIONE.

Non immerito præcipitationem sequitur fumigatio, cum vtraque perficiatur corrosiuis, verum diuerso modo. In illa enim est totalis dissolutio in aqua solute & corporis immersio: In hac vero tantum extremarum partium corporis corrosio per fumigationem, id est aquæ corrosantis vaporem, vel mineralium exhalationem ascendentem, seque in corpus supra positum insinuantem, ipsumque paulatim corrumpentem & corrodentem donec in calcem reducat.

Est itaq; fumigatio calcinatio in sicco vapore (qui proprie exhalatio vocatur, & est tantum mineralium) perficitur, alia in humido, quæ est aquarum vel spirituum.

Si humido vapore perficitur, tum talis est processus: lamellæ perforatæ foramine vno filo suspenduntur, intra ollam angustî orificij, aceto destillato, vel alio simili liquore acris plenam, vndiquaque bene tectam & opertam in calidis cineribus vel fimo equino collocant, vt vapor ascendens sese corpori insinuet & corradat. Tamdiu illic relinquitur, donec superficiem corporis corroserit, & calcem induxerit, calx abraditur, & opus iteratur.

Pro hac calcinatione sæpe inseruit extinctio & madefactio.

Extinctio est, cum metallum ignitum extinguitur in liquore aliquo forti & corrosiuo, vt in aceto destillato, muria cocta, vel simili, in quo liquore non modo squamas deponit, quæ calx dicuntur, nam in subtilem puluerem redigi possunt, sed etiâ multoties saturatissimam tincturam in menstruo relinquit, vnde viam parat ad magnas operationes. Quidam enim contendunt hac ratione auri tincturam spiritibus vini extrahi posse.

Madefactio est, quando metallum madefacimus, vel immittimus in corrosiuam aliquam aquam, aut muriam, atque deinde acri exponimus, donec corrosum fuerit, calcem postea abluimus aqua plerumque dulci, vt in vitriolo veneris.

Huc referri quoque possunt immersio & maceratio, in qua non est dissolutio, vt quando corpus contumax est, vel facile non cedit vlli prædictorum vel tempus non patitur tam longam præparationem: tunc solemus corpus limatum immergere aquæ, illicque macerare, donec fuerit corrosum instar limi: separata deinde aqua per inclinationem leuem corpus siccat, laeuigatur, & aqua dulci dulcoratur, vt sit in præparatione chalybis apud pharmacopæos.

Sic sicco vapore Saturni vel Mercurij, quæ naturali suo halitu omnia nobiliora metalla fragilia reddunt, vt postea terendo cum sale in puluerem redigantur; necnon Mercurius Saturnum, & Saturnus Mercurium calcinant.

Apparatus talis est. 1. fusum plumbum vel Mercurius calens ollæ angustæ orificio imponitur & supposito igne lento, ac apposita lamina Solis & Lunæ, quibus proprie inseruit ista calcinatio (quamuis nonnunquam & aliis metallis) & ascendens halitus se corpore insi-

ri infiat, & fragile reddit; postea succedit lauigatio cum sale super marmore, & salistandem ablutio aqua pura à calce.

Calcinatio Mercurii cum Saturno talis est.

Plumbum dissoluitur, postea funditur in foueam terræ, vel vasa liquidum idoneum, & cum tam fluidum fuerit, vt impressionem rotundi lapilli capere & seruare possit, protinus formeretur fouea, in quam dum calerit immittitur Mercurius frigidus: post refrigerationem iterum Mercurius extrahatur, Saturnus vicissim fundatur, ac opus reiteretur, & vltius progrediendo triabilis redditur, vt lauigationem cum sale admittat. Hoc vicissim suo fumo Mercurius plumbo præstat. Hæc de fumigatione.

DE STRATIFICATIONE ET EM-
plasticatione.

His addit Libanius Stratificationem & Emplasticationem, quæ tamen veræ calcinationes dici non debent, siquidem sola & per se operationem nunquam absoluunt, sed sæpe in vsum assumuntur vt eandem adiuuent & accelerent, vt quando S.S.S. salium vel aliorum similium partes lamillis vel etiam pulueribus metallorum admiscetur, vel pastæ forma emplastrantur. Tum materia ita præparata igni calcinationis semper imponitur. Corrodendo enim & corpus penetrando calcinationem accelerant, & quandoq; in vno eodemque opere coniunguntur.

Nihilominus quamuis veræ calcinationes non sunt, siquidem tamen apud quosdam ita capiuntur, hoc vobis respondere æquum putaui, vt si quando occurreret, mentem auctoris intelligeretur.

At tamen Emplastrationis etiam alium esse vsum præter calcinationis scitis licet, vt nimirum hac ratione artifices aurum argenteis vasis obductum separarent, quod alias perderent. Apparatus talis est: Vasa deaurata obducuntur aliquo Emplastro corrodentium, ad tempus reponuntur, postea Emplastrum aqua abluitur, quod vna secum aurum aufert, quod deinde ablutionibus multis, vt vel Mercurio viuo, qui auri voracissimus est, à salibus facile separatur.

Propterea stratificatio nihil differt à Cæmentatione, vt postea audietis.

audietis, quæ Libavius refert ad graduationem, operationem prorsus diuerfam à separatione.

Atque hæc de calcinatione per stratificationem & emplastrationem dicta sunt.

DE AMALGAMATIONE.

Cum Amalgamatio sit tam nobilis operatio, vt non modo in Alchymia via sit ad præstantissimas & præcipuas operationes, sed etiam tantus sit eius vsus, vt nullo modo opera sua aurifabri sine eius vsu deaurare possint; operæ pretium puto declarare, quæ operatio eius sit & forma procedendi.

Est igitur Amalgamatio calcinatio metallorum propria, qua in calcem vel puluerem subtilissimum per hydrargyrum rediguntur.

Amalgama est metallum cum Mercurio incorporatum & præparatum, vt instar butyri in vola extendi possit.

Finis & vsus multiplex in Alchymia.

- 1 Ex Sole & Luna artifices per eam alienitates tollunt.
- 2 Inferuit præcipitationi Solis cum Mercurio pro turpeto auro.
- 3 Multos in Sole & Luna vsus habet, vt ferme in omni operatione occurrat in Saturno & Ioue (alia enim metalla non amalgamantur ob prorsus alienam à Mercurio naturam pro oleo ex eis parando.
- 4 Aurifabris (vt prius dictum) pro deauratione.

Forma procedendi talis est. Primum Mercurius immittitur ardenti tigillo, cum incepit exhalare, additur argentum limatum, vel in folia ductum (quemadmodum peculiare habent operationes, in quibus reseruatur Mercurius, ac certam vtriusque quantitatem observant, at pro sola calcinatione, in qua iterum separatur omnis Mercurius, nihil refert quantitatem respicere) agitur bacillo ligneo (nunquam vero admouetur Mercurio metallum) donec optime incorporentur, tunc subito extinguitur amalgama proiciendo in vas aqua pura plenam, in quo abluitur, vsque dum deposuerit omnem nigredinem quam ex ligno vsto contraxerat.

Tunc si nuda calx queritur, abundantem Mercurium per corium separamus, globum vero in corio relictum admoemus igni in tigillo continuo baculo ligneo agitando, donec totus Mercurius exhalauerit,

lauarit, tunc abluitur: sed tamen magna cura ignis est habenda, ne iterum fluat metallum, quod vt melius præcaueant, nonnulli solent adiciere parum salis, quod postea ablutione tollunt.

Si vero subtilissimum puluerem cupiunt, tunc solent prius amalgama super marmore terere cum sale, post Mercurium euaporare, calcemque ablueri.

Si vero quaratur præcipitatio, siue vt inseruiat tarpeto aureo, tunc toties reiteretur amalgamatio cum globo relicto & Mercurio recenti, donec instar butyri tota transferit per corium.

Huc vsq; quæ breuiter res postulabat, de vno corruptionis instrumento, in quo solum corporis compagis solutio spectabatur: reliquum est, vt secundum explicemus.

DE SEPARATIONE.

Explicata hætenus continuitatis solutione, seu ratione qua corporis continuitas solui possit, cum necessario separatio sequatur, semper corruptionem ordine naturæ succedit eius explicatio, in qua eundem ordinem sequar, quem proposui & obseruaui in priori parte.

Separatio est operatio, qua partes corporis soluti & corrupti distrahuntur & separantur.

Eæque duplex: substantialis & superficialis:

Separatio superficialis est, quæ partes corporis integrantes solutas, & tamen in suo homogeneo manentes diuidit & separat tantum ab inuicem, sine vlla internâ aut substantiali penetratione.

Circa tria versatur, vel in separatione siccorum à siccis, vel humidorum ab humidis, vel humidorum à siccis.

Si siccorum à siccis fiat separatio, tunc puluerisationi & læuigationi inseruit, cribratioque dicitur, vel nonnunquam Ablatio dicitur, cum adhuc subtiliorem separationem requirimus, vt in præparatione succini, margaritarum, corallorum apud pharmacopæos: Vel fumigationi inseruit, vt separet leniter adhærentem calcem, vt in saccharo Saturni & Deterfio dicitur pede leporino vel pluma perficitur: Vel vt tenacem adhærentem calcem auferat, & ablutio dicitur, vt in calce veneris, vel amalgamationi inseruit, vt nimirum abundans Mercurius à metallo calcinato separetur, & expressio dicitur.

Si humidorum à siccis separatio fuerit (vt in tincturâ fit spiritibus vel olei à crassis separatione) tunc fit separatio, aut à gummi aut ab aliis quibusuis.

Si à gummi, tunc solo sedimento cum inclinatione facta leui effusione tinctura à crassa materia in fundo separatur, aliam vero non admittit. Tinctura namque gummi percolari aut filtrari non potest.

Si aliorum, tunc effusione, colatione, expressione, aut filtratione aut vna harum duabus vel omnibus pro rei necessitate perficitur. Si humidorum separatio fuerit ab humidis, tunc sunt vel eiusdem naturæ & generis vel diuersæ.

Si eiusdem naturæ fuerint, tunc vel ex se humida natura vel arte redduntur.

Si natura humida fuerint, vt Syrupi, Iulapia, &c. tunc despumatio inseruit cum ovo agitato prius in patina, cui succedit etiam colatio leuis sine expressione.

Si arte vero humida reddantur, vt sunt gummi & pingua tunc inseruit despumatio & colatio cum forti expressione.

Si liquores fuerint diuersi generis, vt oleū, aqua, tunc pro separatione olei ab aqua vel spiritu inseruit aliquādo destillatio vel euaporatio: sin minus laboris insumere cupiant, tunc inseruit subductio aquæ vel olei per inferius foramen infundibuli, & tunc à Chymicis vitrum separationis vocatur, vel exhaustio aquæ cum vitro angusti orificij, quod Attractorium vocatur; & solum obseruatur in oleis grauibus, quibus aqua innatat, vt oleum Cinnamomi: Vel vltimo cum ab omni crassitie purum limpidum & tenue cupimus, tunc solemus linteo subtili filtrare oleum.

Cæterum notandum nullam ex istis præter destillationem spiritibus separandis conuenire, sunt autem istæ omnes superficialis separationis formæ, vt cribratio, ablutio, deterfio, expressio, effusio, colatio, filtratio, despumatio, subductio, destillatio, exhaustio.

Cribratio est subtilium partium à crassioribus per cribrum setaceum vel sericum transmissio & separatio, puluerificationi vt dictum tantum inseruit.

Ablutio, si puluerificationi inseruit, tunc est impalpabilis & leuioris pulueris à grosso & graui per aquam separatio. Si fumigationi inseruiat, est

uiat, est calcis à corpore per dissolutionem in aqua abstractio.

Deterfio, effusio, colatio quid sint satis est manifestum.

Filtratio est per colum Chymicum (quod filtrum dicitur, quod & linguam bouinam vocant quidam ob formam) destillatio, componitur ex panno lanco, aliquando etiam linteo, & nonnunquam expapryo, tum solent auctores dicere filtrum per papyrum.

Huic tandem referri possunt purgationes metallorum, oleorum & congenitorum, quibus inseruiunt & frictiones, ablutiones & agitationes in aqua destillata aceto & similibus.

DE SEPARATIONE SVBSTANTIALI.

Substantialem dico separationem, non tantum quod substantiam id est omnes partes in sua homogenea separat, sed etiam quod impuritates & alienitates per totam substantiam dispersas auferat & segreget.

Est igitur separatio substantialis operatio Chymica non solum externas & apparentes impuritates tollens, tum abditas & dispersas per totum corpus separans; sed etiam homogeneas partes ab heterogeneis, ut spiritum à phlegmate, oleum à spiritu & aquam ab utroque, tum denique essentiam à terra salina segregans.

Estque duplex, quarum prima essentiam & purum illud, quod ab impuro separatum cupimus, à magmate vel à capite mortuo in vase relicto separat & educit, partesque eiusdem naturæ simul coniungit, ac in vnum corpus cogit & heterogeneas coniungit.

Cuius quinque sunt operationes, destillatio, rectificatio, extractio, sublimatio & expressio, de quibus ordine.

DE DESTILLATIONE.

Destillatio est operatio, qua quod in corpore est humoris totum illud vaporis specie ab eo separatur, qui postea à frigido ambiente congelatus in liquorem ab excipulo recipitur.

Quare tantum humida corpora (quæ talia natura sunt siue actu, siue potentia vel per artem talia redduntur) destillari possunt.

Huius operationis tantus est usus, ut omnibus aliis operationibus inseruiat, vel menstrua præparando & eadem iterum ab essentiis

separando, nec non essentiarum extrahendarum gratia inprimis inuenta esse videtur. Essentiæ verò vt exaltentur, & subtiliores ac ad penetrationem promptiores reddantur, debent destillari.

Sed cum omnes materiæ non admittant eandem rationem separandi, artifices, ne de hac ratione aliquid lateret, tres destillandi modos inuenere, videlicet per ascensum, descensum & lateralem.

Destillatio per ascensum est, cum humor virgente calore inferiore ascendere ex corpore cogitur specie aëria in alembicum, vbi congelatur perq; rostrum destillat, alias plerunque dicitur destillatio per balneum Mariæ, per cineres, per arenam.

Cæterum quæ vasa inferuiant, in præmio dictum est.

Quare quor & qualia medicamenta, tam ista quam aliis donata formis præparentur, in compositione medicamentorum dicitur, vbi istæ omnes operationes rediguntur ad vsum.

Præterea ad hanc formam referri possunt destillatio per campam qua oleum sulphuris præparatur, & destillatio per patinam, quæ vna cum floribus odoriferis (quibus præcipue inferuit) super fornacem cum lentissimo igne collocatur & supponitur alia patina per quandam inclinationem cum interposito linteo, quod recipiens vapores ascendentes per lintheum in oleum suppositum guttatim demittit.

Eadem destillatio inuerto vasorum ordine per descensum efficitur.

Vltimo in omni destillatione hoc obseruandum est, ne ignis intermittatur: nam si opus interrumpatur, postea nihil ascendit amplius, aut saltem magnam patietur iacturam. Calorem enim quamuis non potens fuerit eleuare vaporem ad alembicum, tamen siccando absumet humiditatem. Præterea mineralia, quando in operatione dissoluta & liquata sunt, post refrigerationem adeo arcte coherent, & in se coneidunt, vt ægre aut nunquam sine puluerisatione noua separationem admittant.

Destillatio per descensum est, quando vi ignis suppositi humor cogitur descendere. Potissimum vsurpatur in iis, quæ calor ascensorius corrumpet, & quorum fortis spiritus nimio calore in ascensu dissiparetur.

Eius

Huius apparatus describere non est opus, cum facilis & apud autores passim describatur.

Destillatio per latus est, cum vase in latus inclinato destillatio perficitur, cumque illud vas plerunque retorta sit, destillatio per retortam vocatur.

Hæc præcipue vsum habet in mineralibus, nonnunquam etiam in vegetabilibus quibusdam, vt in lachrymis arborum & gummi & eiusmodi, quæ quia grauius sunt, ægre ascendunt.

Hæc destillatio sicut præcedentes tam humido quam sicco calore perficitur.

Cæterum in his commorari minime puto opus, cum eadem in præxi cogar repetere. Quare & apparatus & operandi diuersas formas in eum locum reicio.

DE RECTIFICATIONE.

Rectificatio nihil aliud est, quam repetita destillatio, vt perfectum reddatur opus.

Vsum habet tantum in liquoribus (quanquam nunquam reiteratione sublimationis rectificatio nuncupatur) nimirum vt alienitates separentur, vt phlegma à spiritu vel oleo, vel e contra.

Est tam necessaria operatio, vt sine ea raro perfectum medicamentum à destillatione producat.

Magnum etiam in separandis spiritibus ab essentiis & extractis destillatis, vt iterum inseruire possint, vsum habet.

Veruntamen nihil aliud est, nisi mera destillatio, alia appellatione ab artificibus donata, respectu effectus, quem producit.

Quare eundem omnino instrumentorum & operationis habet apparatus, quem destillatio tam per ascensum, quam per latus, nunquam vero per descensum.

DE SVBLIMATIONE.

Sublimatio est operatio, qua corpus halitus specie vi ignis in sublime propellitur, ibique ab ambiente frigido congelatum subsistit, & à forma operationis sublimatum vocatur & præcipitationi opponitur.

Vt sublimatio fiat, duo plerunque requiruntur. 1. Vt corpus cum alia materia graui super marmore incorporetur, quæ ipsum tardare

D ; possit, ne

possit, ac igne nimis cito effugiat, & ante iustam & puram separationem, tum quæ faeces siue corporis impuritates secum quadam affinitate retineat: Vel vt sua acrimonia corporis mutationem, corruptionem & tandem separationem adiuuet, quæ tamen talis esse debet, quæ nullam alienam qualitatem corpori sublimando imprimat. 2. Requiritur, vt lento prius igne humor omnis tollatur, modo talis materia, quæ in vtili humore abundet (vt in sublimatione sulphuris phlegma salis & vitrioli separandum est) alioquin nulla erit destillatio, vel saltem impurior.

Sublimatio autem est aut vnus materiæ sublimandæ, aut plurium.

Si vnus tum duplex est intentio. 1. quaeritur corporis tantum à sordibus purgatio, vt corpus purum reddatur, vt in sublimatione salis Antimonij. 2. Aut vna cum purgatione requiritur corporis mutatio in alienam formam operationibus magis obnoxiam, vt in Mercurij sublimatione.

Si plurium, tunc requiritur incorporatio in vnā substantiam, vt inde sublimatum compositum emergat, & nouum medicamentum, vt in cinnabari.

Vel requiritur essentia extractio, & tunc alterum corpus quod sublimatur, pro vehiculo tantum alteri inseruit, ad quod opus perfectum iterum separatur.

Tale corpus quod vehiculum hic dicitur sal Armoniacum plerumque est, vt in extractione tincturæ ex calce auri cum aquila volante.

Hic notandum quod in istis duabus posterioribus sublimationis formis nullum requiratur additamentum, præter ipsa corpora sublimanda, vt in prioribus quæ faeces secum retinent.

Sublimatio est duplex: Vna qua sublimatum ad aliquam distantiam à capite mortuo separatur.

Estque tum siccorum tum mineralium (quamuis Libanius describat aliam destillationem aquæ, quæ nihil aliud est, quam mera rectificatio, aut circulatio, aut saltem nullus est eius vsus, cum melius sit aquam destillare quam sublimare.

Apparatus talis est: Res sublimanda cum materia competente faecesque retinente, vel cum calce cuius tinctura expetitur, etiam optime conteratur, & super marmore incorporetur, olla destillatoria vel vitro

vitro, quod Aludel vocatur imponatur & post euaporationem acquisitis lento igne apposito operculo vel alembico, ne quid expiret, augeatur ignis gradatim, donec totum ascenderit, postea per se refrigerari permittatur, deinde exemplum sublimatum si opus fuerit, iterum laeugetur subtilissime, & destilletur cum noua materia faeces separante & retinente, totusque processus hic repetatur, donec purum satis & perfectum reddatur sublimatum.

Alia sublimatio est, qua sublimatum ad vitri superficiem tantum ascendit, eique insidet, quæ efflorescentia potius est: in ista sublimatione solent artifices quæ sublimationem adiuuant addere.

Celebris est hæc sublimatio philosophica in arbore Hermetis.

Hic addit Libanius sublimationem in humidis, quæ certe nihil aliud est, quam digestio aut maceratio quædam per quas separatio partium perficitur, vt in digestionem oleoli corporis, cum menstruo illi adiecto separatur oleum ex corpore menstruoque innatat, quæ illi sublimatio dicitur.

Et vicissim tinctura corporis per menstruum extracta sublimatio apud eum vocatur, sed nimis lata significatione.

DE EXTRACTIONE.

Extractio hic strictius quam apud Libanum sumitur.

Ibi enim eius vocabuli significatione expressionem, sublimationem & destillationem sub eo comprehendit: Verum quia proposui non recedere quomodo possum à receptis vocabulis, quamuis alioquin barbaris, aut nimis strictis, hic capio tantum pro illa operatione, quæ medicamentum tunc (vnde extractum dicitur) producit.

Estigitur extractio essentia ex corpore per menstruum separatio, vnde oritur tinctura & postea separato menstruo vel euaporatione vel destillatione corporis essentia in fundo relinquitur, quæ extractum vocatur.

Huic peculiariter inseruit maceratio, quamuis non semper quibusdam etiam extincto idoneo menstruo, vt in calcinatione dictum est.

Menstruum vel est corpus connatum vel ascititium, siue extrinsecus corpori adiectum.

Si con-

Si connatum tunc inferuit herbis recentibus, quarum succus prælo expressus vna essentiam herbæ secum deferret; postea depuratur & superfluous humor (quem ad similitudinem veri menstruum dicunt, aliquando etiam vehiculum vocant) nuncupari solet, quod impurius & crudior sit extractio, quam quæ ex succis.

Si ad scititium fuerit menstruum, omnibus succis vegetabilibus & mineralium calcibus nec non animalibus præparatis, vt sunt cornua, inferuit.

In quo opere, vt antea sæpius admonui, vnicuique corpori suum menstruum est eligendum.

Extractum etiam consistentiam recipit vel fluidam, & tunc tinctura tantum dicitur, vel constantem & firmam inducit, idq; ex sententia artificis vel Medici præscribentis & tunc specialiter extractum vocatur vel succus inspissatus.

DE EXPRESSIONE.

Expressio ista, quæ hic tractatur, longe diuersa est ab illa, quam in separatione superficiali explicaui.

Illam enim expressio tantum superficialiter separabat partes à se inuicem hæcenus distractas & diuisas, purum ab impuro (nihilominus integro minimeque substantialiter corrupto) medicamento) segregabat & menstruum tinctum à facibus corpus fluidum ab impuritatibus innatantibus, vel ad fundum præcipitatis.

Hæc vero ab omni parte corporis tam interna quam externa (non a fordes) separat, corpusque mortuum relinquit. Eius duplex est vsus: alius vt succi herbarum expressione extrahantur, & tunc extractioni, vt supra dictum est, inferuit, alius est oleorum separatio, quæ olea ex seminibus & nucleis exprimuntur per prælum.

Eius procedendi modus melius explicabitur in præparationibus.

Iam explicata prima parte separationis substantialis, quæ continet operationes, quibus pura substantia à tenaciter adherentibus & per totum corpus dispersis impuritatibus separatur & auferitur: Nunc ad secundarum venio explicationem, quæ impuritates & alienitates à relictâ pura substantia separant & auferunt, cui quinq; operationes ministrant,

ministrant, vt digestio, euaporatio, exhalatio, camentatio & fulminatio, de quibus ordine.

DE DIGESTIONE.

Cum tanta inter digestionem & macerationem sit affinitas, vt plerumq; maceratio sæpe ab autoribus digestio dicatur, eam omnino expedit enucleare, cum tanta sit digestionis vis & efficacia, vt corpora alioqui durissima, quæ nullo modo macerari possunt, molliat, vel si hoc non admittant, ad penetrationem saltem cogat, vt tinctura per menstruum educatur.

Quando igitur eiusmodi corpora contumacia occurrunt, vt calces mineralium, vel sal ammoniacum vel lapis calaminaris, tinctura mineralium exuberans, tunc maceratio adiecta digestionem semper absoluitur. Digestio enim coniuncta cum maceratione admoto competente calore, vt ventriculus concoquit ad vim suam vel essentiam excendendam disponit, contumacem materiam mitiorem & tractabilem ad operationem aptam reddendo, vt abundantior essentia messis sequatur. Atque hæc ex his cuius facile est videre, quando digestio pro maceratione sumatur, vt quando liquida cum siccis duris coniunguntur, quæ soli macerationi non cedunt. Quare additur digestio in calore, & tunc maxime apparet, cur digestio sic plerumque vocetur, cum tantum scopus operationis sit maceratio & corruptio, vt essentia extractio sequatur.

Verum digestio proprie dicta versatur tantum circa liquorem vel si circa siccum corpus, liquore tamen adiecto non expectatur essentia alicuius extractio, sed vt digestionem abluatur aliena aliqua qualitas ex corpore præparando, vt postea audiemus.

Præterea digestio non minorem etiam cum circulatione habet cognationem, quam tamen hic omitto, donec ad generationem in genere peruenero: sed quomodo digestia hic accipitur & quis eius usus, breuiter explicabo.

Digestio, vt hic capitur, alienitatis tantum separationem querit, & hic definitur: operatio, qua alienitates tum substantia, tum qualitatis tolluntur.

Humores enim spissos subtiliat, aquositates & cruditates in succis concoquit, opaca illustrat, omnesque faeces & impuritates quæ in interioribus occulte ante latebant, separat, ad fundum grauiiores & ter-

restres præcipitat, leuiiores, vt spumam superficiæ innatare cogit, idque vi & efficacia externi caloris concoquentis, continuiratem totius penetrantis calidum innatum (cuius virtute præcipue opus absolvitur) in actum redigentis facit.

Vnde alia apparet inter eam & macerationem differentia, quod nimirum maceratio proprie & strictè sumpta corpus ad separationem tantum parat, digestionis vero proprium non tantum corpus ad hanc parare, sed etiam in parato separationem facere, quod etiam præcipue quæritur in digestionem, quanquam & alterum necessario faciat.

Eius usus est duplex: Vel vt impuritates grauiiores, terrestres & substantiales separentur, vel vt alienæ qualitates tollantur.

Si primum tunc usum habet in comparandis succis & menstribus saturatis ac oleis per expressionem factis.

Si secundum, tunc vel versatur circa prorsus liquida, & quidem quæ à terreſtreitate hætenus sunt depurata, vt nimirum digestionem cum menstruo idoneo empyreuma oleorum tollatur, vel vt secundum nonnullos ignea qualitas spirituum, aquarum & aliquando oleorum digestionem in loco frigido vt in fouea subterranea cella frigida tollatur.

Vel circa sicca cum liquidis admixta, qualia sunt turpeta mineralia vel calces seu olea mineralium in puluerem præcipitata, vt nimirum digestionem cum aliquo menstruo apposito digeratur donec tandem insipidum exeat, quod est signum bene dulcoratum esse medicamentum.

DE EVAPORATIONE.

Evaporatio est separatio, qua humida in aerem seu vaporem discedunt.

Vsum habet præcipue in actu humidis, vt extractionibus & aquosis oleis; quanquam nonnunquam etiam inseruiat sublimationi & similibus, quando nimirum aliquid humoris materia sublimanda coniunctum in se habet.

Eius apparatus talis est: menstruum euaporandum in extractis, vt tincturæ mellis seu pilulæ consistentia vel alia quælibet secundum animum operantis relinquuntur (extractum vocant) violento igne, si fortes & subtiles habuerit spiritus, operculo aliquot saltem foraminibus,

nibus pertuso apposito per quæ vaporibus pateat exitus, ne vna species perdantur, absoluitur. Sed consultius est eiusmodi lento igne destillare, minus enim damni accipient. Tum etiam, si menstruum (vt spiritus vini aut huiusmodi) pretiosum fuerit & quod seruare cupimus, substituere huic solemus destillationem.

Verum si menstruum aqua fuerit, longe satius erit euaporare, quia aqua sine forti igne non ascendit, quo sæpe extractum comburitur.

DE EXHALATIONE.

Exhalatio parum differt ab euaporatione, quod nimirum illa sit humidorum, hæc siccorum.

Est igitur exhalatio spiritus vel halitus sicci in aerem per calorem resoluti separatio.

Eius apparatus talis est: Materia puluerifetur, si fieri possit, inq; tigillo vel alio idoneo vase supposito igne exhalare permittitur, adhibita in plenisq; continua versatione ligno vel ferro aliquo ne comburatur, vt stibio vel Arsenico, solent etiam addere, quæ exhalationem adiuuent, Salpetræ, Ammoniacum, vt dictum ante, in separatione superficiali.

DE COAGULATIONE.

His non incommode additur coagulatio, cui sæpe inseruiunt euaporatio & exhalatio, sicut & ipsæ digestionibus: nec non pro euaporatione & exhalatione sæpius coagulatio accipitur.

Est igitur coagulatio corporis è consistentia tenui & fluida ad solidam reductio, siue id resolutione aquea, aerea aut ignea dissolutum fuerit.

Vnde euaporatio, exhalatio, destillatio & sublimatio coagulationi latiore significatione acceptæ inseruiunt, vt postea perspicuum erit.

Coagulatio duobus modis absoluitur: alia sit separatione & segregatione, alia vero sine vlla segregatione, quæ totalis aut totius coagulatio dicitur, & propriè ad generationem spectant.

Coagulatio per separationem est, cum separatis iis, quæ fluidum corpus reddebant, ad priorem consistentiam reducitur.

Ex quibus liquet, coagulationem semper sequi dissolutionem siue illa fuerit in menstruo aliquo, vt in Mercurio, siue sine menstruo, vt in deliquio salium.

Huius coagulationis ingens vsus in corporum depuratione & purgatione, quo frequenti dissolutione & coagulatione (interpositis nimirum separationibus superficialibus secundum rei necessitatem) omnes impuritates deponunt.

Cum idcirco quod supra dictum est de euaporatione, nonnunquam coagulatio dicitur, tum artifices finem pro via ad finem accipiunt: sed omiſſa varietate vocabuli, qua ratione depurationi & corporum purgationi inferuiat, leuiter dicam.

Coagulatio alia perficitur vt supra, ablatione humoris vel totius, quod fit in euaporatione extractorum, & nonnunquam etiam salium: sed tunc minus proprie, & rarius coagulatio dicitur.

Alia fit separationem tantum, maxime humoris presentis vel quemadmodum ad coagulationem per se sine vltiore euaporatione vel alia quadam euaporatione humorem separante sapius in frigido, aliquando tamen in calido loco, breui secuturam (quæ vere est coagulatio, cum naturæ sit opus ad vltimam formam preparantis solum arte adiutæ) sufficit.

Eius apparatus talis est, Sal Vitrioli, Sacharum, Alumen, cum in aqua pura dissoluntur, dissolutio filtratur, ad medias vel tertias partes prout diluta est, coquitur, in cella deinde frigida locatur, (si fuerint coagulabilia, vt Vitriolum sacharum, iniiciuntur bacilli lignei quibus coagulatum adhæret: Si vero non vt in salibus bacillos ligneos imponere non est opus) vsque dum totum coagulatum fuerit. Si vero aliquid in menstruo selectum sit, euaporatur vt ante, inque cella locatur vt prius.

Ratio huius coagulationis in frigore est quod menstruum euaporatione diminutum corporis quod sustinebat facile calore (quia menstrui sufficientis ad suam consistentiam redeuntis (tanquam onus) pondere grauatum deponit.

Si vero coagulatio in calore fuerit, tunc est talium corporum quæ frigore dissoluntur, calore concreſcunt.

Atque ex his apparet, quando euaporatio & destillatio coagulationi inferuiunt.

Exhalatio vero illi officium suum præstat in amalgamis nimia Mercurij copia fluidis.

Sublimatio in iis præcipue mineralibus, quæ cum Mercurio in cella dis-

la dissoluuntur, cuius sublimatione ad siccam consistentiam reducuntur.

Quamvis in hac sublimatione vna requiratur euaporatio, vel saltem destillatio (alioquin coagulatio nunquam sequeretur) nihilominus per sublimationem fieri dicitur, quemadmodum sublimatoria fieri dicuntur: & sublimatio præcipue in oculos incurrit Mercurij sublimati nimirum, qui præcipua dissolutionis causa extiterat.

DE CÆMENTATIONE.

Cæmentatio est operatio metallorum propria, qua vitia & impuritates metallorum auferuntur, quo nomine præcipue huc pertinent, quamvis (quatenus stratificatione perficitur corpusq; vna friabile reddit, quod plerumq; semper facit, si talis sit) ad calcinationem referri possit.

Eius vsus duplex est; vnus vt metallorum vitia separentur, quo aliis separationibus inferuire queant; alius vt adultera metalla & fucata tinctura discernantur. Nam leues & superficiales tincturas facile tollit, fucumque aperit, quanquam (eadem etiam) quidam vtuntur ad fucatas tincturas reducendas, vt cum metallum alioquin ignobile cum aliis cæmentant, quæ in metallum cæmentandum tincturam deponere solent, quod nihilominus postea alia purgatoria cæmentatione facile separatur, vt prius.

Materiæ quibus perficitur cæmentatio, sunt metalla quædam fugacia, ærugo, calchantum, varij sales, farina laterum, flores æris, & multa alia, quæ ab autoribus in singulis operationibus describuntur, siue metallum purgare, siue tincturam inducere velint.

Apparatus talis est. Pyxis seu olla cæmentatoria circa fundum cemento sternitur vel spargitur digiti vel calami altitudine prout durities, vel impuritas metalli cæmentandi requirit, strato deinde imponitur aliud stratum metalli laminati, vel limati, (cum exacta cæmentatio quaeritur,) interdum cum alio cemento commisti, vel pasta cæmentatoria emplastratum siue iniunctum illi vicissim aliud stratum cæmenti adiciunt, & sic per vices, vsque dum ea impleatur, hoc tamem obseruato, vt superiorem & inferiorem locum occupet cæmentum.

Pyxis deinde armatur luto & operculo tegitur, relictis tamen spiramentis quibusdam, si sales fugaces in cemento fuerint, alias vas

disrumperetur, postea, omnibus rite siccatis imponitur furno reuerberij ad iustum tempus quod semper nominatur, vel si opus fuerit, camentatio priori processu reiteratur.

Ex quibus manifeste apparet ad camentationem, stratificationem & emplastrationem pertinere, quia nihil aliud sunt, quam forma & apparatus camentationis. Nam neque emplastratio neque stratificatio per se calinationes sunt, sed eam tamen adiuvant, siquidem etiam igne reuerberatorio opus necessario absoluitur: nihilominus tamen camentatio, cum per eam tantum metallorum purgatio, non autem calcinatio requiratur, ad separationem referri potest.

DE FULMINATIONE.

Fulminatio est in cineritio purgatio metalli, qua non solum sordes & alienitates metallo adhaerentes ad vasis extremitatem separantur à metallo, sed etiam omnia volatilia & imperfecta metalla (solum auro & argento, quæ perfecta sunt excepto) in fumum seu halitum discedunt: ipsum vero metallum, quod fulminandum erat, nebula purissimæ instar in medio coruscat, unde nomen accepit.

Eius usus magnus est in purgatione Solis & Lunæ (unde probationi inseruit) quod omnia alia metalla, præter illa à cineritio consumantur & in fumum dissipentur.

Sed de ea multa dicere non opus habeo, cum usum præcipue habeat in transmutatione metallorum, & plena eius explicatio habetur apud Libanum.

Iam videor primi capitis huius secundæ partis omnes operationes enarrasse & explicuisse, in quibus hoc observare oportet, quod quamvis ego perspicuitatis gratia in methodum qualemcunque digesserim, ita ut operationes quasdam natura & arte alias necessario præcedere contenderim, omnesque corruptiones separationis operibus præposuerim; non ita tamen intelligendum quod scilicet corruptio separatione materiam corrumpere & præparare, dein per totum opus quiesceret, quod nullo modo rationi consentire videtur; sed potius vos scire oportet, singulos processus proprias semper habere corruptiones & separationes, ita tamen ut corruptio semper separationem præcedat.

CAPVT II.

De Generatione.

QUANDO QUIDEM rationem & modum corpora corrumpendi earundemque partes diuidendi alienitatesque separandi, hinc denique ad eam perfectionem deducendi, vt natura idonea fiat, quo generationi subiiciatur, demonstrauiamus. Tempus est vt inde quomodo nouum corpus constituatur, puta noua medicina producat, declaremus, sed prius cum duplex sit omnino medicamentorum generatio, vel potius productio, eamque distinguere, & in qua significatione hic accipiat, ostendere.

Generatio in lata significatione est ex impuro & crudo corpore noui ac propositi medicamenti productio.

Quod duobus modis perficitur vel mediate vel immediate, sic enim manifestioris doctrinæ gratia distinguere oportet.

Si immediate nihil aliud est, quam fructus & finis corruptionis & separationis, qui illis cessantibus citra præterea laborem necessario relinquitur.

Cæterum generatio est quidem secundum priorem & generaliorē definitionem, sed non vera; siquidem generatio proprie dicta non tantum corporis separationem requirit, sed materiæ etiam inde productæ præparationem in aliam formam, alterationem & si opus fuerit, cum aliis compositionem, vt postea apparebit.

Præterea hæc potius est vere generationis materiæ, quam ipsa generatio, cum ab illa semper vere generatio initium sumat.

Quod reliquum est, quamuis negari non possit, hanc esse medicamenti naturam quam propositi productionem, tum quo in eadem forma citra aliquam præparationem medici vtuntur: Cum tamen ita producta medicamenta rudiora sint, quam vt locum in vera generatione hic mereantur, siquidem non facile in usum sumuntur, vel saltem ad usum diu reseruari non possunt, sine vltiore aliqua præparatione, nunquam ea pro perfectis & absolutis medicamentis habentur.

Vnde facile liquet ex istis medicamentis imperfectis veram generationem, vt medicamentum perficiatur, suas habere necessario operationes. Quare non immerito hoc loco hæc generatio improprie dicta ex-

ita excluditur : attamen quia pro medicamento vsurpatur inde productum, & proinde generatio, licet non vera, quæ finis & scopus omnium operationum veræ generationis ostendant, quibus modis exalteretur medicamentum istiusmodi, ac quomodo ad perfectissimam in suo gradu præstantiam perducatur.

Si vero quibusdam mediis inter veram corruptionem & generationem interpositis sequatur medicamentum, tunc proprie & vere dicitur generatio, de qua hic præcipue (cum altera ut dictum est præceptis non egeat) quæ sic definitur, novæ formæ vel qualitatis, cum virtutis exaltatione in materiam præparatam introductio.

Quare cum nova forma vel qualitas in materiam quamvis puram sine alteratione introduci non queat, omnino necessarium est scire, quibus operationibus id efficiatur, & quomodo à separatione, quæ idem non minus præstat, eadem distinguantur.

Quinque igitur sunt istæ operationes, quæ generationi, seu novi medicamenti productioni inserviunt, ut Digestio, Coagulatio, Inceratio, Circulatio & Fixatio, quarum quædam corruptioni non minus inserviunt, quam generationi, verum diuerso modo. In hoc igitur primo conueniunt, quod utraque corpus diuidunt, in minimas partes secant, ac etiam dissolunt.

Differunt vero quod illa id in illas diuidant, ut sequatur separatio, corporisq; purgatio: at hæc ut vel corporis in aliam formam siue consistentiam alteratio, aut multorum & præparatorum incorporatio & mistio, ut perfecta postea sequatur unio.

Præterea cum in definitione materiæ quoque mentionem fecerim, quid per formam intelligi velim, breuiter explicabo, deinde ad operationes istas accedam, ut huic secundæ parti finem imponam.

Per materiam igitur intelligere debetis non substantiam adeo puram, ut nullis amplius impuritatibus scateat: hoc enim ad summum & vltimum medicamentum tantum requiritur, sed cum diuersi sint gradus medicamentorum, scire oportet singulos gradus sibi materiam competentem & idoneam requirere, quæ eius medicamenti gradus productionem sine vlla separatione aut purgatione facile admittat, alias enim non esset vera generatio.

Atque hæc est illa, quam in singulis gradibus intelligere debetis materiam

matériam vt E. G. Mercurius præparatus à nigredine purgatus est, à præ materia ad recipiendam formam Mercurij sublimati vel præcipitati, quæ non est vera generatio, vicissim Mercurius sublimatus non sine vlla præterea impuritatis abstractione formam olei vel butyri inducet. Quare nondum est illa pura materia, quæ huic generationi subiicitur.

DE DIGESTIONE.

Digestio vt hic consideratur, eandem operationem cum superiore, quoad vasa & manualet operationem, requirit, parum etiam in igne differt, nisi quod in superiore strictiorem curam in ignis regimine adhibere oporteat, siquidem hic error in igne operationem multum impedit.

Per digestionem istam sola operatio quæritur.

1 Vt noua qualitas introducatur, prioris medicamenti forma seu consistentia seruata.

2 Vt consistentia corporis mutetur & qualitates nouæ introducantur vna vel alterentur antiquæ.

Si noua tantum qualitas introducenda expectatur, tunc in primis vsus habet in extractis corrigendis & fortificandis, cui inseruiunt frequentes cohobationes & coagulationes.

Eiusque apparatus talis est: Si corrigere cuperet artifex nimiam frigiditatem & facultatem narcoticam, qua laboret extractum opij, hyosciami aut papaueris, aut tollere, lenire vel suppressere venenosam qualitatem extracti hellebori albi, vt malitiam suam in corpore non tantum non exerat, sed bonum, quod potest potenter efficiat, sic procedet: Tincturas cordialium quæ vi partes vitales corroborandi valent, venenosos fumos & qualitates infestas suppressere vel sopire possunt, compararet, quas effunderet extracto supradicto, vase digestorio optime clauso secundum artem: Et in fornace digestoria locaret dies aliquot, donec urgente calore externo humor ascendens & descendens, sicque omnes partes penetrans, tincturam extracto, & extractum tincturæ commisceret, vt ad minimas partes (vt ita dicam) sese inuicem tangant, corpusque prorsus homogeneum appareat, ita vt ne vel minima pars extracti sit, quæ tincturam non abunde sapiat.

Quare hic obseruandum est, si materiæ fuerit magna qualitas &

grauis, vt facile fundum petat, vt quotidie bis terue vase digestorio & fornace exempto diligenter coagitetur, ad meliorem commistionem, postea menstruum lento balneo separetur, materiaque relicta in fundo siccet, siue vt aiunt, ad iustam consistentiam coaguletur, menstruumq; destillatum vt prius digeratur, separetur, coaguletur, huncque processum toties repete, vsque quo omni sapore & odore priuatum inspidum menstruum exeat, sicque opus absoluisi.

Eodem prorsus modo potes acuerē & vires purgantis extractis addere.

Hac ratione solent corrigere Mineralia turpeta solo spiritu vitrioli rectificato & puro, cui saepe in his accedere solet spirituum super turpetis combustio; Hac vero ratione non tantum vis spiritus illis imprimitur sed etiam volantes turpetorum mineralium spiritus fiunt, vel saltem noxa euaporantur, vnde minus animalibus partibus nocent, vomitumque prouocant.

Si formæ & qualitatis etiam mutatio queratur, tum vsus hunc habet, vt calces mineralium in oleum redigantur.

Apparatus eius talis est: Liquor aliquis instituto inseruiens affunditur, digeritur, separatur, coagulatur, cohobatur, & sicut in priori proceditur, donec tandem calx à menstruo separata & attenuata in oleum cedat, quod sic cognoscitur, cum coagulationem amplius non admittit: huic operationi plerumque inseruit aqua fortis vel oleum vitrioli, acetum & alia huiusmodi dissoluentia menstua. Denique sequitur medicamenti producti frequens digestio cum spiritu vitrioli vel aliquo dulcorante menstruo vt liberetur à corrosiuitate menstrui soluentis; & sic opus est absolutum.

Si antiquæ qualitatis alteratio tantum queritur, tunc vsus habet in generatione non vera, vt nimium imperfectæ qualitates eius ad perfectionem alterentur & perdantur, quod concoctione partium crudarum in digestiuo calore absoluitur, quamuis idem præstare solent artifices per insolationes, vt apud omnes videmus in præparatione aquarum stillatitiarum.

DE COAGVLATIONE.

Coagulatio est corporis fluidi ad consistentiam reductio.

Quod duobus modis perficitur, vel separatione humoris per destillationem aut euaporationem, qui fluxionem faciebat; vel paulatim

timillum humorem in corporis substantiam assumendo, donec totum coaguletur & figatur.

Si humor separandus sit, tunc, vt prius dictum est digestioni inferuit, & quaeritur vel corporis exaltatio ex menstrui imbibitione, quare saepius sequitur desollatio, quam euaporatio; quia multa succedunt cohobia: sed destillationem excipit siccatio lento igne cinerum vase operto clauso.

Efficacius enim operatur cohobatio in corpus siccum quam humidum.

Si enim fuerit extractum vel puluis, auidius menstruum imbibit, si vero calx in oleum reducenda, quod etiam quaeritur, vt etiam dictum est in digestionem, menstruum multo valentius corpus penetrat, inmutat, calcemque dissoluit. Humore namque in corpore excurrente menstrui vis obtunditur, vnde in operatione deficeret.

Vltimo prodest siccatio, vt corporis perfectio & absolutio appareat. Cum enim amplius coagulationem non admittit, opus absolutum esse arguit.

Si quaeratur, vt omnis humor absque separatione figatur, tunc incerationi inferuit, vel etiam nonnunquam perductioni medicamentorum quorundam quae natura humida sunt & per totalem coagulationem perficiuntur, vt gummi quorum.

DE INCERATIONE.

Inceratio est humoris mistio cum materia sicca per lentam imbibitionem, ad consistentiam vsque cerae emollitæ, vnde inceratio alias imbibitio dicitur.

Vfus idem est cum digestionem, sed hic semper requiritur totalis coagulatio.

Apparatus hic est: Res inceranda est specialiter puluerisanda super marmore & guttulis aliquot liquoris macerandi aspergenda, qui vel proprius est (& tunc solent philosophi dicere serpentem vorare suam caudam propriam) vel improprius, conterunturque ac perfecte incorporantur, tunc vasi digestorio diligenter includuntur, lentissimo igne coagulantur, quousque siccata materia appareat, tunc reферto vase exempta materia iterum teritur vel laeuigatur, vt prius inferatur & coagulatur, is processus eousq; reiteratur, donec plus imbibere nequeat, quod sic cognoscitur.

1 Si fuerit pulvis, in quo tantum requiritur virtutis exaltatio aut correctio, cum qualitatibus alicuius ut volatilitatis alteratione in eo incinerando sistendum est, cum igne digestorio (fortior enim huic operationi non conuenit) siccare non poterit. Quare hæc vltima incineratio humoris, videlicet quæ siccare non potest lentissimo calore est separanda, ne vna secum hæcenus incineratos spiritus vel liquores auferat.

2 Si mutatio corporis queratur, ut in calcibus mineralium opus absolutum (mutatio corporis in oleum) sistendi tempus indicabit. Deinde post exactam incinerationem in vtrisque digeritur materia ad maiorem operis perfectionem, tum etiam, ut certum fuit, opus absolutum esse.

Est præterea alia quædam incineratio metallis propria, quæ Mercurio incinerantur, quo fluxibilia reddantur. Ista incineratio incipit ab amalgamatione, à qua spiritus per destillationem cum multis cohobis separatur, donec metallum mollescat, ut ad candelæ calorem instar ceræ fluere possit.

DE CIRCULATIONE.

Circulatio, ut in separatione dictum est, tantam cum digestionem affinitatem habet, ut vna sæpe pro altera promiscue sumatur. Veruntamen circulatio hæc à digestionem differt, quod digestio semper separationem querat (vel ut impuritates & alienitates separentur, & tunc corruptionis est operatio; vel ut separatæ facilius in coniunctione iterum aliam formam & consistentiam admittant, & tunc generationis propria est, uti supra,) circulatio vero nunquam.

Estigitur circulatio liquoris puri per circularem destillationem exaltatio.

Dico, liquoris puri, quia circulatio versatur circa aquas spiritus & olea destillata (& tunc inferuit generationi improprie dictæ) ut videlicet ad summam perfectionem & subtilitatem perducantur, vel circa quintas essentias seu tincturas essentielles, & tunc præcedit digestio, ut omnes impuritates, quæ vel fundum petere, vel superficiem innatare solent, tollat, tum demum tincturam puram excipit circulatio, quæ absoluit & perficit. Ascendendo enim tanta menstrui cum tinctura, & tinctura cum menstruo fit unio, ut non amplius diuersis viribus polleant, sed tanquam nouum & vnum corpus, vnum & com-

muue

mune habeant temperamentum, per quod non diuerſas ſed vnas eaſdemque vires in corpore humano exerant, tantamque ſubtilitatem acquirunt, vt ſine vllō impedimento per totam corpus tranſeant.

Circulatio etiam ad ſigendum uſurpatur, vt in circulatione quintæ eſſentiæ vini apud Dornæum, quod etiam in circulatoria ſublimatione obſeruatur, in qua toties vertendo ſublimatorium circulariter ſublimatur Mercurius vel metallorum flores, ſiue mediōrum mineralium vt Antimonij, &c. donec tandem ſigantur.

Circulationis apparatus omnino idem eſt cum digeſtione in pellecano videlicet, vel alio quopiam vaſe, quod pro eo ſubſtituitur.

In circulatione hæc requiruntur, corporis nimirum ad naturale temperamentum reductio, quod fortasſe vitia tum habet in præparatione, vel eiufdem exaltatio & per totum corpus æquatio. Calor enim naturalis ab extremo excitatus, ex quo totum corpus pertrāſit, tingit, ac perficit: Vnde aquæ deſtillatæ circulatæ diutius à putrefactione ſeruati poſſunt, vel vt tincturæ, quibus præcipue inferuit, ſubtiliores, leuiōres & penetrantiores reddantur.

DE FIXATIONE.

Fixatio eſt quo volatilia fixa redduntur.

Eſtque duplex: alia eſt, quæ volatile quid corpori fixo affigit, alia quæ totum corpus volatile ſigit, & permanens conſtanſque reddit.

Vtraque per cæmentationes, cum rebus fixantibus, macerationem aut extinctionem cum aquis fixatoriis, vel alias huiusmodi incorporationes, tandem in nonnullis per leuem & aſſiduam calcinationem perficitur.

Uſus eius eſt, ne ob nimiam leuitatem partes animales feriat, vt ſymptoma inducat, vel vt quintas eſſentias perficiat, & tunc circulatione abſoluitur, vt ſupra audiuiſtis in quinta eſſentia vini.

Huic affinis eſt alia operatio, quæ fixa volatilia reddit, quæ nomine caret, cuius tamen non minor ferme eſt uſus, quam alterius.

Niſi enim medicamenta à calore noſtro moueantur (quod nullo modo fiet, ſi prorsus fixa fuerint) corpus nunquam mutabunt. Vnde

inuenta sunt omnes operationes, quæ huiusmodi fixa medicamenta, ut sunt aurum, argentum, geminæ, margaritæ, corallia etiam in minutissimas partes redigerent, quo facilius calori nativo cederent, tanquam causæ sine qua non. Quanto igitur magis efficacia erunt, si leuia reddantur & fluxibilia, mollia, & tractabilia (quæ enim eadem sunt classe cum his quemadmodum & induratum cum fixis) efficiantur, non tantum ut facile à calore nostro vincantur, sed etiam ut cum eo tanquam vehiculo per totum corpus fluant, viresque exerant.

Iisdem fere operationibus absoluitur, quibus fixatio, quæ sunt extinctioniones, macerationes, incerationes, sublimationes, solutiones & similia.

Verum diuersa medicamenta siue media promouentia ad has operationes perficiendas ab illis, quæ ad fixationem requiruntur adhibere oportet, cum contrarium prorsus in hac superiore queratur. Hic enim restauratio humoris absumpti vel deficientis aut asperitatis sublatio necessaria est, in illa vero contraria.

Nihilominus tamen istæ operationes merito recensentur in generatione, cum separationes istæ insensibiles sint, ac potius alteratione, quam separatione perficiantur.

Cæterum omnes prædictæ operationes tam corruptionis, quam separationis generationi inseruiunt, verum diuerso respectu. Nihilominus tamen in generatione omnes explicare superuacuum esset, siquidem nullam operationem diuersam ab eo omnes habent, quas antea in corruptione & separatione declarauimus.

Quare hic finem impono, & ad vltimam partem me accingo, quæ est de medicamentorum compositione, in qua praxim ita proponam, ut omnes terminos in actum redigam, ut qui ad hanc, qui ad illam præparationem appropriati sint, facile appareat.

TERTIA PARS.

DE PRAXI.

EXPLICATIS satis abunde terminis, singulisque quomodo ad illorum faciliorem explicationem & cognitionem facere videbatur, apparatu procedendique forma apposta, quod reliquum est Praxim, id est medicamentorum compositionem explicare aggrediemur

diemur, in qua singulorum vsus & necessitas, tum quid quæque medicamenta producant, facile apparebit.

Generales vero de compositione medicamentorum obseruationes attingam, particulares præparationes, quæ non sine longa praxi magno vsu & diligenti in singulis obseruatione acquirentur, cum copiose apud omnes autores reperiantur, leuiter transibo, vnâ atque alterâ exempli tantum gratia, quando sic opus fuerit proponendo, quod vt facilius assequar cum diuersæ ac variæ sînt viæ chymicæ operationes:

1. Quid huius loci sit exponam: Deinde propoſita medicamentorum diuisione ad singularem explicationem accedam.

Primo itaque cum susceperim medicamentorum, humano vsui tantum inferuentium ad morbos è corpore expellendos, compositionem exponere, multas præparationes, quæ chymicæ apud omnes audiunt, & sunt tanquam peregrinæ & ad aliam classẽ pertinentes, merito hic excludo: quales præparationes metallorum, transmutatorię gemmarum & lapidum factitiorum compositiones, colorum, præparationes ac misiones, & alia huiusmodi, quæ vel ad fucum vel ad elegantiam tantum pertinere videntur; præterea medicamentorum nudas purgationes, de quibus cum in superioribus dictum sit, non repeto.

Secundo apud chymicos præsertim apud Paracelsum in Archidoxis suis varia & diuersa medicamenta leguntur, videlicet ens primum, separatio elementorum, quinta essentia, arcanum Magisterium, specifica elixiria: De quibus cum adhuc inter doctos controvertatur, & apud Paracelsum citra aliquam certi generis determinationem, tanquam myſteria & sècteta explicentur, quid dicam nihil habeo.

Quare his omiſſis ad communem & omnibus decantatam medicamentorum diuisionem explicandam accedimus.

Medicamenta chymica sunt duplicia, aut alterata tantum, aut separata; illa magisteria, hæc extracta vocantur.

DE MAGISTERIIS.

Magisterium est medicamentum absque separatione atque essentiali præparatione, per alicuius rei additionem, in qua talis materia attrahitur & conseruatur. Vel est medicamentum ex toto citra vllam separa-

separationem impuritatibus tantum segregatis, elaboratum & exaltatum.

Vnde constat, huc tantum pertinere medicamenta quæ in alteratione duntaxant suam perfectionem habent.

Quæ duplicia sunt: Aut enim sola corporis facultas & virtus alteratur introductione nouæ alicuius qualitatis fortioris, corporisque prioris virtutes in suam naturam transmutantis, vt in vino medicato, & in oleis per infusionem compositis.

Hæc enim secundum suam naturam non amplius operantur, sed secundum naturam earum rerum quarum virtutes imbibentur, & tamen ipsa immutata manent.

Huiusmodi sunt oleum rosarum, chamomillæ, aqua vitæ variæ, vina medicata, potiones chalybeatæ & alia huiusmodi, quæ tamen virtutem ex adiectis hauriunt, quæ postea remouentur, seruata corporis consistentia, quorum præparationes & processus hic tradere operæ pretium non puto.

Aut vna cum quantitatis mutatione corpus ipsum in consistentiam, alia aptiorem & magis idoneam mutatur.

Huius magisterij omnino duæ existunt causæ. 1. vt succurratur nausæ ægrorum: nam omnes auersamur medicamenta, & hæc nausæ seu auersatio solum vel maxime oritur ex sensu gustus in medicamento, vt huic malo occurrerent Medici, inuenerunt variorum præparationes vt puluerificationes, & medicamentorum dissolutiones, per quas patientes manducationis munere, vnde nausæ præcipue (qua tamen ventriculus carere nequit) leuarentur.

Atque hinc inuentionem maxime habuisse videntur omnium vegetabilium puluerificationes, quas facile præterire non possunt.

2 Vitia quædam medicamentorum, quæ obstant quominus mutationem à corporibus nostris accipiant.

Atque hæc causa varias & diuersas medicamentorum præparationes inuestigandi causam dedit, quæ non tantum inter alterata medicamenta numerantur, sed etiam inter extracta.

Sed quales istæ sint & qua ratione concinnentur, vt inueniamus, sciendum, quatuor vitis, tanquam totidem obstaculis & impedimentis laborare medicamenta, quibus sublatis aut rite alteratis ac mutatis, absolutæ ac perfectæ sunt omnes qualescunque medicamentorum præparationes.

1 Aut enim medicamenta sunt adeo dura, vt nullam prorsus à calore mutationem accipiant, vt omnia metalla.

2 Aut adeo fixa, vt quamuis à natura muteantur, ægre tamen & tarde per corpus moueantur.

3 Aut adeo leuia, vt vix iustam mutationem, quam prius animales partes afficiant.

Aut denique nimia terrestreitate quasi compedibus virtutem & efficaciam in corpore exere impediuntur.

Quorum tria priora alteratione corrigantur: Vnde alterata vel Magisteria tantum oriuntur medicamenta; quarum partium separatione, vnde extractum, de quibus breuiter initio facto ab alteratis.

Dura corpora omnia, vt mineralia, animalium quædam partes: vt cornua, dentes, margaritæ, & vegetabilia lapidescentia, corallia, &c. quatenus propter duritiem minus bene operantur, duplici ratione corriguntur.

1 Aut enim in subtilissimum puluerem seu lauiorem adiguntur.

2 Aut si sic non satis præparata videntur, ad maiorem præstantiam liquida redduntur, vnde potabilia plerunque vocantur.

Si in puluerem, vt redigantur, sufficiat, tunc aut in verum puluerem rediguntur, aut in materiam puluerisabilem (in idem enim recidit) siquidem vsui non minus, quam verus puluis inferuire potest. Si in merum puluerem tunc vel à præparationis forma, vel ab alia inhaerente qualitate nomen habet.

Si à forma præparationis, tunc calx communiter vocatur (communes enim per lauiationem super marmore aut in mortario contusiones, puluerisationes consulto prætereo) quæ duplex est, vt supra diximus in calcinatione; aut vera in qua substantiæ essentia seruatur, aut cinis in qua maxima ex parte essentia absumitur.

Si vera sit calx, tunc aut materiali, actuali, aut essentiali igne perficitur.

Si materiali, tunc tam animalibus & vegetabilibus quam mineralibus inferuit, cuius præparationem, cum in superioribus adeo dilucide, vt nihil amplius desiderari videatur, exposuerim, nihil opus habeo hic repetere. Attamen perspicuitatis gratia vnum aut alterum exemplum proponam, hoc prius cognito, circa quæ videlicet ista calcinatio versetur, vt ea in puluerem vsui inferuientem redigantur,

quod facile inueniemus, si hoc prius cognouerimus, eam hoc præstare humiditatem soliditatis vinculum absumendo.

Vnde satis constat versari tantum aut saltem maxime circa animalia, vegetabilia, metalla vix aut ægre fluxibilia, vt ferrum: & media mineralia ac lapides, quæ cum aut non, aut certe parum fluxibilia sint, facile patiuntur absque magna essentiæ iactura, aquolum illum humorem soliditatis vinculum sensim ac leniter igne absumi, & sic pulueriscentur. Quare ad essentialem calcinationem fluxibilia metalla Saturni, Iouis: quæ humidum illud arte retineant, vnde essentiæ iactura metuitur, merito relegantur. Verum hoc dico, quod raro metalla ita pulueriscentur per calcinationem istam propter magnam & continuum laborem, qui requiritur in illorum tali calcinatione, cum nihilominus ita præparentur. Verum tunc semper egent præparatione aliqua vltiori, vt in perfectum puluerem reducantur, alioquin commode calcinari non possunt, & tunc raro vsui inferuiunt, nisi hanc calcinationem essentialis sequatur, quemadmodum & ad meliorem operationem essentialem alioquin hæc proficit.

Veruntamen cum raro aut nunquam hæc sine essentiali, metalla, vt vsui inferuiant, præparet, illa vero semper fere sine hac (materiali actuali) merito metalla fluxibilia, vt in puluerem vsus commodum reducantur ab ista calcinatione, ad illam quæ igne Philosophico perficitur, referuntur.

Sed exemplis ostendetur interim, quando metalla hac calcinatione præparentur, vt: Calcinetur itaque Saturnus & Iupiter (de ferro enim non est quæstio, quin hic calcinetur, cum fluxibile non sit, neque adeo magna est quæstio de Venere, cum difficilis etiam sit fusionis) fundantur in vase terreo, & terreo baculo continuo agitentur, donec absumpta humiditate, quæ fusionem faciebat in cineres redigantur: postea abluantur aqua fontana ab omni cinere & puluere, qui sese in igne immiscuerat, postea siccentur, ollæque idoneæ fortindantur, optime vndiquaque obturetur ollâ, ac luto armetur, ac fortis ignis in fornace reuerberationis detur per integrum diem: Si perfectum non fuerit opus, potest reiterari. Perfecta enim calx cognoscitur friabilitate, vt ita dicam, cui nonnunquam adiungitur calor vt in crocis, sed tuncius sit mentio apud autores quando calorem requirunt, & ex iis tinctura plerumque quæritur.

Sic habebis Saturnum & Iouem calcinatos: qui raro tamen ad
vsum.

vsus referuntur, nisi forte ad vlcera immunda purganda & siccanda, sed in finem hunc solum, nullus fere tantos subierit labores, quare vtilem inde paretur, quod præcipue ex istis quaritur, necesse est, hanc calcem iterum igne essentiali præparare, aliqua aqua forti dissolvere, digerere coagulare, huncque processum vt superius in coagulatione & digestionem ac inceratione de reducendis calcibus in oleum repetere, vsq; dum opus absolueritis. Quare constat istam calcinationem raro per se ex metallis facile fluxibilibus calcem ad vsus perducere.

Aurum etiam & argentum cum, præterquam quod fluxibilia sunt, igne vix superantur propter substantiam adeo solidam, & bene commixtam, non sine ratione essentiali igne sæpius mutantur. Ad quasdam tantum operationes facilius absoluendas hanc mutationem per aquam fortem siue ignem essentialem, calcinatione materialis aliquando accipit, & perficit, vt in ista præparatione calcis Lunæ per oleum apparet.

Accipe calcem Lunæ aqua forti præparatam, à falsedine aqua ab-
luta & siccata, sale maiorem præparatum hoc est calcinatum
donec strepitum inter carbones amplius non edat, isto sale inperge
fundum tigilli ad altitudinem culmi, cui iterum calcem Lunæ inperge,
deinde sale & sic stratum super stratum, vt in calcinatione audi-
uistis: tandem cooperiatur olla & luto armetur fornacique calcina-
tionis indatur ad sex horas subiecto forti igne, postea omnibus refri-
geratis calx eximatur, & in aqua bullire permittatur ad extractionem
& dissolutionem omnis falsedinis, sic calcem Lunæ præparatam ha-
bebis.

Possunt tamen ista metalla cruda per calcinationem essentialem non mutata aut elaborata, vt sæpius inuenietis apud scriptores, materiali calcinatione in calcem mutari. Verum semper per camentationem, emplastrationem & stratificationem cum salibus & similibus aut corporibus humiditatem absorbentibus, ac sua corrosione calcinationem promouentibus. Ex istis ergo patet, ne longior sim, fusibilia metalla cum sole & Luna ob præstantem corporis mixtionem per calcinationem cum igne, essentiali præcipue in calcem seu puluerem conuerti, quibus intermedia mineralia Mercurius additur, qui vix creditur vlli igni nisi essentiali cedere.

Nunc quod pollicitus sum exposito, circa quod versatur materia-

lis calcinatio, ipsum etiam vno exemplo eorum, quæ per eam præcipue præparantur, illustrabo, quamuis etiam nonnunquam eadem essentialigne calcineatur, vt postea apparebit. Ex vegetabilibus igitur tartarus sic calcinatur.

Calx Tartari.

Accipe tartarum puluerisatum, inde olla idonea luto obducta & obturata, relicto solum paruo foramine, vt vapor egressus pateat, alias si fortes habuerit spiritus, olla ramperetur, aut nigra saltem calx redderetur. Quare hoc in omni calcinatione obseruandum est; sic calcinetur ad iustum tempus (tempus vero in omnibus præscribi non potest, sed in his exercitatus facile hoc inueniet) & si opus fuerit calcinatione reiteretur, atque his obseruatis vna cum autorum præscriptione facile in præparatione huius calcis progredi poteris. Frustra enim multas descriptiones proponerem, quæ apud omnes auctores habentur, & tamen multis modis variantur, quare satius est generales obseruationes, quæ ad omnes operationes facile possunt applicari, discere.

Solutio corallorum.

Essentialis ignis in medicamentorum alteratione siue in puluerem reductione, quamuis vsum maxime habeat in mineralibus, tamen paruum habet in animalibus & vegetabilibus, vt ad maiorem excellentiam, & in summo genere præstantiam perducant, vt sunt corallium, margaritæ: quamuis non læuigando & abluendo ad subtilissimum lauorem & pollinem perducuntur, tamen negari non potest, quin multo efficacius operentur, si per dissolutionem præparentur, cum dissolutio omnem lauorem aut puluerem subtilitate & leuitato longe superet. Dissolutio igitur corallorum & margaritarum talis est, prius subtilissime pulueriscentur, vitro idoneo indantur, acetum destillatum bonum affundatur, vt supernatet ad duos digitos post dissolutionem (incipit enim statim dissoluere margaritas & bullire in aqua fortis super metallum) stet ad duas vel tres dies sine vlla motione aut agitatione, vt bona fiat residentia postea refundatur clarum acetum & nouum affundatur, donec totus puluis dissolutus fuerit, vel aceto amplius non tingatur, deinde à dissolutione per distillationem aut euaporationem, menstruum separetur pulueremque relictum edulcora cum spiritu vini post sex aut septem dies digestionem illo spiritu separato, affunde nouum, hæcque toties repete, donec omnem acridinem abstraxeris. Tandem separato toto menstruo dulcorante, materiam siccato. Quidam dissoluunt margaritas in succo limonum.

limonum, prius depurato, sed utcumq; fiat dissolutio, modo nullam aliam ex menstruo alienam qualitatem in se retineat medicamentum præparatum, præstantissime margaritas præparatas habebis, quæ in ore instar butyri dissoluantur, & facile à calore mutantur, per quod omnes corporis partes alterantur. Huius loci sunt omnia metalla aqua forti præcipitata.

Huc spectat Mercurius sublimatus cuius descriptionem manifeste satis in calcinatione proposui, qui Mercurius siue albus siue ruber fuerit, modo præparetur ablutionibus & spiritus vini combustionem, turpetum minerale vocatur, quemadmodum & omnia medicamenta ex mineralibus concinnata per sedem, sudorem aut vomitum movent. Atq; hæc de calcinatione essentiali, ut medicamenta in pulverem redigantur, dixisse sufficiat.

Si cinis queratur, tunc solum absoluitur calcinatione (cinefactio dicta) de cuius præparatione cum ex se res satis perspicua sit & in terminis satis manifeste exposita, hic plura dicere non opus habeo. Sed vos ad ea quæ illic habentur remitto.

Huc pertinent omnes cineres præscripti in pharmacopoliis, ut cinis cranij humani, cornu cerui vsum. Atque hæc de pulveribus quæ à forma præparationis appellationem accipiunt, dicta sint.

Si à qualitate, ut à colore nomen accepit pulvis, crocus dicitur, ob similitudinem quandam in colore cum croco vegetabili. Præparatio plerunque eius in calcinatione incidit, à qua maxime differt, quod aliquando laboriosiore præparationem propter croceum colorem, citrinum, purpureum, violaceum rubrum rufum (omnes enim isti cognati sunt colores) inducendum requirit, quare in eius præparatione uti prolixitate nihil opus habeo, vnius tamen atque alterius præparationem exempli gratia proponam, ut crocus Martis cuius maximus est usus sic paratur.

Rec. Limatura chalybis, optime abluatur ab omni sorditie ac sic-
 cetur, postea affunde in vase idoneo aceto vini quantum sufficit; Ace-
 tum enim & huiusmodi fortes liquores, ut in calcinatione prius au-
 diuistis, præparationem adiuuât, & ad colorem inducendum non pa-
 rum etiam conducunt, sic stet tres dies aut quatuor, demum ace-
 tum effunde, & limatura per se sine igne siccet, siccata indatur va-
 si idoneo appposito operculo, ne lordes incidaat, (quamvis solent e-
 iusmodi

Crocus Mart
 14.

iūsmodi fixa corpora, quæ spiritus satis fixos habent, vnde periculum non imminet, ne dispergantur, & igne vase aperto calcinari) luto obducatur, & supposito igne calcinatorio dies quatuor & totidem noctes (vel pro intermissis noctibus dies duplicentur) calcinetur, vt semper igne vas condeat postea omnibus refrigeratis eximatur, & super marmore læugetur, si in læuigatione nulla sentiantur renitentia, tanquam esset arenularum paruarum, crocus est perfectus, si vero eiusmodi appareant, opus denuo instituendum est.

Eodem modo paratur crocus Veneris ex Cupro. Aliis etiam modis parant crocos, nimirum per calcinationem immersionis vel fumigationis, vel per cæmentationes & emplastrationes, denique vt verbo dicam per omnes fere calcinationis modos, si quidem vt supra dixi crocus nihil differt à calce nisi subtilitate & corporis tenuitate, tum etiam colore, qui in primis requiritur vt crocus dicatur. Quare vt tenuitas corporis absoluitur, & perfectior crocus reddatur, has crocorum præparationes supra dictas per cæmentationem & fumigationem, etsi semper fere accipit reuerberatio, vt ferrum aceto immergatur vel sale fricetur & ad tempus reponatur, rubigo eluatur coaguletur aqua, sic crocū habebis per immersionem, qui vt perfectior reddatur, reuerberandus est, sic ex ærugine Veneris collecta perficitur crocus Veneris. Eadem est in cæteris consideratio. Verum sciendum hanc crocorum præparationem in metallis tantum locum habere. Atque hæc de transmutatione metallorum in merum puluerem, sequitur ratio, qua redigantur in materiam puluerisabilem.

Vt medicamenta redigantur in materiam puluerisabilem (medicamenta dico, quæ læuigationi, puluerisationi & nulli alij tritura per se, & vt naturalia sunt non alterata vlllo modo cedunt) vna sola via est per sublimationem. Et licet per calcinationem non semper producatur puluis, sed aliquando solum calx puluerisabilis, tamen quia sæpius puluis producitur, aut saltem materia tam facile puluerisationi cedens (si modo calx perfecta fuerit) vt tempore per se sine vlla manuali puluerisatione, qua opus habet materia puluerisabilis, facta per sublimationem, si quando puluerisando subtiliter redeat: præterea quia grossa puluerisatio, limatura aut rasura calcinationem plerunque præcedit, merito idcirco calx hæc quæ sit per calcinationem puluerisabilis, in eadem classe, cum illis continetur, quæ in puluerem rediguntur, & non cum illis quæ in materiam puluerisabilem.

Huc

Huc vero solum spectant mercurij sublimationes, quæ vt audiuitis in sublimatione aut simplices aut composita sunt. Si simplex fuerit nomen habet, quæ simplex ex Mercurio medicamentum producet, & sublimatum dicitur, cuius præparatio talis est.

Rec. Mercurij bene præparati à plumbositate libram vnā, salis præparati, vitrioli crudiani libram vnā, primo per se puluerisetur vitriolus, tunc accipe Mercurij vncias sex salis vncias quinque; optime conterantur in mortario ligneo aut lapideo, donec sal in subtilissimum puluerem redigatur, & Mercurius in minimas partes iuerit, tunc adde vitrioli puluerisati vnicas quinque, & celeri manu elaborentur, vsque materia præ humiditate in globulos coire & coherere inceperit, ac Mercurius tantum mortificatus fuerit & cum cæteris incorporatus, tunc protinus immittatur olla sublimatorie, & reliquum eodem modo præparato, donec totum Mercurium sic præpararis: Vltimo quod è vitriolo & sale superest, optime per se teratur & incorporetur reliquæ materiæ in sublimatorio superimponatur, ac bene comprimat, tunc apposito operculo cum foramine, vt humori discessus pateat, quod post obstruendum est, ne vna etiam abeat Mercurius, sublimetur primo lento igne ad abstractionem humoris, cum vero Mercurius inceperit sublimari, tunc primum obturetur foramen, & paulatim ignis intendatur ad mediocrem gradum, in quo seruetur ad operis finem. Post extractionem humiditatis plerumque quot vnicæ tot requiruntur horæ ad sublimationem. Hoc opus reiterandum est cum sale & vitriolo cum priore quantitate bis tertie, donec purum & crystallinum euadit sublimatum.

*Mercurij
sublimatio.*

Si composita fuerit sublimatio, tum ex Mercurio & alio corpore oritur sublimatum compositum & cinnabaris dicitur, cuius præparatio talis est.

Rec. Mercurij viui libras tres, sulphuris libram vnā, cui dissoluto per pannum aut corium colatus immittatur Mercurius continuo baculo ligneo agitando, quousque refixerit & optime incorporetur, postea puluerisata sublimatorio sine foramine indantur & forti igne sublimentur, atque ita omnis absoluta est ratio redigendi medicamenta in puluerem; Reliquum est, vt ostendatur, quomodo ad liquidam formam reducantur si requiratur, vt medicamenta liquida reddantur, idque sine partium separatione; tunc corporis dissolutio in igni ardente aut aliquo menstruo soluente perficitur. Eiusdem

enima

enim separatione & frequenti cohobatione procedendum est, donec ad olei consistentiam deuenit, vnde medicamentum illud potabile dicitur: vsum habet præcipue in mineralibus, & interea in Sole, Luna & Marte cum reliquorum metallorum dissolutiones raro per medicamenta expetantur, nisi vt fiat via ad medicamentum producendum vt oleum. Hoc modo separantur cruda metalla, vel eorum calces. Processus fere in omnibus idem est nisi quod differant mensuris. Idem enim menstruum omnibus non inseruit, siquidem substantia duritie & mixtione multum differunt, quod obseruandum est apud autores, qui singulis idoneum menstruum semper eligunt, vt E. G. Crocus Martis sic præparatur & potabilis redditur.

Digeratur cum aceto forti destillato, coaguletur, cum noue digeratur & coaguletur, donec tandem oleosam consistentiam inducat, & siccare amplius sine fortiori igne non poterit. Eodem modo ex Sole vel Luna suis mensuris dissolutis multis cohobationibus, digestionibus & coagulationibus paratur potabilis liquor, qui quidem ab omnibus acri & corrodenti menstruo paratur fere, postea est circulus & digerendus cum spiritu vini aut aliquo dulcorante menstruo.

His duobus modis medicamentis bene præparatis: semper fere sequitur nimia fixitatis correctio cum sic leuiora semper reddantur. Verum tertium vitium nimia leuitas (vitia enim medicamentorum aut sunt durities, fixitas & leuitas) vt tollatur, opus est omnibus iis præparationibus, quæ in fixatione dicta sunt, quarum processus ex aliis facile intelliguntur, cum eodem modo iisdem operationibus, quibus alia absoluuntur, vt maceratione, digestionem, imbibitionem, incerationem, extractionem & incorporationem, ubi sic solent quidam præparare vitrum antimonij, vt per sedem sine vomitu corpus purget, cum tamen nimia sua leuitate ad animales partes ascendendo easque irritando vomitum faciat, siquidem illa suum dolorem ob magnum confectum ventriculo communicant, vnde nausea & vomitus sequitur, cui malo vt occurratur, sic conatur figere antimonium.

Rec. Vitrum antimonij optime præparatum in vitro idoneo, bene oleo vitrioli humectetur, lento igne siccetur, iterum puluerisetur & humectetur, vt prius eodem processu quinquies præparetur, postea siccetur & ad vsum reseruetur. Quidam idem tentant cum oleo sulphuris

phuris & aliis menſtruis, quæ facultate ſua comperta ſunt figere, & medicamentorum leuium volatilitatem cohibere. Huc uſq; de obſervationibus quæ requiruntur in medicamentorum præparatione per alterationem abſque vlla partium extractione impuritatibus ſolum modo quæ nihil ad eſſentiam pertinent ſublatis. Reliquum & vltimum eſt vt de extrahendis medicamentis præparationes aggrediamur.

DE EXTRACTIONE MEDICAMENTORUM.

Vt ſeparatorum medicamentorum præparationis inueniamus. 1. Scire expedir, quæ & quot medicinae ſpecies arte extrahi poſſint, quæ duo omnino ſunt, aut enim quod extrahitur natura ſua ſiccum & ſolidum eſt, interueniente tamen alio corpore fluido, vt menſtruo fluidum redditur, & ſic nonnunquam ad vſum reſeruatur, vt in tincturis apparet, aut fluidum & humidum eſt (humida enim & ſolida ſubſtantia omnia medicamentorum corpora conſtituunt) ſi fluidum eſt cum humoris conſiſtentia à corpore ſeparatur, qui in omni corpore duplex eſt, & ſub duplici forma ab eodem ſeparatur, Aquoſus & oleoſus: Aquoſus ruruſus eſt, aut elementaris aut alimentarius.

Elementaris humor, eſt elementum aquæ omniſibus mixtis tam animatis quam inanimatis commune ſoliditatis vinculum, cuius ſolius beneficio tanquam viſco corporis firmitas & continuitas manet, & cohaeret. Hic cum exiguus eſt, in omni corpore & non niſi prius conſumpta omni alimentari humiditate, corpore quæ ad cinetes reſecto ſeparatur, raro aut nunquam ab artiſtibus experientiæ ſubiicitur. Alimentarius vero humor eſt aduentitiuſ & extrinſecus ex alimentis extractus & comparatus, qui ſucceſſu temporis poſt factam concoctionem in ſubſtantiam corporis ceſſurus eſt, atque hic eſt ille humor, qui communi deſtillandi ratione à pharmacopolis præparatur, vnde non adeo efficax eſt, cum parum de virtute corporis ſapiat, quandoquidem nondum ſit vera eius pars, licet, ſi artiſtialiter deſtilletur aliquid de eſſentia ex corpore ſecum portet, vnde magis minus ve efficaces præparationes reſpectu huiuſmodi aquæ inueniuntur. Verum quando poſſit corrigi, vt plus de eſſentia ſecum deferat aquæ deſtillatæ poſtea dicitur. Cæterum hic aqueus humor, quamvis nondum ſit ex eſſentia corporis, hic quatenus ſpiritus & caloris

vinculum est, per quod & cuius ministerio calor influens deferretur, per totum corpus vegetabilium non longe aliter quam sanguinis vehiculo in animatis corpore quodam modo aliqua eius pars de essentia corporis participat, unde duplex eius differentia oritur, in omni corpore diuersis nominib. donata, alius enim spiritus est, alius aqua quæ ad hunc comparata phlegma dicitur, de quarum præparatione initio factæ ab aqua agam.

Est igitur aqua alimentaria & phlegmatica corporis humiditas, caloris vi in vapores extenuata & destillatione per alembicum separata, estque duplex simplex & composita. Simplex est, quæ ex vna re simplici separatur & soluta ex recentibus extrahi potest, cum in siccis absumpta sit. Ex iis tamen quæ semper humiditate scatent, nec quamdiu specificam suam differentiam seruant, siccare possunt, quous tempore copiosa satis elicitur, vt ex melle, vrina, butyro, sanguine, illa est herbis recentibus, itaque destillata aqua. Hoc solum obseruandum est, ne nimis crasse inspergantur cucurbitæ propter adustionem, alias forma destillandi omnibus satis est nota, & ex prioribus patet. Verum quod antea pollicitus sum, ita solent hanc aquam destillare, vt aliquid de essentia secum deferat.

Quidam in aqua destillata ex herbis alias eiusdem speciei herbas macerare solent, hoc sæpius repetere interpositis destillationib. multisque cohobiis, sed hoc præcipue obseruatur in calidis vt rore marino, maiorana, &c. quæ cum calida sint, facilius in iis separatur spiritus, quam in frigidis, & si quæ immiscetur.

Alij solent herbas recens collectas vasi putrefactorio protinus immittere & putrefacere ad iustum tempus, deinde ad siccitatem destillare, idque sine refrigeratorio alembico, & aliquando cohobare. Hac enim ratione omnes spiritus & essentiam herbarum cum aqua recipiunt. Humor enim ille aquosus tanquam menstruum extrinsecus adiectum corpus ipsum separat eiusque essentiam in se haurit, sed hæc illustratione per exempla opus non habent. Huic aquæ analogum ex alijs siccis per macerationem in menstruo extrinsecus adiecto elicere solent, eadem prorsus procedendi methodo, quæ in superioribus, obseruata. Ex animalibus etiam, vt lacte, vrina, butyro & sanguine, tum etiam ex mineralibus haud dissimili modo aquæ eliciuntur. Verum in mineralibus quædam diuersitas in forma destillationis obseruatur. Per latus enim vt nostis omnia mineralia

propter grauiditatem destillanda sunt, nec enim in regimine ignis, propter rationes sequentes, maior cura est adhibenda. Nam mineralia multum in hoc differunt ab animalibus, vegetabilibus. 1. quod pauco phlegmate scateant præcipue metalla, nam tot annorum spatio, quo metalla in visceribus terræ perficit & absoluit natura, vnde tantum omnes tenuiores partes aquæ exhalant (vnde illa phlegmatis inopia in illis) sed etiam propter diurnam & tam longam inspissationem, & temperatissimam in minera decoctionem fortissimæ & durissimæ, vt ait Gelerus, euadunt compositiones, vnde difficilissimæ sunt resolutionis, & propter continuam & longam decoctionem, tam perfecta corporis compositio, & partium omnium connexio oritur, vt ægre & non sine magno negotio distrahi separarique possint, inde fit, quod quædam mineralia tota fundantur, vt metalla fere omnia, alia cum humore cooperante simul tota sublimentur, vt in Marcasita videre est, & sic de cæteris.

Secus vero se res habet in animalibus & vegetabilibus, vt puta quæ tamarcto commixtionis vinculo non coherent, sed facile patiuntur partium resolutionem. Metalla vero propter longam decoctionem, in qua vt supra tenuiores partes exhalant, parumque veri aut puri phlegmatis reddunt, idque lentissimo calore, alias phlegma cum perfecte propter supradictam commixtionem non possit separari, semper aliquid de essentia corporis desert, & spiritus plerumque admixtos habet, vnde respectu aquarum, animalium & vegetabilium spiritus dici posset, & si conferatur cum spiritibus propriis, merito phlegma vocatur, triplici ratione. 1. respectu debilitatis, cum spiritus multo sint fortiores. 2. Leuitatis nam longe aliter se habent, quem in animalibus & vegetabilibus, in quibus maxime spiritus leuiiores existunt, contra vero in mineralibus, in quibus propter optimam partium commixtionem, quominus de essentia corporis participent, eo citius à corpore separantur, vnde fere exit phlegma, deinde spiritus & ultimo oleum quod partis rationem habet, vt in aqua aluminis apparer, quæ sic præparatur.

Rec. Alumen rupeum puluerisatum, retortæ lutatæ indatur, addito *Aqua fluuii* magno recipiente iuncturis etiam vndiquaq; bene stipatis: nam aqua *nie.* mineralium est fortior aqua vegetabilium, subiiciatur lenissimus calor, vt vix alumen dissoluat, lento igne submittat, isque gradus ignis continuetur, vel paulatim augeatur, vt opus exigere videatur, do-

nec omnis aqua destillata fuerit, quod dignoscitur à mutato fumo (nam in quibusdam, quæ sortes habent aquas egrediuntur fumi forma) vel maxime quando eo vel paululum auctiori ignis gradu non amplius exit, atque ita habebis aquam Solis. Idem in reliquis obseruandum est.

Atque hæc de phlegmatis omnium corporum præparatione dicta sufficiant, sequuntur præparationes & separationes spirituum.

Spiritus est igneus seu vitalis corporis calor habituoso vapore & tenuiore aquæ parte ad consistentiam reductus, vnde quemadmodum humor in arteriis animantium contentus propter admixtum calorem naturalem & vitalem sanguis spiritalis dicitur; sic eadem ratione hic humor in aliis corporibus aqua spiritalis nuncupari potest, cum sit vehiculum & proprium instrumentum vitalis caloris, essentiam corporis semper secum defert. Quare spiritus dignoscitur calore & fragrante corporis, ex quo extrahitur, odore & sapore, vel etiam cum sit summe æteus cito inflammatur & ignem concipit, quod fit propter affinitatem, quam habent cum oleoso humore, in quo tanquam proprio suo loco vel pabulo reservatur calor vel spiritus naturalis, in quibusdam præterea leuitate, vt in vino & vegetabilibus fere omnibus, in aliis grauitate, vt in aceto & mineralibus.

Omnia enim illa signa vel saltem plurima ad veros spiritus requiruntur. Spiritus simplex est, qui ex vna re simplici separatur, vel compositus, qui ex multis. Spiritus aliquandiu destillatione. i. exit cum sit leuior phlegmate, vt in vino, vrina, rosis, & tunc sic præparatur: Rec. Vrinam vekeius feces in matula appposito pileo rostrato, ponatur in balneo, destilletur lento igne, vt paulatim à phlegmate relicto spiritus separentur, quod hinc dignoscitur, quamdiu per latera alembici instar linearum continuatum vel venarum descendit, iamdiu spiritus exit, quando vero guttulæ tanquam roris dependunt, phlegma egreditur. Hoc in vrina & in aliis quæ spiritus leuiores habent, obseruandum est.

Tunc remoueatür recipiens & optime obturetur. Alias enim spiritus relicto vaporoso habitu ex quo consistentiam habuit, euanescent in auram. Hic spiritus toties rectificandus est, donec purus fuerit, quod dignoscitur in iis quæ inflammari possunt, si omnes comburantur, relicta nulla humiditate in cochleari. In aliis vero vt in mineralibus, quæ non inflammantur, sed grauiores existunt per rectificationem

*Spiritus:
Vrina.*

cationem in balneo. Facile enim ascendet phlegma, ægre & difficiliter spiritus, si spiritui vini aliquid phlegmatis immixtum relinquatur, ignis ardens aut soluens nuncupari solet.

Si spiritus ultimo egrediatur, quia grauiores sunt ut in aceto, tunc contrario prorsus modo procedendum est, id est lento igne primo donec appareant signa spiritus ascendentis prius separato toto phlegmate & addito tunc nouo receptaculo & igne paululum audiore reddito, summa tamen cura adhibita ne spiritus comburantur, non quod ex se possint comburi, cum leuiiores sint, quam ut combustionem ferant, sed ne sol comburatur, atq; sic inficiantur spiritus ascendentes empyreumate quodam: quare hoc tantum obseruatione vel autorum lectione cognoscendum.

Utrum vero in vegetabilibus & animalibus spiritus leuiiores sint aut grauiiores fuerint, & reliqua preparatio ex prædictis facilis erit. Spiritus mineralium eadem ratione preparantur, nisi quod per destillationem egredi maxima ex parte dignoscantur ex fumis, vel saltem iis auctis aut calore mutatis. Nam si forte aqua quæ in mineralibus semper primo egreditur, fumos secum eduxerit, hoc fit plerumque ob errorem aliquem artificis in ignis regimine commissum, qui vna cum aqua spiritus aquosiores expellat, vel saltem isti fumi cum ad modum debiles sint, à spiritu facile dignosci possunt, qui fumos spirituales summo cum impetu propellit, ut nisi recipiens satis amplum fuerit, & ignis diligenter regatur, citissime rumpatur. Caterum phlegma lento balnei calore facile separetur per ascensum ex cucurbita vitrea, quo spiritus vix mouentur, cum in mineralibus sint magis fixi, sic cognita præparatione spiritus simplicis, hoc est, qui ex vna re simplici extrahitur, facile est rationem compositos præparandi inuenire, cum idem prorsus apparatus, nisi quod ex multis similibus mixtis extrahantur. Caterum hic spiritus compositus cum ex mineralibus paratur præcipue iis calidis acerbis & salis spiritus corrosiuos præbentibus ob mirabilem, tum quia phlegma, quod in mineralibus multis exiguum est, raro separatur & ex toto à spiritibus destillat, sed vna cum illis ad eorum impetum & nimiam potentiam contemperandam educuntur, aqua fortis vocetur, & nonnunquam ab effectu aqua soluens, quæ fortissima est, ex summe salis & acerbis præparatur, ac stygia siue aqua gehennæ dicitur: Quæ vero auem regiam (sal ammoniacum) in compositione accipit, Regia vocatur, vel quia ea

compositionem ingreditur, vel quia ea sola, quam Aquila regia ingreditur Sol dissolvere potest, Regem omnium metallorum & perfectissimum, unde aqua ei peculiariter inferuiens regia dicitur. Gradatoria vero nomen inditum, quod ex talibus componitur, quæ metalli colorem (& secundum nonnullos pondus) in ea dissoluit intendere potest, præparatio omnium est eadem & apparatus idem, nihilominus tamen singulorum ponam vnum exemplum ad faciliorem intellectum, ut aqua communis fortis sic præparatur.

Aqua fortis.

Rec. Vitrioli optimi partes sex, salis nitri purati & præparati partes quinque (quæ nulla alia humiditate abundare debent) pulueriscentur & retortæ indantur (quidam solent prius leuiter calcinare ad consumptionem phlegmatis superflui, deinde in cella collocare, donec deliquere incipiat) addito maximo recipiente, vndique spiraminibus conclusis (quamuis soleant nonnulli cum materia destillanda admodum fortes habuerit spiritus, & parum admixti phlegmatis, quam rerum vim & imperum retundat, paruum foramen in iunctura recipientis cum retorta, relinquere cuneo ligneo obturandum, & pro spiraculo si requiratur aperiendum) & supposito igne (facile & celerime destillabit) opus aggredere, eumque ignis gradum continuato, donec guttæ incipiant rariores egredi, tum paulatim intendatur tempus diligenter guttarum destillantium obseruando (nam si subito, vel ante tempus intendatur ignis periculum est ne recipiens frangatur) & sic diligenter ac paulatim augendus est ignis, donec amplius guttæ non cadant & vitrum recipiens ad proprium colorem & pelluciditatem, ut ita dicam redeat, quod antea fumis & variis coloribus obtebratam erat. Postea sine omni periculo ignis potest augeri (euocatis scilicet omnibus fumis) ac ad summum gradum per tres aut quatuor horas deduci. Tandem permittatur ignis extinguui, ac post duodecim horarum frigeactionem, seiungantur vasa, aquamque fortem vitro bene obturato serua.

Ut autem ad præcipitationem Mercurij & dissolutionem aliorum aquam regiam habeatis. Rec. huius aquæ fortis vncias quatuordecim, in quibus dissoluantur salis armoniaci (vulgo regia auis) vnciæ tres ex cucurbita vitrea in cineribus igne ab initio gradato destillatur & sub finem ignem augeto, donec pellatur tota, & sic aquam regiam ad auri dissolutionem habebis.

Aqua gradatoria ex iisdem ex quibus aqua fortis præparatur eodem

dem modo, destillatur additis tamen tingentibus & colorem alterantibus seu intendentibus ut as viride, ærugo ferri, Crocus Martis, cinna-
mabaris & similia.

Huc usque de igneo humore, eiusque diuersa extractionis forma, reliquum est, ut inter humiditas corporis partes de oleoso humore extrahendo dicamus.

Oleus humor est pinguedo quædam in omnibus corporibus in gratiam caloris vitalis existens, in quibusdam largius, in aliis parcius ut vix aut vnquam separari possit. Hanc pinguedinem ex corpore separatam, vulgo oleum vocant, cuius separatione & ex corpore extractio variis & diuersis modis absoluitur: in quibusdam enim destillatione, in aliis expressione, elixione, combustione, vel dissolutione comparatur. Quæ destillatione, preparantur multis modis, & variantur secundum corpora ex quibus extrahuntur. Nam primum ex vegetabilibus videlicet herbis & fructibus, seminibus, aromatibus, &c. parantur per macerationem in menstruis idoneis, deinde adhibitis multis cohobis eliciuntur, & sic parantur oleum Anisi, & nucis Moschata, garyophilorum, cinamoni, &c. Tunduntur in grossum puluerem, cucurbitam æneæ aqua fontana semiplenæ imponuntur, & apposito pileo cum refrigeratorio igne mediocri vergeatur, prouidendo ne refrigerium supra modum caleat, sæpius videlicet aqua calida euacuata & frigida immissa, ab aqua destillata oleum innatans semper separaretur, & aqua iterum cohobetur, toties donec oleum exhauseris, quod facile dignoscitur cum nihil amplius olei cum vehiculo exit. Quidam addunt seminibus in cucurbitam injectis manipulum vnum aut duos salis quia retinendo facies oleum purius reddit & separationem accelerat. Alij tincturam seminum, herbarum, aut eius rei cuius oleum capiunt, idoneis menstruis extrahunt, tincturam deinde menstruo separato lento calore ad mellis consistentiam coagulant, quam postea in cineribus ad olei extractionem ex retorta pellunt, aquositate postea olei immixtam leui euaporatione vel in balneo ex alembico breui destillatione separant. Si ex resinis & arborum lachrymis, oleum quaratur, sic procedendum. Dissoluantur in menstruo idoneo, si fieri potest. Post macerationem & solutionem ex arena in cineribus destillatur, oleum ut prius euaporatione & destillatione ab aquositate separaretur, vel puluerisatæ & mixtæ cum cineribus aut silicibus calcinatis & puluerisatis ne effereuat retorta spiritu vini.

Oleum aromaticum
inum.

Oleum resinæ

vini in cineribus pellantur vt in oleo succini & aliis : vt Rec. succini subtiliter puluerisati libram vnā, silicum calcinatorum & puluerisatorum libras duas, plures vel pauciores, vt res exigere videtur, optime misceantur alembicoque luto munita indantur, in formace rite locata vigeantur, igne gradato ad expulsionem omnium guttularum & fumorum postea augeatur, parum habita ratione, ne oleum extrahat adustionem, post frige factionem sciungantur vasa, & si ignem seruare cupitis, potestis in vitro separationis per inferius foramen ab oleo subducere vel ex cucurbitula lente calore destillare : postea si forte in destillatione oleum propter errorem in ignis regimine commissum, empyreuma contraxerit, sapius ex cucurbita per ascensum cum nouo semper aquo menstruo reëtificetur, præcedente semper digestionem, hocque toties donec omnem vstionem in menstruo deposuerit. Præterea hoc notandum in oleo gummarum & resinarum, si forte vt sæpe euenit oleum crassum picis instar reddiderint, sic corrigendum esse & præparandum, vt liquidum & limpidum euadat, prius phlegma separetur, & oleum illud crassum menstruo idoneo immittatur & digeratur, postea per alembicum breuem ex balneo destilletur, sic recipiens oleum fluidum & limpidum vehiculum cohobando toties, donec plus olei secum non eduxerit reliqua crassa pice in fundo cucurbitulae, & sic resinarum oleum bene præparatum habebis.

Ex vino, vrina, aceto & similibus separato prius omni humore ad picis liquida formam, eodem modo oleum in cineribus pellatur. Quare facile est ex quibuscunque siue animalibus siue vegetabilibus oleum extrahere, si prius obseruetur, quid separationi olei ex illis obstat, & deinde huic obuiam eatur, vt quemadmodum in resinis propter effervescentiam & ebullitionem corporis, quæ olei separationem non patiantur, cogimur immiscere silices calcinatos, arenam, sal præparatum, &c. quæ corporis effervescentiam & ebullitionem reprimant, donec tenuiores & magis acree partes oleorum extraherentur, sic in aliis omnibus hoc vitio laborantibus procedendum est, vel nimirum huiusmodi graua & fixa immiscendo, quæ corpus tardant, vt apparet etiam in oleo & aqua mellis, cui cineres vel silices sunt immiscendi, vel saltem aliquod leue & subtile corpus, quod cito aufugiens tenuiores partes secum auferat, vt in oleo butyri apparet, quod sic paratur. Rec. butyri in sulci libram vnā, vini albi libram vnā,

Oleū butyri.

simul

simil immittantur cucurbitæ æneæ & igne nudo forti satis oleum pellatur, quod crassum erit, & in frigore congelatur instar butyri subtilissimi, sed postea rectificando fluidum & minime amplius congelabile euadet; vbi obseruandum est, non tantum sic leue esse menstruum siue vehiculum olei, nimirum spiritus & phlegma vini albi, sed etiam tartari eiusdem, quod multum opus iuuat & accelerat butyrum comprimendo & ab ebullitione retinendo.

Ex mineralibus quæ peruia & tractabilia sunt, vt carbonēs fossiles, vitriolum, facile destillatur oleum, phlegma & spiritus, primo lento igne separando: Verum si oleum crassum exierit, vt plerunque fit in carbonibus fossilibus picis instar, tum mundificandum est, vt audiui-
tis in resinis.

Alia vero media mineralia & Antimonium, & alia quæ nimis leues habent partes, aut sulphure volatili multum scatent, aut prius hoc sulphur est figendum, quam oleum separari poterit, aut aliquid immiscendum, vt in resinis, quod sulphuris huius sublimationem prohibeat. Ex metallis vero vt oleum accipiat, solent prius calcinare metallum multis digestionibus & cohobis menstrui alicuius fortis & corrodentis reducere & vltius deinde extenuando destillare contendunt, vel metallum aqua forti præcipitatum & coagulatum seu eius crocum multoties menstruo corrodenti & forti inferunt, donec amplius imbiberi nequeat: postea menstruum sic imbitum more aquæ fortis euocant, quod vna secum corporis pinguedinem seu oleum educit.

His bene consideratis facile est autorum mentem intelligere in præparatione & destillatione oleorum congenitorum. Est enim & aliud oleum destillatum corporibus non connatum, sed adscititium & arte à rebus ipsis extrinsecus haustum, quod virtute corporis mutatum & ab eo vi ignis iterum extractum, pro eius oleo habetur; tale est autem oleum laterinum, quod philosophorum nuncupatur, cuius præparatio talis est. Rec. lateres nouos (alij antiquos) candean-
t in igne & in oleo oliuarum optimo & antiquo extinguantur, hoc aliquoties reperatur, donec satis olei imbiberint, postea more aquæ fortis ex alembico violento igne pellantur: Sunt qui reaffundunt capiti mortuo vt efficacius euadat. Atque hæc de oleis destillatis. Olea per expressionem sic parantur, semina, nuclei, fructus & aromata & alia huiusmodi, ex quibus solent per expressionem olea parari, pri-
us ex-

us excorticata optime comminuantur, & postea in panno ex pilis composito per prælum inter duas laminas ferreas bene calefactas oleum exprimitur, quod digestionem leui ab amurca facile separatur, vsque satis clarum & tenue fuerit, vel ad maiorem adhuc tenuitatem potest cum vehiculo aquæ in balneo per ascensum destillari: In expressione oleorum hæc præcipue sunt obseruanda, vt semina fructus, nuclei, denique ex quibus oleum exprimere cupiunt, sint adeo antiqua & sicca, vt iam eis aqueus fere humor absumptus sit tum enim & non antea apta sunt, vt oleum per expressionem fundatur. 2. Vt terantur, & quemadmodum fieri potest à corticibus separentur: Cortices enim multum olei imbibunt & consumunt. 3. Vt trita igne parum torreantur, & in sartagine calefiant, tum aqua calida aut alio idoneo liquore aspergantur, tum torculari calido ad olei effusionem premantur: Sed hæc manifeste satis apud autores describuntur, nec ex se adeo sunt obscura, hoc tamen exemplo magis illustrabo.

Rec. Seminis papaueris excorticati quantum fieri possit, in lintheo duro fricentur, in mortario lapideo, ligneo pistillo contundantur, postea vino irrorentur in lebetæ idoneo calefiant, & ligno continue versentur, donec pingue quid appareat, vel tale redolere incipiant: postea per prælum calidum, vt prius exprimantur ad olei effusionem. Sic apud pharmacopolas præparatur oleum amygdalarum & similibus. Verum non necessario vino insperguntur, sed alio etiam liquore pro artificis lubitu. Quidam solent prius aliquot dies in menstruo idoneo macerare, postea eodem separato per diem vnum aut dimidium in sole siccare leuiter, tandem igne torrere, & vt dictum est exprimere, sed cum hæc satis sint manifesta, non opus habeo diutius insistere. Huc pertinent olea per elixationem in menstruo aliquo concinnata, quæ plerumque per expressionem absoluntur, vt oleum baccarum pinguium, quales sunt, lauri, & similibus liquorum pinguium, vt abietis, quæ sic præparantur. Baccæ vel ligna pinguiora rasa vel contusa in aliquo forti menstruo, vt in aceto, vino, lixiuio, aqua forti, &c. coquantur ad separationem olei, quod innatât cochleari diligenter aufertur, reliquum prælo exprimitur & secundum artem ab aqua separatur. Huc etiam pertinent olea operata ex frixis & assatis in sartagine per se sine menstruo, donec absumpta sine omni abundante aquæ oleum ex crassiore corpore ex-

re exudet & separetur, vt oleum lactis & cremoris eiusdem, quod sic paratur.

Rec. lac pingue vel eiusdem cremorem cum sartagine, lebe-
 alio vase idoneo bulliat leuiter, continuo agitando baculo ligneo,
 donec omni sero euaporato, oleum à crassioribus partibus relictis et-
 iam separetur, quod dum adhuc calet, est exprimendum, alioquin
 multum absumeretur à facibus: sic & eodem modo paratur oleum
 ex vitellis ouorum ad duritiem prius coctis, deinde in sartagine fixis
 continuo agitando, vt in lacte vsque ad separationem olei, quod o-
 leum ouorum autores vocant. Vltimo & per combustionem sic pa-
 ratur oleum: Res tenues & aeris substantiæ vt papyrus, pannus, &c.
 incenduntur ita vt tabula aliqua stannea polita vel terrea ad iustam
 distantiam fumum recipiat, ne nimis caleat, tum enim absumeretur
 fumus in oleum congelatum. Huius loci est oleum sulphuris per
 campanam concinnatum, quateus tamen per alembicum rostra-
 tum alioquin separatur, videtur ad destillationem pertinere: nihilo-
 minus cum alembicus non requiratur ex necessitate ad eius præpara-
 tionem, siquidem campana æque quidem inseruit, merito huc refer-
 tur, præsertim cum per combustionem conficiatur, cuius præparatio
 talis est. Rec. vas latum, fictile instar patinæ bene vitreatum, in cu-
 ius medio tuber exertum satis eminens & latum erit, cui apponatur
 aliud paruum, & latum fictile interposita tabula lignea, ne forte ru-
 ber incallescens in superiacente paruo vase aliquid olei destillati ab-
 sumeret, isti paruo fictili immittatur paruum candens ferrum, dein-
 de sulphur puluerisatum imposito, & cāpanam fictilem bene vitrea-
 tam suspendito, id est, vas campanæ formæ (vnde oleum sulphuris per
 campanam vocatur) vel vitream bene lutatam, ne à calore ascenden-
 te rumpatur, aut alembicum rustratum cum apposito recipiente, alias
 oleum in campana congelatum descendit in vas maius magnæ patinæ
 forma, positum infra minus illud vas, in quo sulphur componitur
 suo tuberculo sustinens. Continuata sulphuris combustionem, no-
 uum semper addendum vbi opus fuerit, donec satis magnam olei
 sulphuris copiam comparaueris, postea in balneo rectificetur, & phle-
 gma ab oleo separetur, atque sic habebis oleum sulphuris per cam-
 panam præparatum. Hæc de extractione partium fluidarum omnium
 corporum tam pinguium quam aquosarum, sequitur & reliquum est,
 modum & apparatus, quo partes firmiores & sicciore corporis sepa-
 rentur, & ex eadem extrahantur ostendamus.

Oleū lactis

Oleū sulphuris

DE SEPARATIONE. PARTIVM

corporis sub sicca firma & coherente forma.

Partes corporis quæ in sub sicca & coherenti solida forma separantur vel sunt magis vel minus essentielles. Magis essentielles sunt vel viscosiores & leuiiores corporis partes continuæ & inter se coherentes interuentu alterius corporis, quod vel semper menstruum est vel saltem menstruo eget, priusquam absolui & præparari perfecte, vt vsui inferuiat, possint, vt postea apparebit, & vulgo vocatur extractum seu fiscus, vel sunt tenuiores & quidem leuiiores corporis partes partes discreta & minime & ægre inter se coherentes sub forma pulueris aut pollinis vel potius farinæ volatilis adherentis muris mollæ ab interna superficie separata & flores vocantur. Minus essentielles sunt osalia minium corporum, quæ quamuis vt audiuitis essentialia aut elementaria dicuntur, si conferantur, tum cū capite mortuo & proiectili terra nihil impediunt, quominus essentialia habeant, quæ omnia vt absoluantur & sub sua forma perfecte extrahantur aliquo medio opus habent, separationem faciente, vel eandem saltem adiuuante, cum impossibile fere esse superius declaratum sit, partium corporis omnibus distinctionem facere perfectam dico & artificialem sine interuentu alterius corporis aut ipsum corpus ad separationem præparantis aut ipsam præparationem adiuuantis & perficientis. Ad partium itaque corporis essentialium coherentiam faciendam ne lōgior sim, opus est medio aliquo, cuius virtute & efficacia citius, melius, turius aut perfectius absolueretur. Citius & melius dico quoniam periti seu perfecti artifices sine vllō medio quorundam corporum separationem facere possunt, vt in sublimatione florum. Antimonij satis apparet. Verum non tam cito nec tam certo ac cum medio. Præterea hæc non nisi exercitatis vtpura qui ignis regimen perfecte norunt, contingit.

Hoc medium idcirco aut siccum aut humidum erit, si humidum fluidum fuerit menstruum vocatur, estque aut connatum aut extrinsecus adiectum. Si connatum, tum nihil aliud est quam alimentarius ille humor, quo multum abundant omnia vegetabilia recēs collecta, & succus dicitur, vnde medicamenta eo præparata & extracta, succi & nonnunquam viscus, præsertim si succus sentus fuerit, & viscidus appellantur, viscus quercinus (Vogelleim.)

Ex quibus pater hanc medicamentorum extractionem cum menstruo congenito, versari tantum circa vegetabilia recens collecta, & humore satis adhuc abundantia, alioqui necesse est ut adiiciatur, præparatio apparatus omnib. interueniens talis est. Herbae fortiter contunduntur, & prælio succus exprimitur (si forte succus lentus & viscidus fuerit nimis, prælum est calfaciendum) si vero herbae ex sua natura exsuccæ & aridae fuerint, aquam aliquam stillatitiam, parua quantitate adiacere necesse est inter contundendum, ut irrorentur tantum, ut sicci penuria impleatur, ne in eius tanquã vehiculi defectu aliquid essentia pereat: succus deinde leui digestionem vel tanta ebullitione depuretur, post frigefactionem filtretur, & per colum transmittatur, postea ad consistentiam iustam euaporetur, sic herbae cuiuscunque extractum accipietis. Verum hoc notandum, quod hisce extractis sicut & aliis inter refrigerandum, post iustam nimirum etaporationem, guttulæ aliquot olei stillatitij aromatum vel herbarum calidarum & cordialium addantur, ad præseruationem extracti à situ & corruptione.

Huc pertinent omnes Syrupi ex herbarum & florum succis præparati. Succo enim depurato, sacchari puluerisati sufficiens quantitas adicitur, & sic ad Syrupi consistentiam coquitur, si vero menstruum adscititium vel extrinsecus adiectum fuerit, tum versatur circa sicca tantum, eaque tum mineralia, quam vegetabilia & animalia. Verum sicuti partium commixtionem, ut prius multum inter se differunt, ita earundem separationem, quoad formam procedendi diuersam esse nemini mirum videtur; prout enim firmiores sunt commixtiones ita difficiliore separationes. Quare vegetabilia animalia (prius enim in quo conueniunt, deinde particulatim in quibus discrepant exemplis illustrabo) ut rite extrahantur, menstruo omnino opus habent, vel immediate. Nam cum extractum communiter dictum (cuius præparationem hic solum describo) sit crassior & viscidior tenaciorque pars, totius essentiam corporis in se continens (nihil aliud est extractum communiter dictum quam corporis spiritus, calor cum suo oleoso humore, seu vehiculo congelatus, & fixus à totius corporis crassiori substantia extractus cum tenuissima, leuissima & purissima parte, à qua consistentiam suam, firmam solidam & minime fluidam habet) necessarium prorsus est, si eam, præparare cupiamus, hoc per medium aliquod facere, quod penetrando, dissol-

uendo & aliquando tenuiores & magis aereas ac puras corporis partes omnes exugeret, quasi à facibus & proiectili terra separaret, quod fludum instar aquæ esse oportebat, cum nullum aliud corpus sit natura aptum & idoneum, vt per tenuissimos corporis poros penetrare, & per occulta & vix perceptibilia spiracula omnia enim vegetabilia non minus quam animalia sunt vndiqueque perspirabilia, nec enim & mineralia quamuis propter optimam partium commixtionem & totius concoctionem, non tam manifeste apparent, ratione tamen facile est colligere. Cum enim quotidie videmus, ex iisdem, varia exsudare, & multa excrementa ac impuritates ad superficiem reici, quod fieri non posset, si perspirabilia non essent, nisi velimus dimensionum penetrationem concedere. At quid opus est multis insistere ad ea probanda, quæ ex se satis manifesta sunt. Quis enim nō videt ignem nunquam posse penetrare in corporum intima, & ista leuiora, facilius separabilia extrahere vel absumere, nisi per continuum totum corpus comburendo, & in cinerem vertendo, vtque dum ad internas partes aduentum fuit, quas pari ratione separaret, si non pateret, per huiusmodi foramina parua & poros. Ista dixi parua & leuia illa corpora videlicet intelligens, quæ post leuem mineralium combustionem, ne dicam perfectam calcinationem absumuntur, corpusque ipsum porosum ac multis foraminibus peruium relinquunt (quæ separari tamen facile non possunt, nisi vacua quadam spaciola essent, in quibus mouerent) ingredi & tenuiores & magis aereas ac igneas partes dissoluere, & secum quasi humores ex corporis medio educere, in se diligenter præterea retinere, vt illo quasi medio ab omnibus impuritatibus, separari possint.

Per colum enim, per filtrum (nisi nimis tenues ac viscida fuerint, vt tincturæ gummatum, quæ sola effusione, vt in terminis audiuitis, purgari possunt, perque omnes denique preparationes & purgationes retinet, donec purissimæ & ab omni terre streitate libera fuerint: neque tunc tamen demittit, tam arcte scilicet retinet, vt tanquam essent sui partes nunquam quamdiu vires constant, nisi arte superari à menstruo possint. Hæc inquam omnia præstare per tenuissimos corporum poros in meditullium totius quasi penetrare subtilissimas eius partes dissoluere, per eiusdem angustias secum educere, perque totam suam substantiam diffundere & tandem per omnes effusiones, digestiones, circulationes, colationes & filtrationes, tanquam essent

essent sui partes in se nullum corpus retinere posse, nisi idem fluidum humidum & tenue fuerit, rationi minime consentaneum esse videtur.

Quare ut ad propositum reuertar, animalia, mineralia & vegetabilia in hoc conueniunt, quod ad separationem partium, præparationem & extracti perfectionem, menstruo egeant omnia, eoque vel immediate adhibito, ut postea apparebit.

Sed cum ut dixi corporis commistione multum inter se differant, eiusdem separandi rationem longe diuersam requirere, rationi consentaneum est.

Quare hoc demonstrare nunc aggredior, ad quam considerationem assequendam ponamus prius corpora omnia, quo sicciora & duriora natura fuerint, eo difficilius extrahi posse, separatis videlicet partibus tenuioribus naturali concoctione: Reliqua tam arte & firmiter coherent, ut non nisi magno labore separationem pariantur.

Vnde cuius colligere facile est, ista tria, animalia mineralia & vegetabilia duas tantum præparationis formas requirere ad partium extractionem, quamuis omnia, ut prius ad extracti perfectionem & absolutionem menstruo necessario opus habeant. Aut enim immediate cum menstruo extrahuntur, aut mediate. Si immediate, id est, sine vlla corporis eiusdemque temperamenti alteratione præparationem, separationem, ac partium internarum & essentialium, facile cum menstruo concedunt, talia sunt corpora omnia mollia & non validæ concoctionis partiumque commistionis, cuiuscunque sint generis.

Ad quam classem referuntur omnia vegetabilia, mollia & non lapidescentia, itidem & animalia exceptis ossibus, ut postea audiemus. Eorum præparatio talis est. Herbarum sicca, flores, aromata, fructus semina, radices, gummata, animalium partes molles, ut muscum, &c. puluerisuntur, contunduntur, inciduntur, aut quouis modo in minimas partes comminuntur, menstruo idoneo in proprio vase perfunduntur, ad altitudinem 3. aut 4. digitorum, macerentur, vel digerantur ad tincturæ extractionem, quæ postea à capite mortuo separatur, digeritur, depuratur, secundum omnes depurationis modos in terminis descriptos, menstruum separatur destillatione vel evaporatione ad iustam extracti consistentiam. Si vero purius & melius extra-

extractum præparatum velimus, vt subtiliorum & teruiorum partium euadat, hoc extractum prius præparatum rursus affuso nouo menstruo extrahimus, vt prius, hocque toties (siquidem summam puritatem educere animus est) reueramus, donec in digestionem aut circulationem propter depurationem tincturæ institutæ, nullas fæces deponat, nullamque prorsus residendam faciat.

Tunc enim extractum est purissimum & ab omni superflua terre-
streitate liberatum. E. G.

*Extracti fol.
Sennæ.*

Rec. fol. Sennæ mund. libram vnā. Infundantur in menstruo idoneo vase optime clauso ad saturatam tincturam digeratur; à faci-
bus tinctura separetur & depuretur: separato deinde menstruo extra-
ctum conguletur, & sic habebis extractum sennæ communiter præpa-
ratum. Huic extracto affundito nouum menstruum ad tincturæ vi-
cissim extractionem, à facibus purgetur, digeratur & coaguletur, hoc
que toties repetatur, donec tinctura indigestione, vt prius nullam
subsidentiam faciat: tandem iterum coaguletur.

Et sic purissime & optime præparatum Sennæ extractum ha-
bebis.

In istis extractis præparandis hoc notandum: Si corpus extrahen-
dum leuiore & subtiliore habuerit spiritus, vt in maceratione & di-
gestionem vasa optime obruantur.

Si vero crassiorum partium fuerit tantum abest, vt tam diligenti
vasorum obturatione vti sit necesse, vt etiam nonnunquam in vase
patienti ad tincturæ extractionem in menstruo idoneo coquantur, vt
videre sæpe est apud scriptores.

Atque hæc de prima ratione extrahendi, quæ tantum versantur
circa mollia penetrabilia & facile separabilia. Vnde sit quod men-
struum idoneum sine magna præparatione (superficiali scilicet sola
excepta, quæ locum in omnibus præparationibus obtinet) ea separat.
Nunc adeorum præparationem accedam, quæ nullam à menstruo
extractionem admittunt, nisi interpositis quibusdam præparatio-
nibus corpus ipsum alterantibus, & menstruo obnoxium reddentibus.

Talia sunt omnia fere mineralia, præcipue vero metalla, quæ pro-
pter perfectam commissionem & partium omnium arctam firmam
& amicam coherentiam, nisi prius mutato totius compositi tempe-
ramento, & constitutione partium essentialium, separationem nul-
lam

lam admittunt. Quare artifices, vt hoc facerent, id est, partium omnium dissidium inducerent, sine quo nulla esse potest separatio, calcinationem inuenerunt, eamque actualem, quæ igne actuali videlicet perficitur. Hac enim ratione, vt audiuiſtis in terminis calor naturalis intenditur, humidum radicale augetur. Corpus vero ipsum siue eius terreſtreitas ſiccior redditur, ac continuitas diſſoluitur, omnem aqueum humorem abſumendo præcipue alimentarem, qui tanquam gluten totius ſoliditatem firmiſſime continebat.

Quibus rite peractis cuius obuium eſſe reor, quomodo immutatum & alteratum ſit corporis illius temperamentum: Si quidem eiſdem ac partiū omnium tam firma coherencia & tenacitas, quæ ex aqueis & tenuioribus partibus longa cōcoctione condensatis & inſpſſatis cōſſata erat, iſſidem nunc proſus ſiccatis ac ante diſſipatis, diſſoluitur. Vnde tam mala partium compositio & coherencia conſequatur, neceſſe eſt, vt non ſolua menſtruo idoneo, ac ſuo tempore adhibito paraat aditus per poroſitates in interna corporis & per eadem tranſitus ſiue reſgreſſus; verum etiam partium omnium ſubtilium & aerearum ac viſcoſarum in eo diſſolutio, eductio, & ex eo corpore ſeparatio, ac tandem perfecta & abſoluta earundem extractio.

Atque hac ratione non ſolum mineralia, ſed etiam quæcunque ad mineralium naturam præ nimia duritie accedere videntur, præparantur, vt ſunt vegetabilia omnia, lapideſcētia vt corallia: animalia vt offa & vniones. Forma procedendi talis eſt vt prius calcinentur quemadmodum alibi præſcriptum eſt, additis corpus penetrantibus, ſi opus fuerit: poſtea in menſtruo idoneo digerantur, vſque ad tincturæ ſeparationem, vt E. G.

Rec. aurum optime purgatum & præparatum, idem vapore ſaturati calcina, calcem iſtam viciffim cum ſale armoniaco reuerbera, ſalem aqua ſtillatitia à calce ablue, calci deinde menſtrum idoneum aſfunde in balneo, poſtea in Fimo equino aliquot dies digere, donec tinctura appareat, illam ſepara & aliud menſtrum appone, & ſic vt prius, donec amplius menſtrum non tingatur, ſolutiones poſtea omnes in vnum collige, & ad extracti conſiſtentiam deſtilla, ac euapora. Item extractum Martis ſic paratur.

Rec. calcem Martis bene præparatam, in aceto alcoliſato digere, tincturam ſepara, & ſic procede cum nouo menſtruo, donec tincturā

totam extraxeris, tandem omnia menstrua tincta simul ad siccitatem destilla, postea extractum propter menstrui extrahentis acrimoniam, cum spiritu vini iterum est extrahendum, digerendum aut circulandum, donec totam acrimoniam deposuerit, quod ut saepius audiuitis, in omnibus est obseruandum. Hic idem modus procedendi in animalibus & vegetabilibus lapidescentibus obseruandus est, ut sunt ossa, corallia, vniones, & cat. Quamuis non raro modos extrahendi ossa, vniones & huiusmodi sine calcinatione, cum idoneo menstruo apud autores inueniamus. Verum obseruandum est, hinc huiusmodi preparationes longe à priori forma extractionis differre: quod circa mollia corpora tantum versetur, cum illa tot cohobis, tot digestionibus & igne tam violento, vtpote mineralibus solum accommodato absoluantur, ut diligenter consideranti quintam essentiam cranci humani, Quercet. satis apparet.

Atque his abundanter satis dictis, de extractione corporis partium magis essentialium, quæ menstruo preparantur, tempus est reliquum instituti, uti capimus, promere, si quædam in omnibus extractis æque obseruanda notauero.

1. Sciendum extracta tum simplicia ex vna simplici materia, tum composita ex multis iisque saepe diuersis comparari, in quorum compositorum preparatione omnium ingredientium natura & compositio est pensitanda. Saepè enim, ut multoties inculcatum est, vnum & idem menstruum omnibus extrahendis non inseruit, vno eodemque modo depurari non potest. Quo obseruato, artificis est, singula quæque ingredientia in suis mensuris seorsim extrahere. Extracta deinde omnia communi aliquo menstruo (prius tamen depurata & à facibus segregata) digestionem, circulationem & tandem coagulationem coniungere & vnire.

2. Solent artifices corroborare vel corrigere aliquam noxiam extractorum qualitatem, quam ex sua matrice, vnde preparantur hauserunt, tanquam naturale & inseparabile accidens quamdiu essentiam suam seruat, adiectis quibusdam cordialibus, ut sunt essentia corallo-
rum, vel eorundem solutiones lapides pretiosi preparati, moschum Zibetum, succinum, vel aliquem puluerem cordialem ex multis concinnatum, vel olea, vel prius, chymice preparata. Quæ omnia sciendum est, minime adicienda esse, priusquam extracta perfectam
confi-

consistentiam iam acquisuerunt, vel saltem eo deducta fuerunt, vt iis adiectis eam acquirant, idque extracto iam remoto ab igne & forme refrigerato.

Hoc duas ob causas præcipue obseruandum est. 1. nam pulueres calente adhuc extracto immixti comburuntur.

2. Propter nimium calorem spiritus aeræ & partes expirant, & hunc spatula optime commiscendi sunt. Et ne ad vsum huiusmodi extracta vase optime clauso seruanda sunt.

Quia vero quintæ essentia mentionem antea faciebam, vt quædam de ea breuiter dicam, sciendum est, quintam essentiam, vt quidam putant, non esse quintum elementum vt Paracellus 4. Archid. affirmat, sic dicens: Nec intelligendum est, quintam essentiam fore quintum esse supra elementa, posset etiam existimari quintam essentiam fore temperatam quandam essentiam non frigidam, non humidam, non calidam, non siccam, quod non est. Nam nulla res est, quæ habet intemperatum per quod scilicet possit ab elementis separari, sed habet naturam suam secundum elementa, vt quinta essentia Solis secundum ignem, Lunæ secundum aquam, saturni secundum terram, Martis secundum aerem. Hæc ille, sed vt dicit etiam 4. Archid. Quinta essentia est sola virtus rerum, vel vt alibi est, quæ calorem exhibet, prout etiam virtutem, id est, vt seipsum alibi explicat: Quinta essentia est calor, vita & rerum proprietas, & tanquam anima corpori inhærens, quæ à corpore ex omnibus quatuor elementis adhuc consistenti separari potest, sed ita vt naturam suam & essentiam specificam amittat, vt citato libro ait; postquam aurum sic colore (quem simul cum virtute quinta essentia accepit) priuatum fuerit, sua quinta essentia etiam priuatum est. Idem de reliquis metallis est iudicium, ac de omnibus aliis corporibus, quibus si color ademptus fuerit, sua materia priuata sunt. Vnde elementum prædestinatum appellat vt lib. 3. Archid. de separationibus elementorum loquens sic dixit: vna est, quæ spectat ad separationem prædestinati elementi, quam in lib. de quinta essentia declarauimus, altera quæ spectat ad quatuor elementa, quæ sunt substantialia in crescentibus.

Per hoc intelligitur prædestinatum elementum esse quintam essentiam, quod corpus prædestinatum in concursu &

elementorum commistione perficiat, ac in esse suo specifico constituat: quo separato esse suum specificum manentibus. adhuc quatuor elementis corpus ipsum constituentibus amittit ac desinit amplius esse illud ipsam, vel illud corpus, ut aurum priuatum suo colore & tinctura non amplius est aurum.

Ex quibus colligere licet, Paracelsum in omni corpore duo, diuersa elementorum genera consistere, quorum vnum corpus ipsum constituit, & sunt quatuor: Ignis, aer, aqua, terra.

Vnde corporalia & substantialia vocat, aliud quod rei colorem, vitam, naturam & essentiam dat, vnde essentialia nuncupatur, quod dicit initio libri de elementorum separationibus, se ita ponere ad clariorem eiusmodi separationum elementorum intelligentiam.

Quare ex eius sententia lib. 4. Archid. Quinta essentia est materia quædam corporaliter ab omnibus crescentibus, quæ natura producit, extracta, & ab vnoquoque vitam in se habente, ab omnibus impuritatibus separata, subtilissime mundata, & ab omnibus elementis separata. Quod intelligendum est ita, ut ipse seipsum explicat libr. de arcanis, quod ad alia corpora comparata, incorporalis, celestis immortalis sit iudicanda. Nam ut prius audiuiſti secundum eum lib. 4. Archid. suam ex elementis existentiam habet.

Hæc de vera essentia, ex quibus facile est colligere, quid tinctura sit, cuius etiam mentionem fecimus, nihil aliud nimirum quam color, virtus, essentia corporis ab omni superflua terrestreitate, quomodo arte fieri potest, separata.

Vnde tinctura alioquin extracti consistentiam habet, magis tamen frequenter tinctura dicitur cum in diluta seu fluida substantia reſeruat; ita ut ad tantam puritatem perducatur, ut sine vlla reſidentia longo tempore, reſeruati possit.

Atque hæc dixisse sufficiat de præparatione partium corporis magis essentialium, quæ cum menstruo extrahuntur, ordine sequeretur, ut de extractione partium siccarum minus essentialium, quæ cum menstruo etiam præparantur, dicerem, quæ est salium tantum, de quibus opus non habeo prolixè dicere, siquidem eorum præparationem in separationibus attigi, neque ex se adeo est obscura.

Quare vno exemplo omnium præparationem satiter erit monstrasse. Rec, absynthium optime siccatum in cineres perſectissimos, comburatur.

buratur, cineres menstruo idoneo perfundantur, bulliant, vel in loco calido locentur ad tincturæ extractionem, sæpius interim baculo agitando, à capite mortuo lixiuium effundatur, depuretur filtretur ad summam puritatem, postea in sal coaguletur, sic salem absynthij vel cuiuslibet herbæ habebis.

Atque hic finem interarum corporis partium viscosarum, & inter se tenaciæ glutinosæ quodam vinculo coherentium, tum denique omnium, quæ cum menstruo extrahuntur præparationibus impono: ac ad ægre inter se coherentium partium ac instar pulueris & farinæ facile à se inuicem discedentium extractionem accedo.

Hactenus ergo de separatione partium essentialium corporis cuiuslibet, quæ interuentu humidimedij, id est menstrui absolentur, egimus: nunc reliquum & vltimum est, vt de iis quæ per se cum medio separantur partibus agamus, quas flores vocari antea diximus.

Quorum præparationem vt distinctius tractemus, sciendum est, nos hactantum agere de floribus propriè dictis, qui videlicet per sublimationem præparantur, alioquin enim floris nomen generaliter usurpatur, pro omni tenuissimo & leuissimo puluere arte quadam à crassiori corpore separato: Vnde crocus Martis, Veneris, &c. per fumigationem factus aliquando flores ab autoribus nominantur, aliquando etiã pro tenuissima & leuissima corporis parte quocunque modo à toto separata. Vnde spuma in decoctione tartari eleuata flos tartari appellatur: item leuior pars lactis in superficie efflorescens, cremor vulgo dicta, flos eiusdem dicitur: sic etiam in fermentatione cereuiusæ recentis spuma illa innatans flos cereuiusæ vocatur. Sed vt dixi, his omisiss ad veri floris præparationem accedam, quæ nihil aliud est, quam tenuior, subtilior & leuior corporis pars, virgente calore à crassiori terra, halitus forma separata, & vasis lateribus congelata adhærescens pulueris, seu potius vt dixi farinæ volatilissimæ instar.

Hi maxime separantur ex mineralibus (quamuis nonnulli contendunt ex salibus flores vegetabilium sublimare) de quibus hactantum dicemus, cum aliorum flores apud scriptores non inueniantur.

Ad florum idcirco separationem faciendam, non minus quam in aliis præparationibus ad corporis compositionem inspicere in primis

debemus, duræ ne an leuioris, facilis an difficilis separationis fuerint. Sic enim facilius inuenietis, quæ ad florum, singulorum corporum separationem media quædam requiri, vt videlicet citius, facilius & perfectius absoluantur: tamen quædam sunt corpora, quæ prius notauimus, quæ à perito artifice in partes suas sine vlllo medio separari possunt, vt Antimonium, &c.

Quare hoc obseruandum est, corpora huiusmodi, quæ lauiore nimium habent flores & facile separabiles, si cum cura & diligentia ignis admoueat, posse sine medio suos flores reddere: alia vero quamuis satis leues habeant flores, tamen propter firmam corporis commistionem sine medio aliquo separante & facies in fundo retinente præparari non posse. Nam vt ad puritatem sublimetur, & flores à grossa terra bene separentur, in huiusmodi corporum sublimationibus, quæ nimirum subtilissimas partes tam vniformiter ac fortissime grossis coniunctas habent vt sulphur æs viride, necessum est, non solum summam ignis proportionem adhibere, verum etiam corporis alicuius commistionem facere, quod facies secum in fundo retinere valeat.

Vt igitur ad praxim veniam sciendum est, flores non eodem modo ex mineralibus omnibus separari posse, vt supra propter diuersam corporis compagem & structuram. Aliter etiam ex spiritibus, vt sulphure & Antimonio, aliter ex metallis vt Sole & Luna.

Nec minus & sic spiritus inter se differunt, quidam enim vt Antimonium cum flores & subtilissimas partes non tam arcto grossioribus coniunctas habent, ab exercitato & industrio artifice sine medio possunt separari, verum longius tempus ad præparationem requirunt. Alij vero vt sulphur, propterea quod subtiliores partes à grossis ægre separentur, vt ad puritatem perducantur, medium aliquod immixtum omnino requirunt: quorum sublimationem E. G. sulphuris præparatione indicabo, quæ talis est.

*Flos sulphu-
ris.*

Rec. Sulphuris puri libram vnâ, salis præparati, vitrioli calcinati libram vnâ, optime pulueriscentur, & super marmore incorporentur, sublimatorio indantur, supposito prius lento igne ad humiditatis extractionem, flores paulatim igne aucto secundum artem sublimentur, quo cum nouis spiritibus eodem processu rectificari possunt.

Ex metallis vero vt parentur flores, longe alia ratio est.

Quædam

Quædam enim prius requirunt calcinationem tum materialem tum essentialem. In eorum enim florum destillatione non minus quam in extractione, vt supra dictum est, requiruntur, vt opus prius ad separationem præparetur, postea igne fortissimo sine vlla alterius admistione corporis (quia illorum terra est fixa) ad florum sublimationem separantur: Vel in quibusdam aliud volatile corpus additur, quod plerunque est, sal armeniacum, sal nitrum, authuiusmodi, quod secum subtiliores corporis partes separat ac aufert, postea illud corpus ablutione à floribus separandum est.

Sed cum huiusmodi præparationes satis apud auctores, qui eas describunt, proponantur: his generalibus ad meliorem eorum scriptorum intelligentiam notatis, hic sisto & finem generalioribus medicamentorum præparationibus impono.

D E A V R O .

Fiunt medicamenta ex auro vel	{	solo vt.	{	tinctura.
			{	liquor.
			{	flos.
			{	Mercurius præcipitatus Solis.
	{	Cum aliis misto vt.	{	Mercurius vitæ.
Aurum vitæ.				
Vitrum Auri.				

D E A V R O .

Ex Auro solo hæc præcipue medicamenta conficiuntur à chymicis, tinctura, liquor, flos, Mercurius præcipitatus Solis. Ex Auro vero cum aliis misto fiunt hæc medicamenta, Lapis philosophicus, Mercurius vitæ, Aurum vitæ, vitrum Solis, &c.

Tinctura Solis hoc modo præparatur.

Rec. Auri partem vnam, antimonij partes tres, immitte in tigillum fusorium & accenso forti igne fundantur, eumque bene fusa fuerint, infundas in crucibulum acuminatum, quod malleo percutiatur, dum refrikerit, & ita Aurum fundum crucibuli perierit, quod à reliquo stibio decutiatur: iterum tigillo fusorio indatur, fundatur & dum steterit susum iniciatur parum salis.

Salis nitri vt spiritus stibij tanto facilius solem deferant: cumque hi omnes euaporauerint, iniiciatur parum chrysocollæ, cum quo fundatur aurum, quod deinde effundatur in canaliculam, cera virginea oblita, exemptum igniatur, ignitum restinguatur, & abluatur spiritum tartari: deinde hoc aurum denuo fundatur, cum duabus partibus Antimonij, processu superiore repetito, cum adiecta ignitione & ablutione spirituum tartari: tertio denique fundatur cum æquali pondere reguli Antimonij, stentque in leuiore fusione, dum regulus totus euaporauerit, iniecto aliquoties salis nitri, euaporatoque regulo, iniiciatur parum chrysocollæ, effundatur denuo in canaliculam cera virginea oblita, vt prius, adiecta tum ignitione tum ablutione. Hæc enim ratione aurum euadit admodum nobile, & ab omni externa substantia ad summam depuratum. Hoc aurum deducetur in tenuissimas bracteolas, quæ oleo salis soluantur: solutio destilletur, donec totum oleum abstractum fuerit: pasta in fundo relicta denuo nouum oleum affundatur, idque toties repetatur, donec calx aurea satis attenuata fuerit: acredo relicta abluatur aqua communi destillata, calx siccetur, reuerberetur cum sale armoniaco præparato chymico more sublimato.

Inter reuerberandum hæc cautio adhibenda, ne reuerberatorium vis spirituum salis armoniaci rumpatur, quocirca à reuerberatione abstinendum, cum in foramine, quod in pyxide cæmentatoria est, alioquin vndique lutata, spiritus puniceus exurgit. Peracta reuerberatione refrigeretur sua sponte, exemptus puluis læuigandus exacte, vt fiat quasi tactu impalpabilis, eluendis deinde in cõcha pura quam purissime, vt sal decedat totus. Calx relicta exiccanda super cineribus calentibus, cui exiccata affunditur spiritus vini therebinthiaci ad eminentiam duorum vel trium digitorum. Digeratur denuo & coletur spiritus vt suscipiat tincturam, quam effunde reposito alio spiritu, quo peracto tincturæ solent elici, solutiones in vnum collectas, destilla per retortam cum cohobis, donec tinctura exeat, mentis separata in balneo leni: Essentiam circula cum quinta essentia vini ad nobilitatem summam. Huius tincturæ 3j. mista cum vncia vna aquæ theriacalis optimæ ad scrupulum vnum mane ieiuno stomacho sumitur, continuandunque decem dierum spatio. Hoc medicamentum Diaphoreticum est per sudores superfluos nexios expurgans vniuersi corporis humores.

vel
3j. drach-
ma vna.

LIQVOR SOLIS, VEL AVRI.

Est aurum dissolutum in suo menstruo acuto, & ad consistentiam liquoris potabilis vna manente aliqua menstrui portione, quanta satis deductio. Itaque penitus exhausto menstruo reduci potest ad naturam pristinam: præparandi via hæc est.

Rec. Aurum optime per Antimonium, vt in præcedenti præparatione docuimus, præpuratum, inque lamellas vel folia extenuatum, indatur vitro oblongi colli: affundatur ei spiritus salis acerrimus ad altitudinem quatuor ad summum digitorum, clauso vitro, ad calorem fimi vel similem ponatur spatio trium vel quatuor hebdomadarum, peracta digestionem spiritus salis lenta destillatione abstrahatur, non tamen totus, sed relicta parte, quæ liquiditatem oleosam præstare possit. Ita solutum quidem Aurum est, sed nondum attenuatum satis. Itaque nouo spiritu salis affuso digeritur calore prioris per septem dies, postquam mutatur alio, & sic deinceps repetita operatione quousque Auri substantia videtur ita attenuata, vt cum menstruo exacte sit permixta, eiusque gutta in vinum limpidum coniecta id veluti crocusingat citra præcipitationem ad fundum. Tunc solet tota quantitas menstrui, quæ prius particularim abstracta est, & reservata, reponi, vna digeri, & tandem lentissimo igne perfici tota, non relicta parte vt prius.

Huius guttæ duæ vel tres (quarum tamen vis retundatur ad duto aliquo leniente, vt syrupo violaceo, rosaceo vel simili) exhibentur ægro, cui nutritionis vel facultatis vitalis viscera laborant, cum competente vehiculo, mirifice enim hæc viscera corroborat.

FLOS SOLIS.

Est subtilissima præstantissimaque Auri pars per sublimationem extracta: præparandi via est: Aurum apprimè per Antimonium purgatum & spiritu salis (vt in superiori præparatione dictum) satis attenuatum, cum sale armoniaco præparata sublimatoque sublimatur in alembicum eæcum secundum autem, vt cum sale enuchatur flos solis, crassa parte in fundo relicta.

Salem postea elue per dulcem aquam stillatitiam.

Vsus eius est in colicis doloribus, similibusque obstructionibus, dosis est grana sex vel septem in conuenienti liquore vel vehiculo pro personarum & affectuum varietate.

Aurum per antimonium optime repurgatum, in bracteolas tenuissimas deducitur, & cum argento vivo amalgamatur, ita vt Mercurius sextupla proportionem aurum excedat: supra hoc amalgama affunditur Aqua regis dupla proportionem superans ipsum amalgama, soluitur: seorsim accipiuntur flores albi reguli antimonij æquali pondere cum Auro, quorum præparatio suo loco subiungetur: itidem in duplo aqua regis solvuntur, solutiones confunduntur, ab iis destillatione extrahitur Aqua regis ad ignitionem vitri, massa in fundo relicta eximitur, teritur, pulverisatur: iterum in vitro affunditur Aqua regis & destillatione denuo extrahitur: Isque labor quinquies vel sexies reiteratur: singulis tamen destillationibus aliqui sublimatur vel ad alembicum, vel ad latera vasis id abiciatur. Tandem massa denuo exempta teritur, trita patenti vasi fictili vitreato imponitur super prunas ardentes, vt spiritus Aquæ regis euaporent, & pulvis puniceum colorem extraxerit. Hic pulvis aqua stillatitia dulcoratur, affusa aqua supra puluerem, cum quo stet fere per diem in calore lento, quæ effusa alia recens affunditur: Is labor quater vel quinquies repetitur. Tandem pulueri exiccato affunditur spiritus vini optime rectificatus cum eo digeritur spatium vel quatuor dierum, quo tempore peracto hic spiritus vini à puluere effunditur affuso nouo, qui denuo cum puluere spatium trium vel quatuor dierum calore lento digeritur: tandem destillatione abstrahitur, is labor sexies repetatur superaffuso nouo spiritu vini postremo pulueri exiccato affunditur aqua rosacea, cum qua etiam lento calore digeritur spatium trium dierum, quæ tandem etiam destillatione abstrahitur, affusa noua aqua. Iste labor ter repetitur, & ita est Turbith minerale præparatum.

*Quæ. de
remed. spag.
prepar. pag.
102.*

Virtus eius est, præcipue in lue venerea ac viscidis & crassis humoribus expurgandis. Huius exhibentur grana octo, cum conserua aut aqua theriacali, debitis purgationibus ad curationem luis venereæ. Cum drachmis duabus extracti cucumeris agrestis, drachma vna extracti hermodactylorum & scrupulo semis dicti Auri vitæ. Fiat mixtura, cuius scrupulus, semis miscetur cum drachmis duabus aquæ theriacalis, & fiat potio, quæ exhibetur prodagriticis quater aut quinquies pro vetustate morbi, & agrotantis viribus vere & Autumno.

Nam

Nam sine vlla perturbatione serosa excrementa mirum in modum expurgat.

Ad hydropem curandam talis conficitur compositio serosa excrementa purgans & viscera nutritionis corroborans. Recipe Auri vitæ scrupulum vnum, extracti Alhandali & elaterij an: scrupulum vnum semis, extracti hellebori nigri optime præparati, Rhabarbarian: scrupulus vnus essentia corallorum, Santali citrini an: scrupuli duo, spiritus vitrioli scrupulus vnus, olei Mastiches, cinnamomi an: scrupulus semis, excipiantur puluere cubebarum & mucilagine gummi tragacanthi, formentur pilulæ. Dosis scrupulus semis ad integrum.

Exhibeantur bis in septimana, si vires ferant. Si cum diaphoreticis misceatur, sudores solum mouet, & multis etiam hac ratione affectibus medetur. Cum butyro solum permistum cancrōsa & phagedænica præsertim luis venereæ vlcera curat, quemadmodum & fistulas ac omnes callositates. Ex isto pharmaco & Auro vitæ prædicto fit emplastrum, quod si cum tenui cera in collum vesicæ imponatur, vt decet, ipsius vlcera & carunculas omnino sine dolore aufert.

VITRIOLVM SOLIS, SIVE AVRI.

Est glacies vitrea resoluta auro extracta. Via præparandi hæc est. aurum purum in laminas tenues extensum suspende super vrina puerorum, vel aceto vini cum sale destillato mistis, vel recrementis virinarum in matula vitrea cuius orificium probe sit obstructum: pone in cumulum acinorum vix calentem, vel finum equinum, vel similem calorem, stet dies quatuordecim vel tres septimanas: auro adhærebit subtilis quidam puluis, quem collige pede leporino detersum, ac repere hoc opus, quo vsque placet, potest enim totum corradī. Abramum crocum coque in aqua puluiali destillata semper agitando per spatulam, & ascendit sulphur & innatat aqua, quod collige seorsum. Sulphure abstracto, collige reliquum & coagula, in fundo erit vitriolum solis.

Huius vitrioli grana quatuor ad scrupulum semis dantur ex competenti liquore, præcipue ad cerebri affectiones, & ad oppilationes deobstruendas summe efficax.

*Quæ. de
madi. Spag.
prep. pag. 81.*

MERCVRIVS PRÆCIPITATVS SOLIS.

Auri album corpus (extracta vt sæpius docuimus tinctura) cum triplo salis tartari, octaua Antimonij, & quarta salis virioli imbuitur cum mellacida muria, digeritur spatio trium septimanarum, deinde destillatur, aqua emanans rursus affunditur, idque donec satis attenuatum fuerit corpus, reiteratur: deinde ablatis salibus, cum æquali pondere preparati salis armoniaci misceatur, sublimetur in florem, qui flos irigetur oleo tartari ad eminentiam vnus digiti: digerantur per octiduum: tandem depleatur oleum & calx, & siccata immittantur sequenti aquæ Mercuriali, in qua soluetur in mercurium. Aqua vero dicta fit ex regia, cui imponitur Mercurius dimidio pondere respondens aquæ, cumque Mercurius in calore leui, in aqua solutus fuerit, digerantur calore putrefactionis spatio quatuordecim dierum, deinde destillentur: Si aqua mercurialis per quam Mercurius solus fit preparata est. Hoc mercurio in vase conuenienti imposito præcipitatur per se in fumo Athanoris febrili calore, proditque in puluerem rubeum, cuius exhibentur grana octo cum vino aut aqua theriacali ad hydropem curandam & luem veneream, idque solis sudoribus..

DE LAPIDE PHILOSOPHICO.

Quæ partim theoria, variorum philosophorum lectione, doctotumque virorum conuersatione, partim praxi, tum propriis tum aliorum exemplis cognita habeo, posterius singulari tractatu de altera chymia parte explicabo..

MERCVRIVS VITÆ.

Nihil aliud est, quam aurum cum triplo reguli, antimonij, fusum, cum eoque in Mercurium duplum redactum: quod deinde per se in conuenienti vase impositum febrili calore prodit in puluerem rubeum; ex quo spiritu vini tincturam extrahes, quæ est Medicina omnium fere præstantissima ad deploratissimos morbos curandos.

Sanguinem enim corruptum purificat, humores qui adhuc in fient sunt, ad deteriores succos inclinent, corrigit & ab excrementis omnibus corpus vniuersum purgat solis sudoribus.

VITRVM SOLIS.

Recipe Auri purissimi, reguli antimonij puriss. partes tres, fundantur,

dantur, fusa effundantur in canaliculam, refrigerata terantur, trita indantur scutella terrea vitæata leni igne: calcinentur spatio duarum vel trium horarum, calcinata denuo fundantur per quadantem horæ, tum effundantur in lapidem marmoreum in vitrum, quod quidem vitrum est stomachicum per superiora purgans, si granum vnum vel duo sumantur, vel pilulæ formentur cum theriaca, vel infundantur in vino vel aqua theriacali.

DE ARGENTO.

Argentum est metallum perfectum paulo infra aurum, album, constans Mercurio mundo, probe fixo, & sulphure mundo albo, persistens in examine cineritij.

Vis eius medicamentosa præcipue concernit cerebrum.

Parantur ex eo à peritis chymicis, hæc præcipue medicamenta, flos, oleum & tinctura.

FLOS LVNÆ SIVE ARGENTI.

Paratur more auri, nisi quod in calcinatione loco spiritus salis accipimus aquam fortem.

OLEVM LVNÆ, VEL ARGENTI.

Calcina argentum per aquam fortem, calx diligenter exiccetur in tigillo igne forti, ne tamen fundatur, sed stylo terreo assidue moueatur, mox abluatur aqua communi stillatitia, & sæpius exiccetur, exiccato superaffundantur quatuor partes olei tartari optimi, super marmore milceatur & rursus exiccetur, teraturque, tandem imponatur furno reuerberij in ignem flammæ per horas viginti quatuor, hoc facto tere denuo, totumque colloca in loco humido & solvatur in oleum.

Vt separe oleum à tartaro, affunde aquam tepidam, quantum satis est, & agita simul, & permitte subsidere oleum ad fundum, separa aquam à tartaro per filtrum, oleum Lunæ remanebit in fundo, quod ipsum lauabis toties, donec aqua non amplius sapiat tartarum. Hoc oleum argenti fixum exhibetur ad Maniam, affectus omnes melancholicos & cerebrum ipsum corroborandum. Exhibentur eius guttæ duæ vel tres, cum aqua florum Betonica, saluæ & Melissa.

TINCTURA LVNÆ, VEL ARGENTI.

Extrahitur ex eius floribus vel calce satis attenuata per spiritum vini, therebintinatum, separatoque more tincturarum menstruo, manet in fundo tinctura, quæ destillationibus in quintam essentiam exaltari potest.

Hoc medicamentum diaphoreticum est in morbis cerebri, inflammatione, neruorum conuulsione, morbo attonito, mania vel infantia & delirio, Hepatis, lienis, menstruorumque vitiis & obstructionibus abortis, singulare est remedium. Expellit enim prauas huiusmodi corporis qualitates per poros, absque omni timore, periculo, debilitatione, resolutione aut imbecillitate virium; confortat membra principalia & spiritus vitales ac animales.

DE FERRO.

Ferrum est metallum imperfectum, durum, albedinis liuidæ in aperto, rubrum in occulto, plurimum habens sulphuris, minimum volatilis mercurij, de vtroque tamen partem aliquam fixam, aliquam fugacem sed hanc minimam.

Virtus eius medicamentosa præcipue concernit lienem & omnes hæmorrhagias. Ex eo præparantur à peritis spagiricis hæc medicamenta, crocus & oleum.

CROCVS MARTIS.

Calcinatur limatura ferri violento igne cum florib. sulphuris, donec rubescat, totaque eius terra putrida euanescat: Hanc per diem integrum reuerberato, tunc prodibit in puluerem purpureum attenuissimum cui superaffunde aceti stillatitij optimi, ad eminentiam trium vel quatuor digitorum, pone ad digestionem in cineribus calidis donec acetum rubescat, quo effuso affunde nouum stillatitium acetum, iterum digerito, donec rubescat, idque repetito donec totam tincturam extraxeris: acetum collectum destilla in calidis cineribus ad siccitatem, massam rubram in fundo relictam pulueris, cui affunde aquam communem stillatitiam, ad eminentiam trium digitorum, sine per diem stare simul, inde destilla noua affusa aqua, idque toties repere, donec omnis aceti acredo euaporauerit. Huic pulueri affunde tandem spiritum vini optimum, digere & tandem destillatione abstrahere, & ita Crocus Martis, præparatus erit.

Dosis

Dosis est grana sex ad scrupulum semis, ad lienis omnes affectus, diarrhæam, hienteriam, dysenteriam, fluxum hepatis, ad ventriculi corroborationem, & omnes externas & internas hæmorrhagias præstantissimum & non mordax medicamentum, si conferua rosarum aut symphyti, absynthij permisceatur.

Ad eosdem affectus extrahitur oleum Martis per frequentia cohobia aceti & reiteratas destillationes, cuius dosis est à gutta vna ad tres in liquore conuenienti.

DE CVPRO SEV VENERE.

Cuprum est metallum imperfectum durum ex Mercurio & sulphure impuro, quorum pars maior fixa est, minor non fixa, copiosior tamen quam in ferro, coloris rubei. Virtus eius est, præsertim spiritus vitrioli veneris, diuretica & proinde concernens Renes. Preparantur ex eo præcipue hæc medicamenta; argo, crocus veneris, tinctura, vitriolum veneris: & ex vitriolo spiritus, colchotar & oleum.

ÆRVGO HAC RATIONE CONFICITVR.

Lamellæ aris malagmate ex sale & forti vini aceto oblinuntur, in fornace ventosa magno catino vruntur, ita ne fluant, laminæ candentes extinguuntur aceto, in cuius libra vna semuncia salis armoniaci sit soluta: acetum seponitur: laminæ iterum oblinuntur & reuerberantur, extinguunturque vt prius ita vt si quid squamarum exoritur in iis id decutiat. Tandem acetum coagulatum in lapidem, quem Aeruginem appellant; ex qua reuerberata in rubrum colchotar, & soluta in liquorem, iterumque coagulata fit crocus veneris. Vfus eius est ad phagedenica, chironica, cacoethica, putridaque omnia vlcera curanda; adhibetur in vnguentis & emplastris.

Præstantius vero medicamentum ad eosdem vsus fit, si laminæ veneris calcinentur in tiglio fusorio cum floribus sulphuris faciendo stratum super stratum spatio viginti quatuor horarum dando ignem per certos gradus, cauendo ne laminæ veneris fundantur. Hæc exemta indantur vitro, quibus affunditur spiritus therebintinæ & tinctura viridis in balneo Mariæ extrahitur, semper nouum affundendo spiritum, dum tandem non amplius tingatur: spiritus demum leni igne extrahitur, tinctura in fundo relicta soluitur in humido, & prodit in oleum smaragdinum, ipsum circulato cum vini dulcedine, & habebis medicamentum præstantissimum ad prædicta vlcera curanda, si cum butyro misceatur.

I A T R O C H Y M I A
VITRIOLVM VENERIS.

Laminæ calcinantur superiori modo, calcinatis & reflexis affunditur spiritus vitrioli cum suo phlegmate, vt supernatet circiter decem digitos. Extrahatur cœruleum vitriolum & pellucidum, si circulentur simul in vase vitreo quindecim dierum spatio in balneo separatur spiritus vitrioli & phlegma, ac tandem spiritus sensim destillatione per cineres separetur. Hoc æris vitriolum dulcoratur cum conuenienti lotionē, nempe phlegmate aluminis; demum ad rubedinem calcinatum nominatur Colchorat vitrioli æris, quod prodest ad curanda omnia vlcera maligna, ad callos detrahendos, si in fistulam collo obduratam immittatur, & ad delendas sine dolore omnes excrecentias; imo carunculam etiā in collo vesicæ existentem curat, si cum emplastro aliquo permisceatur, & cum tenui cereolo imponatur, vt decet.

SPIRITVS VITRIOLI ÆRIS.

Vitriolum edulcoratur & soluitur phlegmate aluminis, solum probe colatur, & per chartam filtratur, vt euadat purius: tandem omnis aquositas in vaporario tepido finitur euaporare. Huic vitriolo in vitrum indito cucurbita probe lutata, affunditur spiritus vini probatissimus, vt fiat massa, sinantur stare simul spatio duorum vel trium dierum. Vitro in furnum aperti ignis probe collocato, euocatur primum leui igne spiritus vini, tandem per gradus aucto igne violentissimo euocatur spiritus vitrioli æris, à quo per balneum separatur spiritus vini & phlegma.

Hic spiritus summum arcanum est in Epilepsia, item Paralyfi, spasmus, lethargo & similibus morbis, suffocationibus matricis medetur, opilationes aperit, restinguit calores præternaturales in aquis appropriatis datus. Dosis eius est à guttis octo ad duodecim, ventriculum roborat, & materiam in eo febrium consumit, capitis doloribus vtilissimus est. In morbo Epileptico ante & post paroxysmum datur cum aqua pœonia & florum tilia.

Ex calcinato hoc vitriolo per retortam violentissimo igne euocatur oleum, quod spiritu vini digeritur mensis spatio, tandem reseruat ad vsus sequentes. Ventriculum mirum in modum roborat, omnem enim in eo superfluitatem & rartaream materiam consumit & educit; in febribus vtilissimum, si ante paroxysmum guttæ quinque
vel se

vel septem exhibeantur in aqua absinthij: appetitum per se cum pauca aqua menthæ, vel cum conserua anthos sumptum restituit ac famem inducit. Est enim hoc oleum verum acetosum esurinum, quod nullum tartarum, si frequenter vsurpetur, in corpore adhaerere sinit, calculum renum educit, podagricis perutile est, calores hepatis potenter restringit, si cum aqua acetosa aut cichorei bibatur. In prunella & aliis affectibus oris & putrefactionibus dentium, fiat ex eo & aqua prunellæ gargarismus, sic vt libra vna aquæ, drachmæ semis olei vitrioli æris addatur, & eo sæpius os colluatur. Dosis eius est à guttis tribus ad quinque in vino vel aliqua aqua destillata appropriata.

DE STANNO, SEV IOVE.

Stannum est metallum imperfectum, molle, album, splendens cum liquore quodam constans Mercurio potiore in genere imperfectorum metallorum molliori fugaciorique quam duro, stabiliore tamen quam plumbum nigrum & magis excocto & sulphure albo acri, sed minus maturo.

Virtus eius auctore Theophrasto, concernit pulmones, cuiusque præparationes cum plumbi præparationibus consentiunt.

DE PLUMBO SIVE SATVRNO.

Plumbum est metallum molle, imperfectum, candidius stanno, ex Mercurio & sulphure leniter coagulatis.

Præcipua eius virtus censetur splenetica.

Ex eo varia præparantur medicamenta, nempe oleum, sal, saccharum & balsamus.

OLEVM SATVRNI.

Minij libræ duæ in vas vitreum indantur, acetum destillatum ad sex digitorum eminentiam affundatur, optime clausum super cineres collocetur, moveatur baeulo statim, ne fundo adhaereat. Die sequenti effunde acetum, quod dulce esse debet, in aliud vas: nouum aliud acetum impone: & vt superius fecisti, fac, perge donec totum minium solutum fuerit. Collectis omnibus solutionibus, filtro nouo filtrare oportet; deinde in simo equino per quindecim dies putrefacies. Peracto tempore destilla acetum ad tertias, id est, vt ex tribus partibus vna remaneat. Hanc tertiam partem pone in locum frigidum, aut in

M

cellam

cellam & fient cryſtalli. Tunc euaporabit acetum & cryſtallos accipe, quos ſerua. Acetum iterum ad tertias deſtillabis & expones in locum frigidum & iterum fient cryſtalli. Hoc repete tam diu, donec habeas materiam illam redactam in cryſtallos. Hinc ſalem cryſtallinum diuide in tres partes, prius tamen aqua ſtillatitia communi ſolutum, filtratum & depuratum, dum omnis acrimonia, ſublata fuerit. Huius ſalis partem vnā accipe, quam in retortā vitream luto optime munitam ponito, cui recipiens ſatis capax aptabis & clauſis iuncturis deſtillatione prouocabis; primo exibat fumus albus, deinde rubrum oleum; ignem ſiccis lignis auge uſque ad perfectam deſtillationem, ſepara aquam ab oleo in balneo Mariæ, utramque autem partem ſerua, oleum tribus vicibus rectificabis, aquam ſeparatam pariter in balneo mundabis.

Oleum valet ad vulnēra & vlcera quauis etiam deplorata, intra dies paucos carne implenda; oleo therebinthinæ permiſtum, membrīs conuulſis reſolutiſque inunctum breui ea reſtituit; tumorem ex calida intemperie ex oleo chamæmelino & oleo oliuarum diſcutit; inflammationes quouis modo ortas & ambuſta reſtinguit, ſi pannus cœruleus eo imbutus ſuperdatur.

SACCHARVM SATVRNI.

Ex altera ſalis cryſtallini parte, ſuperius ſeruata conficitur hac ratione: ſi huic ſali affundas ſpiritum vini tartariſatum ad eminentiam digitorum & circulentur omnia ſimul per aliquot dies, ut tota penitus acrimonia auferatur: Et hoc modo conficies ex ſaturno dulciſſimum ſaccharum, quod temperatum & naturæ noſtræ amiciffimum, infinitis affectibus inferuiet. Id autem ſoluitur in oleum in humido, ad quauis vlcera maligna breui curanda præſtantiffimum medicamentum.

Ex tertia parte ſalis cryſtallini ſuperius reſeruata, conficitur baſſamus ſaturni, hoc modo: Baſſamus ſaturni. Recipe illam partem, continere & in vas vitreum habens longum collum inde, infunde deſuper ſpiritum therebinthinæ quatuor partes. Tincturam extrahe, ut ex floribus ſulphuris fieri ſolet. Tunc ſal ſaturni in rubrum calorem rubini inſtar ſoluatur. In retortā pone & ad modum aquæ fortis deſtilla, primo lento igne, donec ſpiritum therebinthinæ extraxeris: reſipientem muta, ignem auge de hora in horam donec nihil amplius deſtillat.

destillauerit, & habebis oleum, cuius vires naturalem balsamum superant, vulneribus malignis, cancro, polypo, noli me tangere, tangendo bombace etiam medetur.

DE METALLIS FINITIMIS CORPORIBVS

& 1. de Antimonio.

Metallis finitima sunt Antimonium & Bisemumum.

Antimonium est corpus minerale, durum, terrestre, fragile, constans ex duplici sulphure, partim purissimo, sale turbido & hydrargyro specifica quadam virtute mutandi & poliendi prædito.

Eius virtus medicamentosa consistit in mundandis & corrigendis humoribus & confortatione viscerum naturalium.

Ex eo præparantur præstantissima medicamenta, tam ad internos, quam externos affectus, videlicet regulus, flores albi & rubri, tinctura, oleum chirurgicum, sulphur & sal. Vitium hic sciens omittere tanquam perniciosum medicamentum, & quod ut ait Quercetanus de medic. spagir. præpar. sua acrimonia irritando facultatem expultricem, per superiora & inferiora magna cum perturbatione ducit: quod ego probare nullo modo possum. Non enim violentis quibusvis purgationibus omnes morbi curantur, sed conuenientibus.

REGVLVS ANTIMONII.

Recipe antimonij, salis nitri, tartari, ana, terantur subtilissime, mistaque indantur tigillo fusorio, cui ardens carbo iniiciatur, sinantur bene fundi, fusa effundantur in crucibulum acuminatum, ita regulus fundum petit, qui frige factus à scoriis decurritur. Hic regulus est summam auritexamen, ac vera omnium florum & tincturarum medicinalium in stibio existentium materia.

FLORES ALBI ANTIMONII.

Duplices conficiuntur. Quidam enim sola sublimatione ex regulo absque vilo additamento emergunt, qui albiissimi sunt & præstans in doloribus colicis medicamentum. Sed in sublimatione cautio est adhibenda, ne ignis sit iusto fortior: ita enim funditur regulus, nec

M 2 sublima-

sublimatur; si quoque iusto fuerit debilior, non ascendent, difficilis enim sunt ascensionis.

Alij flores sunt per calcinationem hoc modo. Recipe reguli antimonij, salis nitriana, calcina in tigillo igne sensim ad moto spatium vel quatuor horarum, exemptam massam vitro inde, cui affunde aquam stillatitiam communem, vt sal eluatur, reguloque exiccato, denuo admiscetur per pondus sal nitrum calcinentur & eluantur, vt prius: isque labor tertio repetitur dum figatur: Et ita remanent flores antimonij; qui si triduo reuerberentur, sunt citrini. Hi flores sudores potenter mouent, si illorum exhibueris à scrupulo vno ad drachmam semis cum aqua carduibenedicti: Ad febres intermittentes optimum est remedium, præmissis tamen conuenientibus purgationibus.

FLORES ANTIMONII RVBRI.

Recipe Antimonij partes quatuor, tartari partes tres, trita subtilissime & optime permixta indantur tigillo fusorio probe obturato, relicto tamen paruo foramine, quo spiritus tartarei euaporare queant: sit ignis circularis primo pedali latitudine à tigillo distans, post horam augeatur, & propius tigillo admoueatur & spatium duarum horarum fortissimo igne reuerberentur; quibus elapsis tigillum candens in magnum lebetem aqua communi stillatitia plenum effundatur; coquatur spatium dimidiæ horæ, finito subsidere facces; tandem aqua cum rubedine stibij, effunditur in aliud amplum vas mundum, si vitrum erit, eo puriores erunt flores: facces in priore lebe relictæ abiiciantur: mox aquæ aceti stillatitij parum affunditur, vt salis acrimonia, à stibij rubedine seiungatur ipsaque in fundum resideat; aqua cum sale per filtrum abstrahitur; cum pene tota exhausta fuerit, reliquum euaporare finito igne leuissimo, ne aduratur rubedo, & ita liuedinem contrahat.

Huius grana tria vel quatuor exhibentur in aqua melissæ, chelidonium, aut generoso vino, luem veneream, omniaque hinc orta vitia mirabiliter sanat. Hisce floribus rubris si admisceatur æquale pondus salis gemmæ simulque in retortam indantur, destillantur primo lento igne deinde semper per gradus augendo ignem donec tandem fiat violentissimus, idque duorum dierum spatium; prodit oleum rubicundissimum, quod à phlegmate separaturn summum & incomparabile medicamentum.

medicamentum in omnibus deploratis & vulneribus & vlceribus, præsertim canero.

TINCTVRA ANTIMONII.

Flores albi per sublimationem ex regulo induntur vitro oblongo, quod hermetice clauditur, clauso vitro tamdiu reuerberatur, dando ignem per gradus, donec fiant rubini instar rubicundissimi, quibus affunditur acetum destillatum, ut supernatet octo digitis; simul sinuntur stare, dum acetum rubrum colorem contraxerit, quod demum effunditur: affuso nouo aceto peragitur ut prius; isque labor tantisper repetitur, dum omnis tinctura euacuata fuerit: tunc totum coloratum acetum in cineribus vel arena à tinctura abstrahitur: ea edulcoratur aqua communi stillatitia, dulcorata tinctura eluatur optimo spiritu vini, digeritur per dies XL. vase optime clauso: tandem lenta destillatione spiritus vini abstrahitur à tinctura ad olei formam: & perfectum est hoc præstantissimum, & nunquam satis laudatum medicamentum ad restaurationem & renouationem corporis humani. Tinctura enim illa expurgat atrum sanguinem & vitiosos quosque humores, idque sine euacuatione manifesta, sed sola prauorum humerum correctione. Hepatis obstructionibus opitulatur, hydroperem discutit, icteritiam curat, lætitiā generat, leprosis sanitatem restituit. Maximum enim pro lepra arcanum est, quo nihil fere in hoc morbo præstantius inueniri potest: lienem rectificat, matricis dolorem sedat, menses mouet, eiusque vigorem conseruat, Morphæam curat, scorbuto medetur, bilem vtramque expellit è toto corpore, calculos frangit, caput & cerebrum expurgat, cum extracto hellebori nigri conuulsioni medetur, & ut breuibus dicam, in deploratissimis fere morbis summum est remedium.

SULPHVR ANTIMONII.

Triplex est, primo, rubrum inflammabile, quod ex crudo antimonio per sublimationem extrahitur: verum cum in medicina parui sit momenti, nec veneno carens, aliquid de eo dicere super se debet.

Secundo, sulphur antimonij vocatur embryonatum: verum cum hoc potius ad transmutationem, quam ad medicationem seruiat, non est huius loci multa de eo scribere.

Tertio: sulphurex regulo conficitur hacratione: flores ex regulo tamdiu in altum aguntur, dum nulli magis ascendunt, tum igne fortiore ex regulo sulphur in altum agitur, quod duobus vel tribus tantum digitis à regulo ascendit, & lateribus sublimatoriij inhaeret, colore parum à floribus sulphuris distans, sapore vero plane conuenit. Si ex hoc sulphure cum spiritu therebintinae extrahitur Tinctura, & spiritus therebintinae demum more tincturarum ab eo abstrahatur, & tincturae relictæ affundatur spiritus vini optimus, ac iterum extrahatur, euaporato spiritu manet præstantissimus ad pulmones balsamus; estque efficax ad luem veneream curandam medicamentum: Dosis eius est à guttis sex ad scrupulum semis.

Abstractis à regulo floribus & sulphure relictæ in fundo massa si tamdiu calcinetur, dum probe fixa reddatur, ex ea per acetum destillatum extrahatur sal, quod euaporato mēstruo dulcoratum aqua communi stillatitia, præstans est in referendis hepatis aut lienis obstructionibus, colicisq; doloribus medicamentum; hæmatosin quoque epatis mirabiliter auget.

De Mercurio antimonij in posteriore huius operis parte de transmutatione metallorum verba faciemus, eiusque præparationem indicabimus.

His ita maioribus mineralib. explicatis, conueniens est, vt ad præparationem eorum medicamentorum, quæ ex mediis mineralibus conficiuntur, transgrediamur.

Media autem mineralia chymici vocant, quæ quodammodo metallica primordia attingunt, atque ita efficacem ad metalla transmutanda naturam habent: & sunt hæc, argentum viuum, sulphur, auripigmentum, arsenicum & salammoniacum.

DE ARGENTO VIVO.

Argentum viuum est liquor mineralis, qui ex metallica viscida sulphureaque terra exacte contemperatus, spirituosus, frigidus, humidus, coloris argentei, ponderosus, familiarissimus metallis, quibus adhæret intime, eaque resoluit, & se ad eorum naturam accommodat. Argentum autem viuum, non aut male præparatum, per solam sublimationem summum est & lethale maxime venenum, quod intra corpus absumptum illud summa partium tenuitate, qua prodi-
tum

tum est, promptissime per singulas eius partes in perniciem & perditionem penetrat, tendones, membranas, nervos, aliasque partes solidas dissolvit, atque propriam ipsorum substantiam colligat, & in eam materiam convertit, quam ex ore in mucosa spuri profusione stillare manifeste cernimus: carnosas vero & molles in ludores digerit, totiusque corporis constitutionem adeo pervertit, ut diu postea non nisi crassum, lentumque mucum, velex puris alimentis proferat, sed & ne ossibus quidem parcit, siquidem dentes eo vacillant, & liuentes marcescunt, alia vero crassiora, cariam parte quadam contrahunt. Et, ut in summa dicam, si in maiori dosi breui vel saepius sumatur, narcotica vi sua calorem naturalem suffocando, hominem miserima tandem morte interimit. Est enim spiritus volatilis, auram quandam retinens arsenicalem, corporique maxime nocivam.

Quemadmodum autem argenti viui crudi, vel non preparati bene pernitiosus vapor omnem corporis substantiam peruagando, depopulandoq; nobis infestus noxiusque existit; ita ex eo purificato, bene preparato & tandem fixo reddito, salubria maxime, summoque corporis humani expurgandi medicamenta conficiuntur. Salutare enim quadam vi spiritus vna cum arteriis peragrat, sanguinem cum venis & humores toto corpore fusos, itemq; medullam cum ossium intimis peruadit cavernis, & quicquid vitij nervos occupavit, aut inter carnem & cutem irreplet, corrigit vniuersum.

Vere autem eius preparationes consistunt in debita eius fixatione, quemadmodum venenum in aura quadam volatili.

Ex eo hæc præcipue medicamenta conficiuntur, laudanum Mercuriale, idque duplex, oleum & præcipitatus Diaphoreticus dulcis.

LAUDANVM MERCVRIALE SIMPLEX.

Recipe argenti viui libram vnā, aceto in quo sal dissolutum fuerit, lauetur, & postmodum cum libra semis purissimi salis commisceatur in pilalapidea ligneo pistillo tamdiu, donec sal nigrescat & argentum viuum absorbuerit; quo pacto sal & argentum viuum per retortam pellatur in recipiens vas aqua frigida semiplenum: tum demum hoc argentum viuum in luxiuo sequenti bulliat, quo diutius eo melius: aqua feruens fundatur supra calcem viuam, probe agitetur, ubi refrigerata conqueuerit per filtrum co-

letur:

letur: deinde aqua illa rursus feruefacta fundatur supra cineres clauellatos, siue herbae Isatidis, ac diligenter moueatur, postquam confederit, iterum per triplicem pannum, id est filtrum coletur. Postquam Mercurius satis in hoc lixiuio bullierit, sumatur, & aceto cum sale in eo dissoluto abluatur, & per sal vt antea retorto vase repurgetur, vsque dum cryalli instar pelliaceat. Deinde cum colchotare vitrioli & sale communi tolsto pari pondere misceatur, & pistillo ligneo in mortario lapideo subactus, tandem vt ars docet, sublimatur, isque labor ter quaterque repetitur. Sublimatum hoc argentum viuum teritur, tritum inditur vitro, affunditurque spiritus vini optimus ad eminentiam trium vel quatuor digitorum: digeritur cum eo spatio decem vel duodecim dierum in balneo Mariae, calore lentissimo: tandem spiritus vini destillatione abstrahitur, vt prius, ad priorem consistentiam deinde affunditur aqua rosacea, cum qua spatio trium vel quatuor dierum digeritur, ac etiam tandem destillatione abstrahitur, vt prius ad priorem consistentiam; deinde exiccatur teriturque super marmore, & in vitro loco humido liquefcere finitur; solum denuo inditum vitro in cineribus moderato calore coagulatur: atque sic laudanum Mercuriale, quod Theophrastus metallorum theriacam praestantissimam nominat, absolutum est.

Alterum laudanum eodem fere modo conficitur, nisi quod sublimato vt prius argento viuo addatur aequalis pars florum alborum antimonij per sublimationem factorum, iterumque sublimentur: ex quibus tandem superiore via quoque laudanum Mercuriale conficitur.

Dosis horum laudanorum est granum vnum ad tria, in aqua theriacali (cuius aquae descriptio postea a nobis in capite de vino ponitur) mithridatio vel theriaca aut generoso vino. Virtus eius est, viscidos & crassos humores leuiter expurgare, quibus expurgatis sudorem mouet, & tandem naturalem somnum inducit. Hiscum laudanum Paracellus tantam efficaciam adscribit, vt humores arthritidis auctiores, luesque venerea ipsorum sola facultate perfecte & absolute expurgari, morborum causae auferri, & quauis vlcera curari queant, ipsumque corpus pristinae sanitati restitui, & quana diutissime conseruari possit.

OLEVM ARGENTI VIVI.

Argentum viui repurgati, vt prius, partem vnā inde vitro, cui affunde

funde aquæ fortis partes duas, vt dissoluatur argentum viuum, quo dissoluto abstrahatur aqua fortis per distillationem in cineribus vel arena per alembicum præcipitato in fundo vitri relicto, affunde iterum aquam fortem, dissolue & abstrahere vt prius, idque ter repete, postmodum huic præcipitato affunde aceti optime destillati, toties donec acetum argentum viuum totum dissoluatur: tum acetum destillatum omne in balneo Mariæ destilla, & in fundo manebit materia instar salis, cui affunde aquam pluuialem destillatam, & clauso vitro coquatur per dimidium diem: postea sine subsidere, quod clarum erit effunde, & illud per balneum Mariæ destilla, & habebis massam claram, quam toties solues, coques & aquam distillatione abstrahes, donec tota aquæ fortis & aceti acrimonia euaserit: massæ huic affunde spiritum vini ad eminentiam trium vel quatuor digitorum, ponatur ad digerendum spatio vndecim vel duodecim dierum, pelle per retortam in cineribus, apposito magno recipiente: exhibit primo spiritus vini, deinde spiritus Mercurij, & in fundo manebit fax nigerrima: non aperias iuncturas recipientis nisi post viginti quatuor horas. Spiritus Mercurij crySTALLINI adhærent lateribus vasis, & non soluuntur, nisi per duodecim horas: operto deinde receptaculo liquores in balneo Mariæ tenuissime extrahe, & egredietur spiritus vini, & essentia Mercurij remanebit in fundo vasis in forma olei cineritij coloris.

Maximus eius vsus est in profliganda lue venerea, & hydropicis perutillis, vesicæ, faucium, aliarumque partium abditarum exulcerationem persanat, & renum morbos per sudores urinamq; discutit. Dosis eius est à guttis quinque ad decem.

MERCVRIVS PRÆCIPITATVS DIAPHORETICUS dulcis.

Argenti viui repurgati vt superius explicatum est, Recipe partem vnâ, aquæ fortis à phlegmate & fecibus repurgatæ & rectificatæ partes duas, indantur cucurbitæ erectæ, dissoluatur argentum viuum, cumque dissolutum fuerit, aqua fortis distillatione per arenam ab argento viuo igne violento abstrahatur, vt massa in fundo relicta exardescat, & partes argenti viui volatiliores vna cum aqua forti ascendant. Massa in fundo cucurbitæ relicta eximitur, teritur, iterumque vitro inditur, affunditurque aqua fortis vt prius, vt soluat, cumque

soluta fuerit aqua, denuo destillatione abstrahitur:isque labor quinquies vel sexies repetitur. dum omnis volatilitas ab argento viuo præcipitata abstracta fuerit: præcipitatus iterum eximitur, teritur, inditurque patella ferrea lata, subiectisque carbonibus sinuntur spiritus aquæ fortis euaporari, agitando semper ferreo pistillo, donec rubrum colorem instar minij contraxerit, ex quo acrimoniam omnem ac totum venenum sic elicies.

Recipe phlegmatis vitrioli & aluminis ana libras duas semis, acetii destillati libras duas, salis gemmæ albissimi drachmas duas, ouorum albuminum viginti, destillentur bis super fœces per alembicum. Huius aquæ misce libras tres, cum libra vna pulueris tui Mercurij vt supra præparati, & in alembico destilletur aqua à fœcibus quater: vltima vice pelle ad siccitatem: tum demum spiritu vini optimo, supra puluerem æquali pondere affuso, biduo digesto, tandem per destillationem ab eo abstracto, eoque labore quinquies repetito, nouum semper affundendo spiritum vini fixabis & dulcabis tuum Mercurium, quem præcipitatum Diaphoreticum dulcem nominant.

Dosis eius est à granis tribus ad sex ex conuenienti liquore, nempe aqua theriacali, theriacæ, mithridatio, aut vino dulci exhibitum pro ægri & morbiratione. Pestis medetur, morbum gallicum curat, Elephantiasin, aquam intercutem, aliosque morbos difficiles abigit, viscerum obstructions reserat, iis qui venenum hanferunt, opitulatur, vlceribus malignis curandis tum intro sumitur, tum extrinsecus vnguentis & emplastris quæ purgant, ad sordida cauernosaque (videlicet vlcera) curanda admisceatur.

Ad oris autem sordes eluendas ex vini stillatitij vnciis tribus, sacchari candi vncia vna, mellis cochlearibus duobus gargarisma paratur.

DE SVLPHVRE.

Sulphur est fuccus mineralis pinguis, satorem acrem & pungentem emittens, habens partem subtilem inflammabilem partem crassam, terream, fixam, intermixtam chalcantoso succo.

Virtus eius medicamentosa est concernens pulmones, thoracisque affectus tum consolidatiua.

Ex eo

Ex eo hæc præcipue medicamenta conficiuntur: Flores, Balsamus, tinctura & oleum, idque duplex.

FLORES SVLPVRIS.

Recipe sulphuris partem vnâ, vitrioli ad flauedinem calcinati, & talis communis fusi ana partem semis terantur simul; misceantur, indantur sublimatorio vitreo, apponatur alembicus satis capax appposito recipiente, omnibus iuncturis bene clausis, detur ignis per gradus in arena, primo lentus, deinde fortior, tertio fortissimus. Ita flores sulphuris ascendant in alembicum, sublimatio perficitur duodecim vel quindecim horis.

Hi flores exempti teruntur & miscentur cum nouis speciebus nempe calcinato vitriolo & sale fuso, peragitur sublimatio, vt prius, tertioque sublimatio repetitur.

ALIO MODO.

Rec. florum horum tertiæ sublimationis partem, aloes, thuris & myrrhæ ana partes duas, vitrioli ad flauedinem calcinati partem vnâ, croci partem semis, trita & mista idoneo sublimatorio indantur, quibus affundatur liquor, qui in prima & secunda sublimatione emanauit in recipiens vas: euocetur primo liquor, tandem etiam flores auctiore igne contineturque sublimatio, dum flores omnes adscenderint. Liquor vitro bene clauso seorsim seruetur, est enim balsamus pulmonum, quem hoc modo administrabis.

Recipe betonicæ, liquiritiæ, pulmonariæ, imperatoriæ, polypodij, ana, fiat decoctio. Huius potionis, mane calefactæ patienti propina vncias duas vel tres, cui viginti guttas supra dicti liquoris infundes, mirabilem videbis effectum in thoracis & pulmonum affectibus. Liquor iste sudores prouocat, pestem pellit, omnemque hepatis inflammationem, eiusque obstructions aperit. Florum vero vsus est in putredine ex vlceribus, pulmonibus, atque adeo in phthisi. Dosis eius à scrupulo semis ad drachmam semis.

BALSAMVS SVLPVRIS.

Florum sulphuris ter sublimatorum vt prius, partes duas accipe, camphoræ partem semis, olei therebintinæ partes octo: flores & camphorâ trita & cribrata per setaceum, pone in cucurbitâ strictioris

orificij, superfunde tuum oleum: omnibus bene obturatis, colloca vas in arenam, & da ignem lentum per duas horas, vt arena calefaciat, postea augeatur ignis, vt bullire incipiat in vitro, sic sulphur resoluitur in oleum.

Hic est Balsamus admirandus in vulneribus & vlceribus medendis, tumores emollit & diseutit. Adhibetur autem vel per se vel vnguenti forma, vel in emplastrum cum aliis redactum. Conuenit autem hic Balsamus magis exterioribus quam intrinsecis.

TINCTVRA SVLPVRIS.

Recipe florum sulphuris ter sublimatosum, quibus affunde spiritus therebintinae ad eminentiam trium digitorum, pone ad digestionem in calore mediocri arena vel cineribus.

Ira tingetur spiritus therebinthinae in rubrum colorem.

Hunc spiritum tinctum effunde, & vitro clauso reserua, floribus relictis affundatur nouus spiritus therebintinae, extrahatur tinctura, isque labor tantisper reiteretur, dum tota tinctura ex floribus euacuata fuerit, & nihil praeter faeces in fundo remaneat: Spiritus omnes tincti misceantur in balneo à tinctura abstrahantur ad crassiusculam consistentiam. Tinctura relictæ affundatur spiritus vini optimus ad eminentiam trium digitorum. Item extrahatur tinctura, tinctus spiritus effundatur, vt prius, affuso nouo, dum iterum tota tinctura euacuata fuerit: tunc demum, iterum per balneum spiritus vini euacuetur, ita remanet in fundo tinctura sulphuris, medicina nobilis absque foetore; quæ si per alembicum vel retortam in arena agatur, prædit præstantissimum sulphuris oleum.

Hæc tinctura & oleum sulphuris maxime conuenit thoracis, & ad omnes hepatis ac putridis morbis & affectibus: Huius guttulæ tres aut quatuor exhibentur cum aqua hyssopi, suspensiois & purulentæ expuentibus. Habet hoc oleum peculiarem vim & facultatem attrahendi fissuras ani, fistulas, apostemata, pruritum, procidentiam, mariscas aliaque vitia leui contactu vel illita sanat. Item ventriculorum, hepar, lienem, matricem, vesicam, intestina, & articulos ex humorum abundantia laborantes, vel putrefactione affecta membra curat. In dolore ventriculi aut coli ex flatu datur cum aqua chamomillæ: Item in anorexia vel orexi, quæ à redundantia phlegmatis existit, cum aqua absinthij: In hepatis frigiditate & hydrope cum aqua

qua agrimonix. In dolore matricis cum vino decoctionis betonicæ & matricariæ. In urinæ suppressione cum vino allij decocti. In morbo gallico exhibetur cum aqua fumiteræ, contra vermes cum aqua graminis vel absinthij; In splenis vitii cum aqua tamarisci aut capillorum veneris.

Curat pestem ac febrem pestilentem cum aqua pimpinellæ vel salsæ eius: item cum vino raphani decocti, cui admistum sit parum theriacæ aut mithridatij. In summa hæc tinctura & hoc oleum sulphuris adeo efficax est, ut neque viuum corpus, neque mortuum ad putredinem transire sinat; sed adeo integra tuetur, ut nulla vnquam celestis impressio, vel ab elementis profecta corruptio ei adesse possit.

OLEVM SVLPVRIS ACIDVM.

Campana vitrea lutata, vel alembicus vastus rostratus à filo ferreo suspenditur: subtus accommodetur paropsis lata, siquidem campana vsurpatur: Sin alembico receptaculum admoveatur rostro; imponitur concha in strata ferrea lamella: in hunc sulphur collocatum incenditur per ferrum ignitum; operaque detur, ut furnus ascendat recta; si absumpta est pars, sufficitur noua, & spiritus coagulatus defluit. Campana tamen à pavimento debet distare, ut non suffocetur flamma: Si sulphur purum est, spiritus decurrit albus, sin impurum à flamma viriatur, & nigrescit: corrigitur tamen destillando.

Empyreuma in eo tollitur digestionem cum spiritu vini destillatione ab oleo abstracto.

Vsus huius spiritus est ad obstructions pulmonum, ad gangrenam, fistulas, aphthas, hydropem, dentes infectos, febres, calculum, apostemata, cauernosaque vlcera, corrodit argentum, proinde non potari debet, nisi cum cautione in conuenientibus lulepis.

DE AVRIPIGMENTO ET AR- senico.

Arsenicum & Auripigmentum sunt mineralia inter se valde vicina, colore tamen differentia, cum Arsenicum proprie sumptum sit album, & pellucidum crystalli instar, vnde est crystallinum nuncupatura. Auripigmentum vero est coloris flauo & fere aurei. Differunt quoque, quod Arsenicum crystallinum sit flos argenteus, vnde nulla

vena reperitur abundans arsenico cryſtallino in qua ſimul (ſaltem in eius profunditate) non reperiatur argentum. Inde quoque à peritis metallicis ſolet appellari, rectum argentum. Auripigmentum vero plerumque continet aurum, vel ſaltem in eius vena reperitur. Nihilominus tamen Arſenicum generalius alioquin accipitur, vt ſub ſe contineat Arſenicum rubrum & ſauum.

Eſt autem Arſenicum ſuccus mineralis, pinguis, inflammabilis vicinus ſulphuri, violentior tamen ob ſalem coniunctum, conſtans pinguedine ſulphurea, hydrargyro pauco & ſpiritu ſalis albi, quorum pars volatica eſt, pars fixioni propior.

Numeratur autem à cæteris inter leptica medicamenta, quæ ſumma caloris acrimonia inſitum nobis calorem aut diſſipant, aut in igne um conuertunt, ſimulque qualitate maligna primigenium humidum diſſipant, & omnem partis ſubſtantiam tabefaciunt, putredinemque inducunt cum ſatote. Quocirca horum non præparatorum vſus in medicina nullus eſt; in chirurgia valde periculofus, cum lethifera & naturæ noſtræ inimiciſſima ſint.

Quemadmodum autem hæc non præparata venena eſſe valde nocentia notum eſt; ita bene præparata ad multos affectus externos curandos probatiſſima redduntur. Hæc enim ſpecialia lethifera exiſtunt, qualitate maligna & acrimonia: praua autem illa qualitas in ſpiritu ſiue in aura illa fatida, ex atro fumo, quem minimo calore emittunt, conſiſtit, acrimonia in ſolo ſale. Hic fumus ater & venenatus naturali etiam calore, cum excitatur, materiam partis labefaciat, ipſam corrumpit, & ſapius ac ſi quis venenum hauſiſſet, interimit, ſi enim procul à propioribus partibus illa apponantur, præſertim vulnerata cute.

Cum igitur in furno illo atro qualitas illa maligna exiſtat, proſus fixanda eſt. Fixatione enim omne venenum in ſpiritibus adimuitur. Acrimonia vero pellitur ſalis extractione. Qua ratione præparatum Arſenicum non nocebit, quin imo pro Topicis multum proficiet ad vulnera venenata, ad lupos, fiſtulas, caneros & gangrænam.

Præparantur autem ex eo Butyrum, & ex butyro oleum hac ratione.

Recipe Arſenici, ſalis toſti, colchotaridis, ſcobis chalybis ana partem vnâ, indantur bene mixta vitro ſublimatorio: ſublimatio inſti-

tio instituaturn dando ignem per gradus, dum nihil amplius sublimetur: Sublimatum arsenicum misce cum nouis spiritibus, & vt prius sublima, idque ter re pete. Hac enim ratione valde nitidum & purum redditur.

Huius arsenici recipe partem vnā, salis nitri partes duas, miscantur, diuidatur in portiones, proiice ordine per cochleare in lebetem fictilem dispositum super fornace ventosa sub dio, ita vt tibi ventus flet secundus, possisque vitare fumum: versa cum longa spatula, donec venenata volatilitate dissipata cesset ebullitio: submite partem. age vt prius, quousque tota quantitas sit iniecta: consumpto sale nitro, auge ignem horis quatuor, & instar butyri tandem in lebetere resideat, cum refrixerit, fiet massa niue candidior, & perlarum referens colorem, quam in aqua calida solues, vt salem inde extrahas.

Remanebit autem in fundo puluis albusissimus, quem exiccatum *Querc. in*
fixabis hac ratione. *silop. p. 206*

Imbibe pari oleo Talcis, reuerbera massam per diem integrum, rursum in calida aqua dissolue, vt remaneat puluis albusissimus fixus & dulcis; qui positus in loco humido fluat in oleum pingue (butyri instar) anodynum.

Nam quemadmodum Arsenicum, si non præparetur, dolorificum est sua acrimonia, & qualitate maligna venenum; sic contra fixationem hanc amittit, & doloris est prorsus expers, ac venenatis vlceribus conducens medicamentum, si huius admisceatur vncia vna cum vnciis duabus olei Myrrhæ.

Simili ratione oleum ex auripigmento ad eundem usum conficitur.

DE SALE AMMONIACO.

Sal ammoniacus est sal qui in arenis Lybicus concreuit.

Adhibetur autem partim ad soluenda metalla, depurandaque: ad medicinam vero raro, præsertim intus sumitur.

Sublimatione valde depuratur, quæ hac ratione perficitur.

Recipe salis ammoniaci, salis rosti ana, indantur vitro sublimatorio: Sublimetur dando ignem per gradus more chymico, donec totus flos salis ammoniaci ascenderit: hic flos denuo bis per
se in

se in mundo sublimatorio vitreo sublimetur: ex eo per deliquium fit aqua, quæ salis ammoniaci aqua nominatur.

DE MINIMIS MINERALIBVS.

Minima mineralia sunt, quæ procul à mercuriali principio distant, & ad maiora duntaxat repurganda elaborandaq; adiumentum præbent: sunt autem hæc præcipue, calchantum, sal commune, sal gemmæ, Nitrum, Alumen, Tutia, Cadmia.

Ad mineralia quoque reducuntur lapides pretiosi, bolus armena, terra sigillata, cæteraque omnia, quæ in terra per mitionem absque vegetationis principio naturæ suæ originem trahunt.

DE ÇALCHANTO.

Calchantum est succus mineralis, naturæ arosæ, constans ex terra arosæ, alumine & sulphure.

Ex eo varia tum ad internos, quam externos affectus præparantur medicamenta, nempe phlegma, spiritus, oleum, colchotar, creta vitrioli & Alkali.

Phlegma & spiritus ad Epilepsiam populandam conferunt: oleum stomachum corroborat: Colchotar, creta & alkali chirurgicis affectibus.

SPIRITVS VITRIOLI CVM PHLEGMATE.

Vitriolum optimum in aqua communi stillatitia dissolue, solutum per filtrum coletur, colatum ad tertias igne leuiteruaporari sinatur, dum pelliculam contraxerit, inde vasi indatur oblongus baculus, vt ei sal vitrioli in loco frigido adhærescat: Salem hunc exiccatum, si non satis fuerit (scilicet depuratus) iterum soluas, coles, depuresque, procedendo superiore modo: quem satis depuratum indes cucurbitæ vitreæ satis ampli orificij luto obductæ, cui superaffundatur spiritus vini optimus, vt fiat pasta, appositoque alembico, indatur cucurbita furno ignis aperti, apponatur recipiens satis amplum, clausis iterum rite omnibus iuncturis instituatur destillatio, primo lentissimo igne, vt spiritus vini euocetur, mox aucto igne, vt phlegma quoque ascendat, tandem incipientibus prouenire spiritibus ignis augeatur sensim, dum fiat fortissimus, & vitrum liquefcere præ nimio calore in-

lore incipiat: quo pacto sinatur ignis extingui, vasaque refrigerari: vasis eximatur liquor, & in balneo Mariæ separetur spiritus vini à phlegmate & spiritus vitrioli, deinde abstrahatur phlegma à spiritu vitrioli, dum incipiant guttæ acescere, tum appposito nouo recipiente pellatur quoque spiritus per arenam.

Paracelsus destillatum spiritum vna cum phlegmate & vini spiritu, iterum affundit capiti mortuo, vt prius, idque nouies repetit, factis semper cohobiis, quod vocat spiritum vitrioli destillare in nouum alembicum. Ita igne fortissimo facit ascendere etiam siccos spiritus, quos cum humidis coniungit, & digerendo vnit. Verum ratio hæc Paracelsi conficiendi spiritum vitrioli, non probatur hisce de causis.

Primo, quod in istis reiteratis destillationibus & cohobiis, subtilissimæ partes istius spiritus euanescent, tam destillando, quam etiam affundendo propter summum calorem, qui ex liquoris & capitis mortui contactu mutuo in affusione excitatur.

Secundo, timendum est, ne in affusione, quemadmodum & in difficilimis istis reiteratis destillationibus vasa vitrea frangantur, vt ita opera & oleum perdat. Quod si ramen hic modus cuiuspiam placeat, pedetentim liquorem capiti mortuo trito affundat, & in destillationibus cucurbitæ sint luto forti & tenaci probe obductæ, & iuncturæ bene clausæ. Suffecerint tamen quatuor ad summum cohobia facta, quibus viscositas propter quam reiteratæ destillationes instituuntur, satis attenuabitur, quemadmodum corrosiuitas tollitur affusione spiritus vini. Est hic spiritus vitrioli ad Epilepsiam profligandam, vt dictum est, vtilissimum medicamentum, præsertim additione facta, vt scilicet spiritus vitrioli accipiat pars vna, spiritus tartari partes tres, aquæ theriacalis, camphoratæ partes quatuor, misceantur & vitro bene clauso per tres aut quatuor septimanas probe digerantur. Huius dosis vitriolatæ est drachma vna in conuenienti liquore & vehiculo, pro personarum & affectuum varietate administrata.

In Epilepsia hac inistura nullum medicamentum præstantius exoptari potest, pleuritidis, vt sæpe felicissimo successu expertus sum, præsens est remedium. Omnes obstructions viscerum mirifice reserat, inflammationes sedat. Omne venenum à corde ad exteriores partes per sudores expellit; febrium æstum compescit, earumque ma-

renam consumit. Melancholicis prodest cum aqua buglossæ aut borraginis materiam frigidam calefacit, ascentumque eius à materia frigida curat, menstrua promouet superfluaque sistit. In summa, in infinitis grauissimis morbis est Diaphoreticum præstantissimum: partium enim tenuitate citissime absque vlla molestia vniuersum corpus penetrat. Spiritus vero vitrioli per se sumpti dosis est scrupulus semis ad scrupulum vnum in conuenienti liquore, quemadmodum phlegmatis dosis à scrupulo vno ad scrupulos duos.

COLCHOTAR.

Est vitriolum ad rubedinem calcinatum, siue in destillatione spiritus sui, siue alioquin in vase aperto.

Ex hoc Colchotare fit oleum, creta & Alkali.

OLEVM VITRIOLI HAC RATIONE conficitur.

Recipe Colchotar, fac ebullire in vitro albo ad siccitatem usque, postea tere & repone in retortam, & lento igne destilla: primo exibat aqua clara, tandem virgendo ignem donec fiat fortissimus, destillabitur oleum rubrum, ut sanguis, à quo phlegma primo separandum: accipe tantundem de optimo spiritu vini, simul misce siue digere, & in pellecano circulari finito, spatio duarum vel trium septimanarum.

Tandem spiritus vini ab eo separetur destillatione. Oleum quoque per arenam ad maiorem purificationem euocatur.

Dosis eius est à guttis quatuor ad octo: mirifice stomachum roborat, si in aqua absinthij, menthæ, aut simili syrupo exhibeatur.

Cum syrupo cydoniorum vomitum restringit: Vermes puerorum cum Iulepo rosaceo necat: Est enim acetositare sua specifica materia, de qua moriuntur vermes; præter acetositatem autem habet etiam in se facultatem laxandi.

CRETA VITRIOLI.

*Quer. in
filop. 205.*

Colchotar solvatur in aqua calida & rubor per ipsam diffusus separatur, post exhaletur: quod remanet extracta omni rubedine, cre-

ta vi-

ta vitrioli dicitur. Cuius vsus est in chirurgicis ad inducendam cicatricem in vulneribus.

Ex hac creta reiteratis solutionibus & filtrationibus extrahitur Alkali ad eisdem vsus accommodatissimum, quod etiam contra vermes sequenti modo, intro sumi potest.

Recipe Alkali de colchotare scrupulum vnum, agarici, liquoris centaurei, calaminthæ ana grana decem, olei de myrrha quantum sufficit, vt fiat veluti pasta. Fiunt trochisci, dentur infanti grana quinque viro decem.

DE SALE COMMVNI.

Quid sal commune sit, non opus est explicare, cum hoc omnibus notissimum sit, ob tantam necessitatem, vt eo carere non possimus.

Virtus eius est calefacere, siccare, extendere, dissoluere, discutere, abstergere, astringere, superfluos quosque humores consumere.

Præparatur autem ex eo oleum, quod ad plura est vtilissimum medicamentum. Hoc autem pluribus modis destillatur: inter quos maxime placet sequens.

OLEVM SALIS.

Sal prius solvatur in aqua stillatitia, solum filtretur, deinde in euaporatione aquam coagala: huius coagulati salis recipe partem vnam, terræ luteæ siccæ partes duas, misceantur, indantur retortæ triplici luto munitæ: destilla in aperto igne, dum nulli spiritus amplius exeant: hinc refrigeratis vasis liquorem exime, affunde super nouum salern, destilla vt prius, idque reitera septies vel octies igne satis violento: tandem in balneo separetur phlegma ab oleo, quod serua vitro bene clauso. In hoc oleo soluitur Aurum. Eius vsus est in hydropes ad sedandam sitim, si guttæ eius tres vel quatuor exhibeantur in aqua acetosæ, Endiuæ vel simili liquore conuenienti hepatis.

Quod ad saporem attinet, non ita acidum est oleum ac sal, sed aut dulcedinem mellis, aut succi pomorum syluestrium plurimum refert. Oleum salis cum oleo therebintinæ, ceræ chamomillæ, verbasci, & similib. commistum dolores podagricos sedat, tophos discutit,

membra conuulsa, si eo fricentur, restituit, abscessibus medetur, rami-
ces curat.

DE SALE GEMMÆ.

Sal gemmæ est sal albissimum, generaliter in fodinis crescit, nec alia
ab artifice inducta præparatione, ut sal cômune, quod vel ex mari, vel
ex aqua minerali salsa per coctionē fit indiget. Ex eo extrahitur liquor
eodem modo, quo ex sale communi, qui & oleum & spiritus salis
gemmei à chymicis vocatur. Ad eadem fere vsurpatur, ad quæ sa-
lis communis oleum, præsertim ad solutionem auri, in quo soluendo
oleum tamen salis communis præstare existimatur.

DE SALE NITRI.

Sal nitri est sal, quod ex terra conuenienti sub dio posita excoqui-
tur. Terra salis plerunque vel abraditur ab antiquis terreis muris,
vel eruitur ex stabulis præsertim onium.

Modus excoquendi hic est: pruinosa veterum murorum falsu-
ginem abrasam in mortario in puluerem redige; Hunc in aheno & a-
qua pluuiali, sat diu coque, cola per filtrum, & in dolio ligneo qui-
escens in superficie glaciem contrahit; quod est sal nitri, in sole exic-
candum vel etiam coquitur ad absorptionem aquæ & salis consi-
stentiam. Hoc nitrum purificatum & fixum magni fit in medici-
na, non tam ad internos affectus, quam etiam ad externos vsus.

SAL PRVNELLÆ.

Figitur & purificatur hac ratione nitrum. Liquefac paululum ni-
trum in forti tigillo, eo fuso sensim inijce sulphur commune fabarum
magnitudine, effunde in vas aqua plenum, filtra, coagula, rursus
funde, sulphur iniice; hoc quinquies repete, vltimo solue, filtra, coa-
gula, & ita paratum est.

Hoc nitrum fixum maximum habet vsus in inflammationibus,
febris ardentibus. Calores enim non naturales mirifice extinguit,
sitim sedat, si de eo in die æger aliquoties sumat; scorbuto maxime
conuenit. In pleurisi efficax est medicamentum, si ex sale nitri præ-
parato, libra semis, tartari crudi libra vna, destilletur liquor fortissi-
mo igne, liquor ab eo segregetur; & in balneo à colchotare rectifice-
tur destillatione quinquies repetita.

Dosis.

Dosis eius scrupulus vnus ad scrupulum vnum semis sub meridiem, vesperam & mediam noctem & mane in aqua fontana vel vino optimo propinari debet. Sæpius enim administrandum est, vt purget per vrinam. Nitrum quoque muadificatum purificat dentes, si eo fricentur.

Nitrum coctum cum vino, & pipere dolorem dentium mitigat, si in eo continetur.

DE ALVMINE.

Alumen est fallugo quædam terræ bituminosæ, crystalli fere colorem referens.

Varia eius à iunioribus chymicis recensentur species, vt liquidum, scissile, rupeum, plumosum, rotundum: Et ex eo à chymicis hæc præcipue medicamenta conficiuntur, phlegma & sacharum.

PHLEGMA ALVMINIS.

Periade fit vt phlegma vitrioli, Alumen conclusum imponatur cucurbitæ, & subiiciendo ignem secundi gradus exhibit aqua, quæ phlegma aluminis dicitur. Vsus eius est in figendis & abluendis spiritibus seu Mercuriis, præcipitatis metallis. Adhibetur quoque in externis sed chirurgicis ad ablutionem vulnorum & oleorum.

SACHARVM ALVMINIS.

Ab alumine destillatione abstrahitur phlegma, vt prius, apposito recipiente, sed apertis iuncturis: phlegma illud capiti suo mortuo seu facibus, ex quibus elicatum fuit, affundatur, rursus destillatione abstrahitur, isque labor quinquies aut sexies repetitur; vltimo in liquorem per deliquium soluitur, liquor in balneo vel alio tepido calore spatio decem aut duodecim dierum maceratur; tandem lento igne in cineribus coagulatur; ac ita Sacharum Aluminis præparatum est.

Cuius vsus celebratur in pectoralibus morbis & præsertim in mineralibus metallurgorum. Dosis eius est à granis quinque ad octo in conuenienti vehiculo. Si in sexta destillatione totum phlegma abstrahitur, massa in fundo relicta, ad inducendam in vulneribus cicatricem valde probatur.

I A T R O C H Y M I A
DE TVTIA ET CADMIA.

Hæc duo mineralia sunt fumi quidam à metallis eleuari, & caminis officinarum fuforiis adhaerentes.

Eorum vsus est præcipue in externis : quoad iaterna nullam scio à medicis factum eorum experimentum.

Tutia vero maxime laudatur in affectibus oculorum, proinde collyriis admisceri bene præparata solent.

Præparantur autem tum ignitione, tum extinctione in aqua rosea, cum labore quinque vel sexies repetendo.

DE LAPIDIBVS PRETIOSIS, GEMMIS.

Perlis, Bolo armena, Terra sigillata, &cæt.

Ad primam misti corporis speciem, nempe minerale, spectant quoque dicti lapides pretiosi, crystalli, perlæ, corallia, bolus armena, &c. Lapidem autem pretiosum sunt, qui cæteris præstant, & propter ipsorum temperantiam & splendorem summum, qui nec corrumpitur, nec ignis aliquo ardore deperditur, propter solam spirituum fixationem, qui in ipsis satis percipi potest. Sunt autem hi præcipue, qui ad medicinam à chymicis præparari solent, nempe Rubinus, Sapphyrus, Smaragdus, Hyacinthus, Iaspis, Granatus.

Virtus horum lapidum pretiosorum est secundum totius substantiæ proprietatem Cardiaca : tum propriam vnusquisque vim habet, & peculiarem ad diuersos affectus curandos.

Sapphyrus enim potus, speciatim ictos à Scorpione sanat: Hyacinthus quoque virulentarum bestiarum ictibus medetur & somnum conciliat : Smaragdus non potus modo, sed etiam collo appensus melancholicis affectibus confert.

Ex iis præcipue chymici extrahunt salem, Tincturam & oleum.

S A L G E M M A R V M.

Gemmas seu lapides pretiosos conterunt, contritos admodum laboriose cum sale nitro vel gemmeo in Anemio ante folles calcinat, idque bis faciunt, postea eluuntur sexies aqua cinnamomi : Deinde semel phlegmate aceti stillatitij, tandem puluerem exiccatum perfundunt optimo aceto stillatio, vt acetum supernatet quinque digitis spatio octo dierum, digeruntur in calidis cineribus dum acetum

tum

zum coloratum fuerit. Hoc coloratum acetum effundatur in aliud vas vitreum; pulueri in fundo relicto nouum stillatitium acetum superfundatur; hicque labor toties repetendus, dum non amplius co-leretur acetum.

Omnes solutiones confundunt in vnam cucurbitam & in arena acetum destillatione euocant ad siccitatem vsque: massa in fundo relicta affundunt aquam communem stillatitiam; solunt, solum per filtrum colant, colaturam coagulant euaporata per destillationem in arena aqua: tum massa rursus affundit nouam aquam stillatitiam; solunt solum per filtrum colant; colaturam coagulant vt prius, hunc laborem repetunt, dum omnis aceti acrimonia euanuerit, nullaque amplius faeces in filtratione appareant; tum sali affundunt aquas vegetabilium appropriatas cum quibus digerunt, & tandem aquas etiam abstrahunt: Ita sal gemmarum perfectum est.

Dosis horum salium est plerunque à scrupulo semis ad scrupulum integrum in conueniente liquore aut alio vehiculo pro affectuum & personarum varietate. Itaque sal rubini mirifice Cor, vitalemq; virtutem corroborat.

Sal saphyri ad insaniam, pestilentiam, carbunculos & cordis pal-itationem est utilis.

Sal smaragdi Melancholicis affectibus confert, & ne caducus redeat, arcet.

Hyacinthi sal venenis, venenatisque moribus obstat.

Iaspidis sal stomachum confortat, & partum accelerat.

Granatorum autem sal ad cordis tremorem, spurumque sanguinis est commodum.

Ex istis salibus dicto modo preparatis, sequenti modo Tinctura ad omnia iam enumerata multo efficacior extrahitur.

Sali preparato vt prius, affunditur spiritus vini optimus ad eminentiam trium digitorum, digeritur in balneo, tum spiritus vini à tinctura abstrahitur ad liquoris consistentiam, ita manet in fundo pretiosarum gemmarum Tinctura, ad superiores affectus suo sale longe efficacior, nobiliorque.

Ex sale quoq; per deliquium conficitur oleum ad eadem accommodum; quemadmodum ex tinctura per cohobia cum spiritu vini, addita Cam-

aita Camphora, per distillationem elicitur oleum efficacissimum, sed laboriosissima præparationis.

DE PERLIS.

Lapidibus pretiosis siatimæ maxime sunt perlæ & corallia, quæ insignem quoque obtinent cardiacam facultatem.

Summum arcanum in perlis consistit contra phthisim & consumptionem corporis, nihil est, quod humidum radicale magis conferuet, quam medicamenta ex perlis artificiose & legitime arte spagyrica præparata, restituant vires amissas & membra principalia confortant.

Præparantur autem ex his hæc præcipue medicamenta, nempe, sal, Tinctura, & oleum.

SAL GEMMARVM.

Perlæ non perforatæ contunduntur, confusæ induuntur vitreo vase, eisque affunditur acetum stillatitium optimum ad eminentiam trium digitorum, vaseque vitreo bene clauso, apppositoque cæco alem-bico sinuntur stare in cineribus calore lento, spatio aliquot dierum, dum acetum coloratum fuerit, & subrubrum euaserit. Tum aperto vase acetum leuiter absque perturbatione effunditur in aliud vas vitreum mundum: perlis in fundo relictis iterum nouum acetum stillatitium affunditur ad priorem eminentiam; digeruntur, vt prius, calore dicto, coloratumque acetum tandem denuo effunditur: isque labor repetitur, dum acetum colorari desinat, omnisque color extractus fuerit, & præter fæces in fundo resideat nihil: solutiones omnes confundantur in vno vitro: acetum distillatione in arena extrahitur ad siccitatem vsque: massæ in fundo relictæ affunditur aqua communis stillatitia, ad eminentiam quinque vel sex digitorum, soluitur in calore, idque spatio duarum horarum; solutio per filterum mundum colatur; colatura euaporata aqua congelatur in massam; denuo huic aqua noua stillatitia affunditur, soluitur, colatur, coagulatut vt prius, isque labor repetitur, dum omnis aceti acrimonia euanuerit, & in filtratione nullæ fæces remaneant.

Super hunc talem affundetur aqua buglossæ, optime destillata cum qua digeritur spatio quatuor vel quinque dierum; inde distillatione

tione aqua abstrahitur, sal in fundo relictus, exiccatus, subtilissime teritur & vitro vafe ad vsum referuatur.

Dosis eius salis est à scrupulo semis ad scrupulum vnum ex humore aliquo conuenienti sumetur ad resolutionem neruorum & conuulsionem; item ad marcorem senilem, item ad phrenitidem conducit; corpus sanum conseruat, læsum vero pristinae sanitati restituit; lac muliebre emendat, augetque naturalium partium vires, Item abscessibus, vlceribus, cancro & hamorrhoidibus medetur, ex hoc sale hac via Tinctura elicitur.

TINCTVRA PERLARVM.

Sal Margaritarum indatur vitro, superaffundaturque spiritus vini optimus ad eminentiam trium digitorum, apposito cæco alembico, clausisq; optime iuncturis digeratur in calore lentissimo, donec vini spiritus tingatur: hunc tinctum spiritum aperto vase leniter affundas, nouum sal in fundo relictum affundendo & procedendo, vt prius: totiesque repetendo, donec vini spiritus non amplius tingatur, & tota tinctura euocata fuerit: tunc omnem spiritum tinctum in balneo lentissimo calore à tinctura per distillationem abstrahes dum crassiusculi liquoris instar in fundo tinctura remanserit.

OLEVM PERLARVM.

Quod si ex ea tinctura oleum conficere desideres, denuo affunde tincturæ spiritum vini abstractum, addita pauca Camphora, ita vt ad libram vnam tincturæ margaritarum sit camphoræ vncia semis, digere, distillationem repete, primo lento igne, dum maxima pars spiritus vini per alembicum ascenderit, tum muta recipientem, & fortifica ignem & videbis tandem ascendere materiam flauam crassiusculam mellis.

Hæc est vera margaritarum essentia insignis decus vitæ.

Ad eadem, ad quæ sal conuenit, Tinctura & oleum conducunt, sed maiori cum efficacia. Exhibentur autem tincturæ sex vel octo guttæ, olei tres vel quatuor cum iusculo competente, quod statim lactis instar dealbatur, ad cordis corroboracionem, & vires reficiendas, putredini quoque Cor obsidenti, pestilique & venenis obsistunt.

I A T R O C H Y M I A DE MATRE PERLARVM.

Eodem plane modo, quo ex Perlis conficiuntur medicamenta chymica ex matre quoque perlarum præparantur medicamenta. Habent autem talia specificam vim ad matricem confortandam, conceptionem promouent, & febribus vtilia sunt. Administrantur semper cum conuenienti liquore. Dosis est plerunque à scrupulo semis ad scrupulum integrum.

DE CORALLIIS.

Qua via medicamenta chymica ex margaritis eliciuntur, eadem quoque ex coralliis præparantur: nisi quod quidam corallia calcinant, quod tamen superuacaneum existimo.

Quod sitamen cui calcinatio placuerit, calcinent cum tanta industria, ne color pereat: fieri autem id potest in reuerberatorio secundi gradus, deinde peracta ablutione cum aqua communi stillatoria, digèrendus est sal coralliorum cum aqua rosarum rubearum, vel alia hepatica, aut cichorei, Agrimonie vel fumiterre.

Hæc medicamenta ex coralliis præparata rectificant sanguinem & omnem superfluitatem aut noxam eius mirabiliter consumunt: mulieribus etiam sanguinem menstruum, si iusto tempore non fluit, promouent, & in temperamentum reducant; si vero abundet eundem sistunt: Sanguinis reiectioni medentur, astringendo stomachum corroborant, dysenteriam curant, cerebrum confortant, morbum comitalem seu caducum repellunt.

In hæmatosi epatis corroboranda nihil hisce medicamentis præstantius reperiri potest. Eadem quoque Melancholiam & insaniam curant, venenis resistunt omnibus.

In summa omnes interiorum partium affectus radicitus euellunt, & corpus cælesti quadam vi in temperatum quendam habitum absolutamque & exquisitam moderationem restituunt.

Dosis autem horum medicamentorum est, salis à scrupulo semis ad scrupulum vnum: Tincturæ à guttis octo ad duodecim, olei à guttis quatuor ad sex in conuenienti liquore, aut alio vehiculo pro affectuum & personarum varietate.

DE CRYSTALLIS.

Ad lapides quoque pretiosos referuntur crystalli; quorum ma-

gius est vsus in medicina, præsertim si chymice & dextre præparati sunt. Virtus eorum maxime consistit in tartaro resolviendo, calculoque expellendo.

Præparantur autem ex eis hæc maxime medicamenta: Sal, tinctura & oleum, eodem fere modo, quo ex lapidibus pretiosis.

Additur autem sali, ab acredine vindicato aceti, aqua petroselinicum qua digeritur, & in extractione tincturæ additur spiritus vini therebintinus.

Dosis salis crystallini est scrupulus semis ad integrum.

Tincturæ à guttis octo ad duodecim. Olei à guttis quatuor ad sex. Oleum vero per deliquium è sale factum valde probatur ad podagricos dolores exterius tanquam topicum adhibitum.

BOLVS ARMENA, TERRA SIGILLATA.

Sic ex bolo armena & terra sigillata extrahuntur præstā tissima medicamenta ad pestilentialia affectus, venenaque hausta, & omnem hæmorrhagiam & sanguinem vndiquaque manentem sistendum; quanquam & non præparata ad hoc satis sint efficacia.

Atque hæc dicta sufficiant de mineralium veris in Medicina præparationibus chymicis.

F I N I S

Ob. 4. n. 6931

2. ut est vis in medicina, partem illi daturus & daturus quod in
 parte. Vnde cum maxime non sit in tempore celebrando, carulo
 partem celebrando.
 Partem autem autem ex ore hunc in tempore celebrando, vel in
 ore & daturus, eodem tempore modo, quo ex tempore celebrando.
 Adhuc autem illi, ab accedente vinctus acuti, ad partem celebrando.
 Accedens autem illi, & in tempore celebrando, ad partem celebrando.
 Partem celebrando.

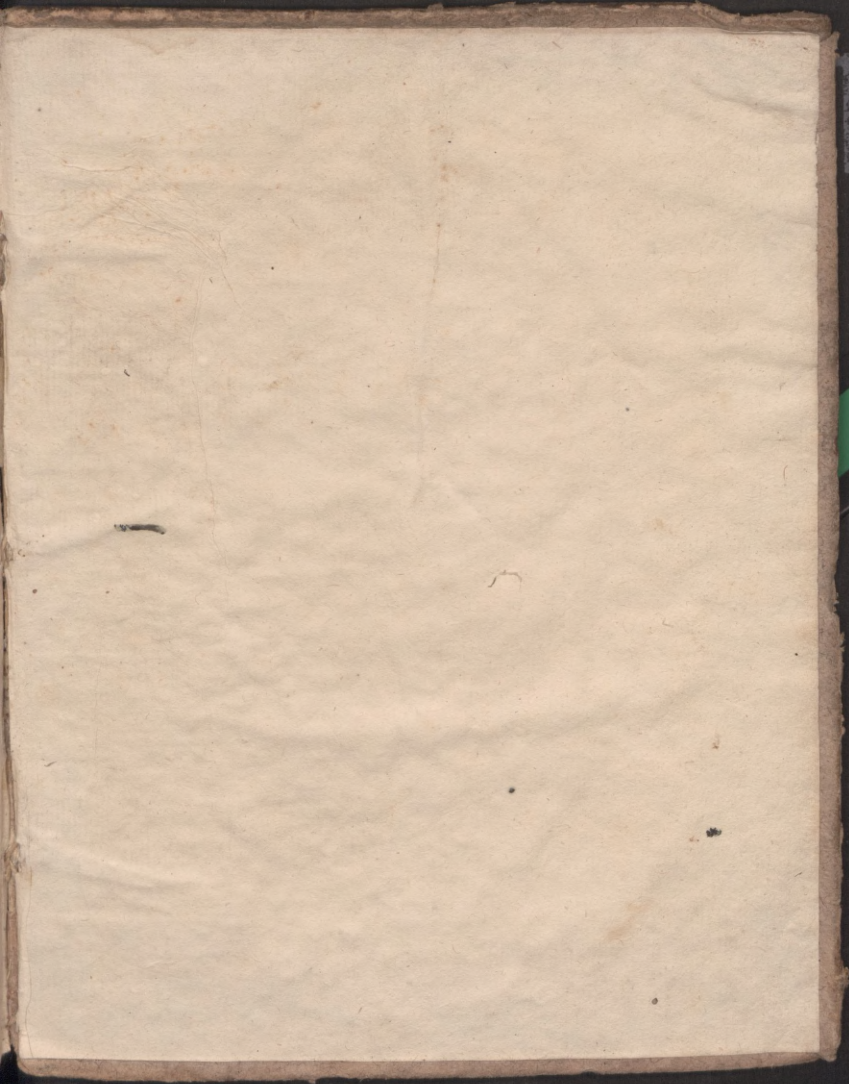
Partem celebrando, ad partem celebrando, ad partem celebrando.
 Partem celebrando, ad partem celebrando, ad partem celebrando.
 Partem celebrando, ad partem celebrando, ad partem celebrando.
 Partem celebrando, ad partem celebrando, ad partem celebrando.

BOLVS, ARMENA, TERRA SICILIANA.

Bolus Armena & terra siciliana, quodammodo similes sunt
 dicuntur, ad celebrandum affertur, & in tempore celebrando.
 Armena autem, ad celebrandum affertur, & in tempore celebrando.
 Siciliana autem, ad celebrandum affertur, & in tempore celebrando.
 Armena autem, ad celebrandum affertur, & in tempore celebrando.
 Siciliana autem, ad celebrandum affertur, & in tempore celebrando.

1111

*Biblioteka
Uniwersytecka
w Toruniu*

STARODRUKI